

Riksdagens protokoll

2005/06:48

Fredagen den 9 december

Kl. 09.00 – 15.20

Protokoll
2005/06:48

---

1 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Tina Acketoft* (fp) av sagt sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval till konstitutionsutskottet

Talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Allan Widman som suppleant i konstitutionsutskottet.

Talmannen förklarade vald *från och med den 9 december* till

suppleant i konstitutionsutskottet
Allan Widman (fp)

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2005/06:150

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:150 av Birgitta Ohlsson (fp)

Sveriges relationer med Saudiarabien

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 januari 2006.

Skälet till dröjsmålet är tidsbrist.

Stockholm den 2 december 2005

Utrikesdepartementet

Laila Freivalds

4 § Svar på interpellation 2005/06:71 om situationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner i de nya medlemsländerna i EU

Anf. 1 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Tasso Stafilidis har frågat mig vad jag avser att göra för att Polen och de andra nya EU-länderna ska leva upp till de EG-rättsliga kraven på förbud för medlemsländerna att diskriminera personer på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Vidare har Tasso Stafilidis frågat vad jag avser att göra för att Sverige respektive EU ska stödja HBT-organisationer i de nya EU-länderna.

Diskriminering av människor på grund av deras sexuella läggning eller könsidentitet står i strid med den grundläggande principen om alla människors lika värde och rättigheter. Därför är en lagstiftning eller praxis som innebär diskriminering av homosexuella självklart oacceptabel.

I Polen och Lettland finns det inte något lagstadgat förbud mot homosexualitet, men lagstiftningen ger inte heller något uttryckligt skydd mot diskriminering på grund av sexuell läggning. Fördomar mot HBT-personer förekommer tyvärr även i dessa länder. Nyligen gjorda uttalanden från vissa ledande politiker antyder också en brist på tolerans mot personer med homosexuell, bisexuell eller transsexuell läggning.

Då frågan om diskriminering till följd av sexuell läggning och könsidentitet är kopplad till grundläggande etiska, religiösa och moraliska frågeställningar som skiljer sig mellan olika länder, har det i internationella sammanhang varit svårt att lyfta fram frågan och nå samsyn. Den svenska regeringen har ändå konsekvent och konstant arbetat för att uppmärksamma frågan, inte minst inom FN och andra internationella forum. Inom kort kommer regeringen att presentera en policy för Sveriges internationella politik för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter där diskriminering på grund av sexuell läggning uppmärksammas särskilt. Policyn slår fast att Sverige ska öka sitt fokus på HBT-personer och fortsätta verka för att diskriminering av HBT-personer uppmärksammas som en kränkning mot mänskliga rättigheter. Inom EU arbetar Sverige aktivt med att utöka skyddet mot diskriminering. Den svenska regeringen anser att skyddet mot diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning bör omfatta så många samhällsområden som möjligt. Sverige driver också i Europarådet aktivt linjen att öka respekten för de mänskliga rättigheterna.

Förutsättningarna för en förbättring av läget i både Lettland och Polen har stärkts i och med medlemskapet i EU samt den anpassning till EU:s lagstiftning som har skett. Som EU medlemmar är länderna signatärer till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. I direktiv 2000/87/EG fastställs allmänna ramar som ska garantera respekten för principen om likabehandling av alla människor i arbetslivet inom EU. I direktivet finns ett förbud mot diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning. EU:s medlemsstater är skyldiga att genomföra detta direktiv.

Genom våra ambassader stöder Sverige på olika sätt arbetet med att stärka toleransen för homosexuella, bisexuella och transexuella i EU:s nya medlemsländer. Vad gäller Polen kan jag nämna att det i maj 2004 hölls en festival i Krakow under namnet Festival till förmån för en tole-

ransens kultur. Organisatörerna var en nybildad gruppering av homosexuella, och evenemanget var det första i sitt slag i Polen. Eftersom nästan samtliga utländska kulturinslag kom från Sverige bad organisatörerna ambassaden åta sig den i Polen så viktiga rollen som så kallad skyddspatron över festivalen. Sverige delade denna roll med Polens dåvarande jämställdhetsminister, och senare vice premiärminister, Izabela Jaruga-Nowacka. Sveriges agerande fick stor uppmärksamhet i medier och bland MR-organisationer.

Sverige har vidare tillsammans med en polsk oberoende stiftelse, Stiftelsen för utvidgad dialog, anordnat seminarier på temat Homofamiljen, ett i Warszawa och ett i Gdansk. Deltagare från svensk sida var författaren Jonas Gardell samt RFSL:s ordförande Sören Andersson. Seminarierna var en del i en serie under rubriken *Sverige: Ja till mänskliga rättigheter*. I samtliga seminarier har svenska experter medverkat och evenemangen har fått uppmärksamhet i såväl etermedier som tryckta medier. I samband med seminarier har även olika texter översatts till polska och spritts. Ambassaden arbetar i dag för att följa upp dessa satsningar.

Sverige kommer att fortsätta att driva HBT-frågorna internationellt och kommer att fortsätta att verka mot diskriminering och för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning och könstillhörighet. Vad gäller situationen för HBT-personer i EU:s nya medlemsstater kommer vi att fortsätta att noga bevaka den.

Anf. 2 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret. Jag vill göra en tillbakablick till gårdagens debatt som berörde utrikesministrarnas områden. Jag frågade näringsminister Thomas Östros om han hade tagit upp situationen för homosexuella i Iran med Irans vice utrikesminister som var här i tisdags.

Näringsministern pekade på den handel som Sverige bedriver med Iran och tyckte att den var mycket viktigare, men man ska naturligtvis även lyfta upp frågor om mänskliga rättigheter. Då kan man, utrikesministern, inte låta bli att fråga sig: Handel till vilket pris? Hur många fler homosexuella ska avrättas i Iran innan Sverige agerar och reagerar? Och det är precis samma sak som gäller i Polen, som vi diskuterar nu, och även i de baltiska länderna, i Lettland.

Herr talman! Jag vill redan nu ställa några frågor till utrikesministern eftersom jag inte tycker att jag har fått något svar på hur utrikesministern tänker agera i den här frågan. Den första frågan är: Är utrikesministern beredd att i kommissionen aktualisera frågan om någon form av åtgärder mot Polen och Lettland då deras agerande uppenbarligen strider mot EU:s konstitution och diskrimineringsskydd? Är hon i så fall beredd att se till att de avkrävs en förklaring?

Marek Jurek, som är en av de ledande politikerna i Polen efter valet, uttalade den 26 september att homosexuell läggning i sig är en sjukdom medan själva utövandet av denna läggning är en mental avvikelser.

Det finns exempel efter exempel, och jag är säker på att även utrikesministern har tagit del av alla de här otroligt kränkande och vidriga uttalandena från de polska politikerna. Men det räcker inte, utan även premiärministern och presidenten i Polen har uttalat sig precis på samma sätt.

Prot. 2005/06:48
9 december

Svar på
interpellationer

Och just nu, utrikesministern, överväger man på andra sidan Östersjön ett förbud mot äktenskap mellan samkönade personer. Det finns inte bara tendenser, utan det finns klara konkreta bevis på att man både i de baltiska länderna och i Polen, i stället för att hävda de mänskliga rättigheterna i och med sitt medlemskap EU, går den motsatta vägen. Just därför tycker jag att Sverige måste vara först med att driva frågan och agera inom EU. Vi måste ställa krav i rådet, kommissionen måste ställa krav, och EU måste gemensamt gå ut och agera, både mot Polen och de baltiska länderna. Något annat tycker jag är helt omöjligt.

Utrikesministern går in på de aktiviteter som har genomförts, bland annat med stöd från Sveriges ambassad i Polen. De aktiviteterna är mycket bra. Men nu under hösten har demonstrationer och manifestationer gång på gång slagits ned. Polisen har inte varit beredd att skydda demonstranterna. Tvärtom har man hävdat att man inte kan skydda demonstrationerna och därför måste man i stället stoppa dem. Demonstrationerna utgör också en risk för landets moral, och det finns också en risk att moralen ifrågasätts genom de här jämlikhets- och frihetsdemonstrationerna.

Jag vill alltså höra: Är ministern beredd att agera konkret i rådet?

Anf. 3 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Först får jag kommentera det som Tasso Stafilidis tog upp om den iranske vice statsministern och besöket här i Sverige och samtalet med vår näringsminister. Det var naturligt att deras samtal handlade om de frågor som finns mellan Iran och Sverige när det gäller handel och tillhörande frågor. Men även jag hade ett möte med vice statsministern, visserligen ett kort möte, men jag tog naturligtvis upp vårt engagemang i mänskliga rättigheter och vår oro för situationen i Iran.

När det gäller de nya EU-länder som har fått gå en lång väg för att utveckla sin lagstiftning till att anpassas till de normer och de värderingar som råder i Europa har vägen, som sagt var, varit lång för dem att gå. Fortfarande är det så att det finns väldigt mycket fördomar och okunskap i de här länderna. Men det är också en lång väg, får vi väl erinra oss, som Sverige har fått gå i den här frågan, och inte har det gått särskilt fort i Sverige heller. Jag tror att det faktiskt går fortare i de här länderna när det gäller att anpassa sig och sitt samhälle men även attityder och tänkande kring de här frågorna.

Med tanke på att det har förekommit saker som vi har haft anledning att reagera mycket starkt emot måste jag ändå markera att till exempel de demonstrationer man velat genomföra och de festivaler man har velat genomföra som har mött motstånd, förbjudits ibland och hindrats i en del fall faktiskt har genomförts. Det har varje gång ändå blivit en uppmärksam fråga. Det har lett till debatt, och det har lett till att myndigheterna har fått ändra sina beslut. Det är faktiskt viktigt att notera att det har hanterats på det viset.

När det gäller det förbud mot äktenskap som det finns ett lagförslag om i Lettland vill jag understryka att detta förbud inte innebär ett förbud mot partnerskap. Men den frågan över huvud taget diskuteras intensivt, och vi har inte sett ännu hur behandlingen av lagstiftningen kommer att vara. Men jag kan försäkra att vi mycket noga följer hur de här frågorna

Anf. 4 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Jag är väldigt glad över att höra att även utrikesministern träffade vice utrikesministern – eller var det vice statsministern; jag blir lite osäker nu – och fick möjlighet att lyfta upp frågor kring mänskliga rättigheter. De avrättningar som har skett på löpande band i Iran av unga homosexuella genom hängning är ju direkt oacceptabla. Jag har faktiskt efterlyst fler tydliga ageranden från regeringen, och jag är jätteglad att utrikesministern har tagit upp det här.

Jag vill gå tillbaka till Polen och vår kontinent. Jag skulle faktiskt ha önskat att utrikesministern hade svarat att hon är beredd att lyfta upp den här frågan i rådet och att arbeta för att kommissionen aktualiserar frågan. Jag kan inte se någon annan lösning i dag.

Vad gäller fördomar kan jag bara se tillbaka på mina föräldrars före detta hemland, Grekland, som ligger kanske 40 år tillbaka i tiden jämfört med den utveckling vi har i Sverige. Det är ju ett land som har varit medlem i EU under mycket längre tid än de baltiska länderna och Polen. Så visst – det finns fördomar. Men vad gör europeiska unionen samlat för att agera starkt när det kommer upp sådana här fördomar?

Vi har parlamentariker som har tagit upp frågan i Europaparlamentet, och där har man från den polska sidan agerat väldigt starkt och tyckt att man inte vill ha en diskussion i parlamentet. Man vill inte ha en debatt om de här frågorna, därför att man tycker att Polen uppfyller de krav som ställs i Europakonventionen. Men ändå påpekar man i sitt uttalande från de polska representanterna att det handlar om att försvara den offentliga moralen, och det är väl i alla fall inte en godtagbar grund enligt europeiska konventionen.

Det är väl kanske där som man behöver ta en diskussion på högsta politiska nivå. Hade det varit enskilda ledamöter så hade det varit en sak – jag menar, vi har ju ledamöter även här i riksdagen som ställer sig i talarstolen och föraktar och har fördomar om homosexuella – men i Polen är det faktiskt presidenten, den högsta politiska ledningen i Polen, som agerar på det här sättet. Detsamma gäller Lettland. Det är därför, just bara därför, som det är viktigt att även EU och Sverige agerar från absolut högsta nivå.

Vi från den tvärpolitiska HBT-gruppen kommer att begära ett möte med Polens ambassadör här i Sverige för att protestera och påtala de krav som vi ställer på Polen i och med att det numera är ett land i gänget bland EU-länderna. Därför vill vi också att man agerar på högsta politiska nivå från Sverige.

Utrikesministern, jag ställer frågan en gång till. Svara ja eller nej. Kan du tänka dig att ta upp frågan med kommissionen så att den också kommer upp i rådet, så att de högsta politiska ledarna inser att det här är ett problem som de måste ta itu med?

Anf. 5 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr talman! Också jag vill börja med att tacka utrikesministern för svaret. Låt oss till att börja med slå fast att det naturligtvis är en av de absolut viktigaste sakerna och en av de absolut mest glädjande sakerna

*Svar på
interpellationer*

som har hänt på vår kontinent på årtionden att vi nu sedan drygt ett år tillbaka kan betrakta tio nya medlemsländer som fullvärdiga medlemmar i Europeiska unionen, däribland ett antal länder som under årtionden har levt under brutalt kommunistiskt förtryck. Som riksdagsledamot och även medlem i Svensk-polska parlamentarikerförbundet är jag mycket glad över att Polen nu är fullvärdig medlem i Europeiska unionen och över den demokratiska utveckling som har skett sedan 1989.

Men just därför är det desto viktigare att vi från svensk sida är tydliga med vilka frågor som ligger på det politiska eller möjligtvis det värderingsmässiga planet där länder kan ha olika förhållningssätt, och vilka principer som måste försvaras entydigt av de länder som är medlemmar i demokratiernas krets och som är medlemmar i Europeiska unionen.

Därför är frågan om synen på homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter så fundamental, och därför är den utveckling som pågår i bland annat Polen så oroande med inte bara de politiska signaler som kommer från presidenten eller från andra ledande politiker, utan också när det gäller hur hela statsmakten förhåller sig till sådana saker som demonstrationsfrihet och yttrandefrihet när det gäller att uttala ståndpunkter som att försvara HBT-personers mänskliga rättigheter.

Utrikesministern konstaterar att de demonstrationer som man vid olika tillfällen försökt stoppa sedan trots allt kunnat genomföras. Men själva det faktum att det politiska systemet reagerar genom att försöka stoppa demonstrationerna är i sig ett djupt oroväckande tecken.

Det finns vissa saker som Sverige gör som är väldigt viktiga, bland annat det som nämns om den svenska ambassadens aktiviteter. Det finns dock några saker som jag tycker att vi fortfarande inte fått tillräckligt tydliga svar på. Till att börja med uppfyller inte alla EU:s medlemsstater det åliggande som de har, att införa ett tydligt förbud mot diskriminering på grund av sexuell läggning. Det gäller bland att flera av de länder som berörts i den här debatten. Det handlar helt enkelt om att de inte uppfyllt sina mest grundläggande åligganden som medlemsland. Jag vill därför veta vad Sverige och utrikesministern är beredd att göra för att verka för att dessa länder ska känna en tydlig politisk press att fullgöra sina åligganden på den punkten.

Det handlar också om hur utrikesministern bedömer kommissionens nuvarande agerande när det gäller utvecklingen för HBT-personer i bland annat Polen. Efter de polska valen tidigare i höst kom det signaler om att kommissionen skulle följa utvecklingen. Hur bedömer utrikesministern kommissionens agerande hittills, och vad tänker utrikesministern göra?

Anf. 6 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Låt mig först säga att Tasso Stafilidis naturligtvis har rätt. Det var Irans vice utrikesminister som nyligen var på besök i Sverige. Jag ber om ursäkt för att jag gav fel titel.

Jag börjar med frågan hur vi kan agera mot länder där vi tycker att utvecklingen går, får man väl ändå säga, långsamt framåt. Jag kan inte hålla med Martin Andreasson om att det är en oroande utveckling, som om det håller på att bli sämre. Jag tror att det sker en utveckling i de nya EU-medlemsstaterna, på samma sätt som det sker i de gamla EU-medlemsstaterna. Vi har problem med fördomar, ageranden och uttalanden om människor i olika sammanhang, och för oss som inte accepterar

dessa fördomar är de uttalandena kränkande. Det förekommer faktiskt även i Sverige. Vi har fortfarande en kamp att bedriva hos oss själva, i de gamla medlemsländerna och i de nya.

Jag tror att vi måste inse att det här inte är en fråga där vissa länder kan slå sig för bröstet och säga att de inte har några problem med detta, att de inte har några fördomar, att de agerar på ett sätt som innebär att alla människor behandlas lika. Sådan är inte situationen. Det är emellertid mycket relevant att fråga om man kan ta upp detta med kommissionen och vad kommissionen, alltså EU samlat, kan göra.

Vi kan naturligtvis nog beakta att det direktiv som finns om likabehandling i arbetslivet tillämpas fullt ut och att man inte inom ramen för det bryter mot den grundläggande principen om alla människors lika rätt att bli behandlade på likartat sätt inom arbetslivet och att det inte sker en diskriminering av HBT-personer. Det är en viktig fråga. Den kan hantleras. Den ger en juridisk grund för att kunna kräva ett gemensamt agerande från kommissionen. Vi kan också beakta att det som sker inte innebär ett direkt brott mot Europakonventionen, för även då finns det möjlighet att agera.

När man säger att högsta politiska ledningen uttalar saker som vi tycker är förkastliga vill jag understryka att presidenten, när det gäller Polen, ju inte var president då. Han var bara borgmästare. Likadant var det med uttalandet från premiärministern. Det uttalandet gjordes innan han var premiärminister. Det är nog viktigt att komma ihåg att det var på det viset, men det ger oss naturligtvis anledning att nog följa utvecklingen i de länderna. Det gör Sverige.

Anf. 7 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Jag är glad över att vi i Sverige kan säga att vi har en utrikesminister som är HBT-kompetent. Det kan nog ingen ifrågasätta, och det är vi väldigt stolta över. Tänk om även Irans utrikesminister och vice sådan hade haft samma inblick och kompetens!

Jag är också glad över att utrikesministern säger att det finns grunder att faktiskt lyfta upp dessa frågor i kommissionen, att kommissionen kan agera just utifrån de regler som EU gemensamt fastställt och med de hänvisningar som Martin Andreasson tidigare lyfte upp om att många av länderna faktiskt inte uppfyller de grundläggande kraven för sitt medlemskap.

Sveriges agerande i den här frågan måste ses som mycket viktigt. Det kanske inte är så många andra länder som lika starkt som Sverige lyfter upp dessa frågor både i europeiska och i andra internationella sammanhang. Då blir det också väldigt tydligt ifall Sverige helt plötsligt inte hörs. Eftersom Sverige hörs och agerar i alla andra sammanhang märks det att det finns brister om vi inte agerar och inte hörs i just de här frågorna.

Nu kommer vi från riksdagens sida, och från den tvärpolitiska HBT-gruppens sida i riksdagen, att följa utrikesministern i det arbete som kommer att bedrivas och se vad man kan göra inom ramen för kommissionen och rådet. Jag vill understryka att utrikesministern har allt vårt stöd, och om det behövs underlag och mer kunskap ställer vi upp med det.

Prot. 2005/06:48
9 december

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 8 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr talman! Här har Sverige naturligtvis en viktig roll då det gäller att följa utvecklingen. Jag tror inte att någon är oenig med utrikesministern om att det givetvis är viktigt att även fullfölja den utveckling som finns i Sverige.

Den fråga som interpellationen berörde gällde dock situationen i de nya medlemsländerna, bland annat i Polen. Jag lyssnade mycket noga på utrikesministerns senaste svar och tyckte att det fanns en positiv öppning för ett fortsatt agerande. Däremot tyckte jag inte att svaret var riktigt tydligt när det gällde min fråga om hur Sverige bedömer kommissionens hittillsvarande agerande.

Utrikesministern sade, vilket är helt riktigt, att om länder inte uppfyllt sina ålägganden om att genomföra det som på EU-språk kallas *acquis communautaire*, alltså genomföra eller tillämpa de rättsakter som alla länder ska ha genomfört eller tillämpat, innebär det att man skulle kunna agera. Vad är då utrikesministerns slutsats? Bör kommissionen agera? Hur bedömer utrikesministern kommissionens agerande hittills? Är utrikesministern beredd att göra mer inom ramen för Sveriges deltagande i EU:s arbete? Det vore välkommet ifall utrikesministern använde sitt återstående inlägg till att ge klarhet på den punkten.

Vi är många som kommer att följa detta med stort intresse, och liksom Tasso Stafilidis önskar jag verkligen utrikesministern all framgång i detta viktiga arbete.

Anf. 9 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag vill tacka för stödet i den här frågan och också tacka för erbjudandet om underlag; det är viktigt om vi ska ha en möjlighet att, som Martin Andreasson vill, utöva påtryckningar på EU:s organisationer och se till att de ambitiöst fullgör det uppdrag de har. För att kunna bevaka att direktiv och andra rättsakter implementeras i länderna, och därmed kunna utöva påtryckningar, behöver vi ha konkreta underlag.

Jag kan naturligtvis, och det gör jag väldigt gärna, rent allmänt i alla sammanhang understryka betydelsen av att EU:s institutioner fullgör sin uppgift ordentligt och också understryka att detta är en prioriterad fråga och bevakningen måste vara noggrann. Men för att kunna hävda att till exempel kommissionen inte gör tillräckligt i det här avseendet måste det finnas konkreta påståenden om överträdelser eller icke-genomförda åtgärder som man borde reagera på.

Det vi hittills har är uttalanden från personer som dessutom inte hade de höga ställningar som ni sade i era inlägg. Det är viktigt att hålla reda på vad det är för personer som agerar i vilket sammanhang.

Om det vore så att vi kunde se att direktivet inte är genomfört i något av länderna – det är därför jag tackar för möjligheten att få ett underlag – är jag beredd att då agera med full kraft och utnyttja de möjligheter Sverige har som en medlem i EU att säkerställa att EU utvecklas i dessa frågor på ett positivt och konkret sätt.

Det är en viktig del av vårt arbete för att säkerställa jämlikhet och möjligheter för alla människor att leva ett gott liv i våra samhällen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 10 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Carl B Hamilton har frågat finansminister Pär Nuder om han i någon del står bakom förslag om att överföra aktieinnehav i onoterade statliga bolag till nya riskkapitalstiftelser, om statsrådet avser att göra något som liknar de förslag som finns i motion 2005/06:N456, om statsrådet avser att ta initiativ till nya statliga riskkapitalstiftelser och om när statsrådet avser att avskaffa förmögenhetsskatten.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Den svenska staten är Sveriges största företagsägare och arbetsgivare. Genom Regeringskansliet förvaltas 57 företag och koncerner varav 43 företag ägs helt och 14 tillsammans med andra. Totalt är ca 200 000 personer anställda i dessa bolag. Näringsdepartementet förvaltar 42 av de statligt ägda bolagen och tre affärsverk. Staten är dessutom den störste ägaren på Stockholmsbörsen. Detta sammantaget medför ett stort ansvar och ställer krav på en långsiktig och professionell förvaltning för att säkerställa tillväxt och därmed sysselsättning. Företagens utdelningar till staten för verksamhetsåret 2004 uppgick till ca 17,2 miljarder kronor. Omsättningen uppgick till 302 miljarder kronor och resultatet före skatt till ca 39 miljarder kronor.

Regeringen anser att det statliga ägandet, som är långsiktigt och framtidsinriktat, är och har varit till fördel för de statligt ägda bolagen. Dessutom vill vi att svenska folket även i framtiden ska ha inflytande över nationaltillgångar som malmen, skogen och vattenkraften. Dessa naturtillgångar har bidragit till att bygga upp vårt lands välfärd. Regeringen har inga planer på att förändra detta, vare sig genom stora utförsäljningar eller genom överföring av ägandet till riskkapitalstiftelser.

Däremot är risken för en ogenomtänkt utförsäljning av de statligt ägda bolagen betydligt större om Folkpartiet och övriga borgerliga partier kommer i regeringsställning, då statligt ägda bolag inte ligger i linje med alliansens politik. Detta är det verkliga hotet mot de statligt ägda bolagen.

En sund och effektiv struktur för att tillhandahålla riskkapital är av en grundläggande betydelse för ett lands förmåga att skapa ökad tillväxt och sysselsättning, och för en medlemsstat i EU att bidra till att målen i den så kallade Lissabonprocessen uppfylls. Det är dessutom mycket viktigt att den första länken i kedjan, det vill säga uppkomsten av nya verksamheter och nya produkter, har tillgång till lämpliga finansieringsformer. Sverige har en väl utvecklad riskkapitalmarknad som är viktig för svenska företags möjligheter till tillväxtfinansiering.

Trots detta är tillgången på privat riskkapital i tidiga skeden begränsad, vilket begränsar framväxten av nya tillväxtföretag. Det är därför angeläget att staten och de privata riskkapitalaktörerna tar sitt ansvar för att förbättra situationen. Staten har gjort detta genom att vi stärkt tillgången på riskkapital för de företag som befinner sig i skärningspunkten mellan idé och färdig produkt. Bland annat har en ny koncern, Innovationsbron, bildats för att stärka statens insatser inom detta område.

Närmare 2 miljarder kronor satsas under en tioårsperiod för att stärka möjligheterna till kommersialisering av forskningsresultat och innovat-

*Svar på
interpellationer*

ioner. Bildandet av Innovationsbron ska syfta till en långsiktigt hållbar struktur, som är ändamålsenlig, tydlig och har hög kvalitet. Strukturen ska bygga på såväl nationellt som regionalt engagemang. Vidare kommer ett nytt stöd på 100 miljoner kronor att införas år 2006 för att stödja forskning och utveckling i de små och medelstora företagen. Från år 2007 och framåt ges detta stöd genom en kreditering av skattekontot för små och medelstora företag som satsar på forskning och utveckling. För detta ändamål avsätts en ram på 200 miljoner kronor från år 2007.

Regeringen genomför även förbättringar av möjligheterna att stärka företagens egna kapital. Skattereglerna för delägare i fåmansföretag, de så kallade 3:12-reglerna, håller på att reformeras. Ett första steg genomfördes den 1 januari 2004, och regeringen överlämnade nyligen en proposition med förslag till reformerade beskattningsregler för ägare i fåmansföretag till riksdagen. Dessa mera genomgripande förbättringar kommer att genomföras den 1 januari 2006. Totalt kommer förbättringarna att ge drygt 1 miljard kronor i sänkt skatt för delägare i fåmansföretag.

När det gäller förmögenhetsskatten finns det för närvarande inga planer på att den ska avskaffas.

Anf. 11 CARL B HAMILTON (fp):

Godmorgon, herr talman! Tack, herr minister, för svaret. Jag är mycket nöjd med att de här framförda socialdemokratiska förslagen om att överföra ägandet av statliga bolag till riskkapitalstiftelser avvisas av ministern. Regeringen har inga planer på att överföra ägandet till riskkapitalstiftelser. Klokt, herr minister!

Det finns ett genuint problem med tillgången på privat riskkapital i alla marknadsekonomier även vid dagens låga räntenivåer. Det finns olika lösningar på det som alla är ett steg på vägen men som inte riktigt kan lösa problemet. Ministern talar här om subventioner och skatteavdrag som kan administreras av statligt ägda organ som Innovationsbron och Vinnovas 100 miljoner kronor per år. Det finns ingen anledning att avvisa det. Men jag tror inte att det trots allt är den stora lösningen.

Varför det? Jo, därför att krävs både riskkapital och riskkapitalister, affärsänglar, det vill säga både riskkapital och ett humankapital. Det är en kombination av detta som krävs för att det ska bli entreprenörskap, investeringar och risktagande.

Statens problem i det sammanhanget är att den typen av personer inte trivs som statsanställda och inte återfinns i den offentliga sektorn. Det andra problemet är att staten kan ha svårt att ta stora risker. Vissa år kommer riskerna och förlusterna att sticka i ögonen. Då kommer krav på att staten ska vara försiktigare med skattemedlen. Då blir man också försiktigare. Men då kan man å andra sidan inte fortsättningsvis uppfylla den ursprungliga målsättningen.

Man måste ändå försöka få mer privat riskkapital och privata affärsänglar. Där är skattepolitiken inte annat än helt central. Då kommer man vanligtvis in i problemet att allt reformarbete som görs i skattepolitiken på detta område stannar, eftersom fördelningsaspekten tar nästan helt och hållet över. Det ställs framför frågan om tillväxt, risktagande och entreprenörskap. Det är det som jag fortsättningsvis kanske vill fokusera på.

Det finns några förslag som jag tycker att man i det här sammanhanget måste ta tag i. Det är rullande reavinstskatt vid försäljning av företag så att de som säljer sina företag kan gå in i nya företag, nya risker, nya satsningar utan att på vägen skatta av stora summor. Det kan inte vara fördelningspolitiskt en jättestor sak eftersom vi har det systemet beträffande bostäder. Vad tycker näringsministern om rullande reavinstskatt vid försäljning av företag?

Avskaffa lex Uggla. Det är ett problem trots att motsatsen har påståtts. I en enkät som Företagarna gjorde fick de fram att det var ett problem för 45 000 företagare. Även om man ska ta en sådan siffra med en nypa salt och en viss prutmån är det ändå ett mycket stort antal potentiella riskkapitalister.

Vi har naturligtvis också förmögenhetsskatten som är den mest dödskallemärkta av alla skatter i det här sammanhanget – tyvärr, tyvärr och tyvärr. Jag välkomnar de två små orden i slutet av interpellationssvaret. Jag ska återkomma till det i nästa omgång.

Anf. 12 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det är alltid intressant när interpellanten avslutar med en *cliff hanger*: Jag ska återkomma till det.

När det gäller överföring till stiftelser verkar vi ha samma åsikt. Där emot är jag bekymrad över Folkpartiets hållning när det gäller ägandet till de statliga företagen.

Folkpartiet har väckt motioner under hösten som säger att staten över huvud taget inte ska ha något ägande i företag som verkar på konkurrensutsatta marknader. Det innebär att exempelvis Vattenfall, Sveaskog och LKAB definitivt finns på Folkpartiets utförsäljningslista. Något annat finns det inget utrymme för att tolka. Dessutom har både Folkpartiet, Moderaterna och andra i alliansen räknat in mycket stora försäljningsinkomster.

Bekymret är att alliansen har lärt sig att det inte är klokt att säga detta till människor, för då kommer de inte att ställa upp på politiken. Det som för bara två år sedan var officiella utförsäljningslistor antagna av riksdagen, där bland andra dessa företag fanns med, är nu inga officiella listor längre. Nu säger alliansen: Nej, det säger vi ingenting bestämt om. Men man räknar hem mycket stora utförsäljningsinkomster och fattar principiella beslut om vad som ska säljas ut.

Därför vore det bra om vi i den här interpellationsdebatten kunde få ett tydligt svar från Carl B Hamilton om just de företag som jag räknar upp och andra statliga företag kommer att säljas ut. Det är viktigt att väljarna får detta klart för sig.

Det gäller exempelvis LKAB, som nu är inne i ett läge av mycket starka investeringsplaner. LKAB driver utveckling i Norrbotten i stor utsträckning, med planer på uppemot 20 miljarder i investeringar i Malmfälten. Man drar med sig tjänsteföretag, byggföretag och andra sektorer i en stark utveckling för Norrbotten. Tillsammans med Ikeas stora investeringar i Haparanda leder detta till att Norrbotten nu har en starkare ekonomisk utveckling än på mycket länge.

Det är klart att ett utförsäljningsbesked om LKAB kommer att innebära att det här stannar upp. Det har ju också förts en debatt från LKAB där man ifrågasätter vad som skulle ske med investeringsplanerna om

företaget blev börsnoterat. Kan man då verkligen ha kvar de ambitioner som man har? Där behövs ett besked.

Frågan om tillgång till riskkapital är naturligtvis en nyckelfråga för en fungerande marknadsekonomi. Sverige har haft en förhållandevis stark utveckling där under de senaste åren. Tillsammans med Storbritannien är Sverige det land i den europeiska unionen som har lyckats bäst. Jag vet inte hur man ska hitta ett bra mått, men riskkapital i förhållande till bnp är ett sätt att försöka mäta detta.

Jag är den förste att säga att det här inte räcker. I takt med att vi går över till en ekonomi som alltmer präglas av små och medelstora företag och deras tillväxt kommer vi att behöva en vital riskkapitalmarknad. Det är klart att det inte kan vara statens huvudansvar. Det är självfallet en sak för marknadsekonomi själv att sköta. Där ser vi positiva tendenser.

Men det finns delar av riskkapitalmarknaden där vi kan se att det finns ett slags marknadsmisslyckande. Det är riskkapital i de verkligt tidiga skedena när det gäller högteknologiska innovationer inom forskningsinstitut och universitet. Där tror jag att staten kan bidra klokt genom Innovationsbron AB, som jag tror att Folkpartiet motsätter sig. Genom detta kan man vara med och vara en såddfinansierare av tidiga innovationer för att sedan låta marknaden ta över.

Som Carl B Hamilton vet gör vi en hel del på skatteområdet. Dessutom har vi aviserat en stor skatteöversyn. Jag kommer tillbaka till det i mitt nästa inlägg.

Anf. 13 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Vi ska inte primärt diskutera Folkpartiets politik här, utan jag utövar kontrollmakten genom att jag ställer interpellationen.

Allmänt sett kan jag säga att jag menar att man ska vara omsorgsfull med statens tillgångar och sälja till rätt pris vid rätt tillfälle. Det är ju lätt att säga, men det är i praktiken svårt. Det vet naturligtvis Thomas Östros efter försäljningen av Telia, där priset, ur medborgarnas synpunkt i alla fall, blev alldeles för dåligt.

Beträffande LKAB finns det ett förhållande som jag tycker att Thomas Östros underlät att nämna, och det är osäkerheten om de ersättningar som undermineringen – om man säger så – av Kiruna stad innebär. Det är ett genuint problem för den som vill köpa, sälja eller handla med LKAB.

Herr talman! Klockan tio har jag ett EU-nämndssammanträde om EU:s långtidsbudget som jag måste försöka pressa in i tidsbudgeten också.

(TALMANNEN: Det kommer att lyckas.)

Tack för det, herr talman! Låt mig då återgå till de två små orden i slutet på interpellationssvaret: *För närvarande* gäller att förmögenhetsskatten inte ska avskaffas. Vad innebär det? Innebär det en öppning? Jag läser det så. Jag är mycket glad över de två små orden. De bådar gott för framtiden. De öppnar för ökat förnuftsstagande. Jag vill gärna att ministern vidareutvecklar innebörden av de två små orden "för närvarande", och vad vi andra kan hoppas på i frågan om förmögenhetsskatten.

Herr talman! Vi begränsar väl interpellationsdebatterna väldeliga om vi inte längre kan diskutera också alliansens politik.

Men jag förstår Carl B Hamilton; vi har ju sett under den senaste tiden att alliansen knappast har någon gemensam politik. Det gäller nog också frågan om de statliga bolagen.

Men det här var åtminstone det närmaste som jag hittills har kommit ett erkännande från alliansens sida om att man ska sälja ut LKAB, Vattenfall och Sveaskog. Carl B Hamilton sade ju att det handlade om rätt pris vid rätt tillfälle. Då ska det säljas.

Det där är viktigt. Vi ska naturligtvis göra känt för alla att det är en utförsäljning som är på gång. Det är ingenting konstigt med det. Det är ju den vanliga borgerliga politiken, så jag förstår faktiskt inte varför ni plötsligt är så blygsamma på detta område att ni inte riktigt vill berätta det här för människor. Vi kommer att hjälpa till med det.

Kiruna är ett bra exempel på hur viktigt det är med en långsiktig, stabil ägare. Här har vi en fantastisk utveckling för bolaget. Det tryggar arbetstillfällena för de anställda i LKAB, men också för många av underleverantörerna. Dilemmat är att de stora nya malmfyndigheterna till viss del ligger under staden Kiruna. Det är klart att det behövs en långsiktig, stabil ägare som tillsammans med alla intressenter i området kan driva en politik så att vi lyckas både att ta till vara fyndigheterna och att skänka trygghet åt människor. Det jobbar vi i Malmfältsgruppen med – det är regeringen tillsammans med företrädare för Kiruna kommun, Gällivare, företaget, fackliga organisationer och andra intressenter. En utförsäljning skulle naturligtvis helt och hållet slå undan benen för detta. Men det ska alltså ske, till rätt pris och vid rätt tillfälle.

Vi kommer att se över skattesystemet. Det är viktigt att vi har ett skattesystem som både präglas av rättvis fördelning och ger goda villkor för företagandet. Dessutom tar vi initiativ under denna tid som är väl riktade just till företagsamheten. Det gäller avskaffandet av arvs- och gåvoskatten för nära ett år sedan. Det är en viktig åtgärd. När jag är ute och resonerar med företagare, inte minst med familjeföretagare, märker jag att den har underlättat företagandet väsentligt. Nu behöver man inte planera för generationsskiftet skattemässigt utan kan koncentrera sig på att utveckla företaget. Detta är naturligtvis en stor kostnad i statsbudgeten, men det var bra och rimligt därför att det gav en fin effekt på företagandet.

Framför oss har vi om några veckor genomförandet av skattesänkningar för fåmansbolagen. Också det underlättar och stimulerar ägandet av företag, och det ger större möjligheter att ta ut kapitalbeskattad inkomst i stället för arbetsbeskattad. Det är en stimulans av ganska stora mått för en viktig del av den växande sektorn av små och medelstora företag i Sverige.

Vi går in med skattestimulanser till forskning och utveckling. Också detta är viktigt, eftersom vi ser en forskningsstruktur där de stora företagen satsar massivt på forskning och utveckling. Men vi behöver en stimulans för de små och medelstora för att också dessa ska göra det.

När vi tittar på den totala skattestrukturen så måste det göras med ett fast grepp om statens finanser. Det ska inte vara ett folkpartistiskt grepp där man rycker ut rullande vinstbeskattningar, lex Uggla och förmögen-

hetsskatt. Vi vet att det kan sluta i ett skattesystem som präglas av icke enhetlighet, konstiga drivkrafter och framför allt en usel finansiering.

Vi kommer att se över skattesystemet, också förmögenhetsskatten, med inriktningen på att förändringar måste vara fördelningspolitiskt acceptabla. Vi vill också fortsätta att stimulera företagsamheten. Effekten av vår politik är en kraftigt ökad företagsamhet i Sverige, så så illa kan det ju inte vara.

Anf. 15 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Det var dystra besked på slutet. Orden ”för närvarande” innebär ett nej. Det skulle innebära icke enhetlighet, konstiga drivkrafter och fördelningspolitiskt inte vara acceptabelt.

Jag hade hoppats att ministern skulle öppna för en mer positiv syn på riskkapitalbildning genom ändringar i förmögenhetsskatten med hjälp av de två orden ”för närvarande”. Men det var tydligen att hoppas på för mycket.

Anf. 16 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Vi förbereder en översyn av skattesystemet, som naturligtvis måste ha med sig idén om att ha ett skattesystem som är stabilt, som klarar globaliseringen, som ger drivkrafter till företagande och entreprenörskap samt har rättvis fördelningsprofil. Det var klassiska folkpartistiska ståndpunkter en gång i tiden, men icke så nu när man helt och hållet har sålt sig till högeralliansen. I stället rycker man ut frågor styckevis och deltar på ett icke trovärdigt sätt.

Det bekymmersamma är politik på det statliga ägandet. Carl B Hamilton vill inte säga klart ut – men konstaterar ändå – att det handlar om att sälja ut till rätt pris och vid rätt tillfälle stora statliga tillgångar, med stor risk för att företag som LKAB eller Vattenfall hamnar i ett ägande som inte gynnar långsiktiga investeringar. Det är en viktig slutsats av den här debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2005/06:102 om framtiden i Östra Göinge

Anf. 17 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Lars-Ivar Ericson har frågat hur jag avser att agera för att trygga framtiden i Östra Göinge.

Låt mig först säga att jag förstår att de anställda vid de företag i kommunen som berörs av varsel och eventuella omstruktureringar känner oro inför en osäker framtid. Vi befinner oss i en tid av snabba förändringar som ställer stora krav på vårt samhälle.

Rörligheten för företag, arbetskraft och kapital har ökat på senare tid i takt med att marknaderna blivit alltmer globala. Detta innebär att Sverige måste agera kraftfullt på flera områden för att hävda sig i den internationella konkurrensen.

Sverige har i dag en av världens modernaste industrier. Vi ligger långt fram inom nya affärsområden, och vi har en, i jämförelse med andra länder, låg arbetslöshet.

Anledningen till att vi klarat av att vara flexibla och ställa om till modern produktion är att vi har ett välfärdssamhälle som satsar på alla medborgares utbildning och utveckling. Vi har ett generöst trygghetssystem och erbjuder omskolning och vidareutbildning till dem som drabbas av arbetslöshet. Därmed har vi en kunnig och kompetent arbetskraft som snabbt kan ta till sig ny kunskap och teknik. Det är därför internationella bedömare rankar Sverige som ett av de bästa länderna i världen att investera i och att vi därmed ser ett stort inflöde av utländska företag.

För att stärka Sveriges konkurrenskraft ytterligare har regeringen under våren – tillsammans med näringslivet och fackliga organisationer – påbörjat ett gemensamt arbete för att ta fram strategiprogram inom svenska nyckelbranscher. En av dessa nyckelbranscher är fordonsindustrin. Det är en viktig industri för Östra Göinge och för hela Sverige. I strategiprogrammet för fordonsindustrin presenteras ett stort antal åtgärder för att förstärka förutsättningarna för fordonsindustrin.

En fortsättning på forskningsprogrammet Gröna bilen lyfts särskilt fram i strategin. Detta ses som ett led i arbetet för en hållbar utveckling och för att på ett bättre sätt kunna möta marknadens krav på miljövänligare fordon. Introduktion av fordon drivna med alternativa bränslen ingår i programmet, liksom teknik för energieffektivisering av fordon avseende exempelvis viktreduktion och allmänt effektivare teknik i bilen.

Inom fordonsprogrammet prioriteras också särskilda satsningar för att utveckla svenska leverantörer till fordonsindustrin. Dessa företag svarar för merparten av arbetstillfällena och för en stor del av den utvecklingspotential som finns inom den svenska fordonsindustrin. Företagen är emellertid starkt konkurrensutsatta. Åtgärder som lyfts fram är exempelvis insatser för att få ökade utländska investeringar, exportfrämjande program, kompetensutvecklingsprogram i affärsutveckling samt teknisk stöd.

Regeringen genomför också ett brett program för att skapa bättre förutsättningar för småföretagen i Sverige. Som exempel kan nämnas strategiska skattesänkningar i form av reformeringen av skattereglerna för delägare i fåmansbolag, de så kallade 3:12-reglerna, och sänkta arbetsgivaravgifter för enmansföretagare som anställer en medarbetare. Andra exempel på förbättringar för småföretag är genomförandet av 334 åtgärder för att minska företagens regelbörda. 2 miljarder kronor satsas också för att säkerställa tillgången på riskkapital. Anslaget till Exportrådet har utökats med 70 miljoner kronor för att särskilt små och medelstora företag ska få råd och stöd i exportprocessen. Vidare genomför regeringen en satsning om totalt 900 miljoner kronor mellan åren 2006 och 2010 för att stimulera forskning och utveckling i företag, särskilt i småföretagen.

En annan satsning av central betydelse för utvecklingen i Sverige är utbyggnaden av högskolorna. För Högskolan Kristianstads del har detta inneburit att antalet helårsstudenter har mer än fördubblats mellan åren 1996 och 2004. Högskolan Kristianstad får också en permanent resursökning om 5 miljoner kronor för forskning och utveckling under perioden 2005–2008.

Prot. 2005/06:48
9 december

---

*Svar på
interpellationer*

Regeringen genomför också en historisk satsning på infrastrukturen i landet. Infrastruktursatsningar som har betydelse för denna del av Skåne är bland annat investeringar på vägförbindelsen mellan E 22 i Blekinge och E 6 i Halland – den så kallade tvärleden. Vägen är i dag av varierande standard, och regeringen har instruerat de inblandade länen att investeringar på tvärleden ska ingå i deras länsplaner för regional infrastruktur. Länen har prioriterat investeringar på denna tvärled i nuvarande länsplaner.

För att öka sysselsättningen i Sverige har regeringen i budgetpropositionen för 2006 föreslagit ett kraftfullt sysselsättningspaket. Satsningen beräknas ge omkring 55 000 personer möjligheten till arbete, praktik eller utbildning. Sysselsättningspaketet är inriktat mot både privat och offentlig sektor och innehåller exempelvis 20 000 plusjobb, 13 000 praktikplatser och 10 000 utbildningsvikariat i vård och omsorg.

Jag har förståelse för att företagsnedläggningar, särskilt på mindre orter, ger drastiska omedelbara effekter för dem som har haft sin utkomst hos dessa företag. Jag menar dock att utvecklingen bäst möts av regeringen genom åtgärder som bidrar till en flexibilitet och förnyelse av näringslivet. De åtgärder jag beskrivit här menar jag har stora förutsättningar att bidra till en sådan förnyelse.

Anf. 18 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Bakgrunden till interpellationen är att jag har noterat en viss ljusning på arbetsmarknaden i Skåne, men det gäller tyvärr inte i alla delar. Nordöstra Skåne är ett undantag. Där var läget bekymmersamt när jag skrev interpellationen, och situationen har försämrats ytterligare de senaste veckorna.

Läget kan beskrivas genom massmediernas ögon med till exempel följande rubriker: ”Jobben faller som höstlöv i nordöstra Skåne” och ”Nordöstra Skåne – Skånes Norrland”.

Det fanns en tid då industrier som Tarkett och Brio bedömdes som säkra framtidsföretag, men nu varslar Tarkett om att hundra man ska bort, fabriken i Broby läggs ned och verksamheten flyttas till Polen. Brio lägger ned fabriken i Killeberg. Det allra senaste är den osäkra framtiden för Scania i Sibbhult, där 550 personer riskerar att stå utan jobb nästa år.

De båda fackklubbarna på Scania fruktar att Scanialedningen redan har bestämt sig för nedläggning och menar att den pågående översynen av produktionsstrukturen på Scania bara är spel för gallerierna. Beslutet att lägga ned fabriken i Sibbhult och flytta växellåstillverkningen till Södertälje är troligen redan fattat. Vi kan höra kommuninvånarna ropa på hjälp. Vad gör regeringen? Dessa människor i nordöstra Skåne kan inte ropa lika högt som de gjorde i Trollhättan. Där ryckte statsministern ut när GM ville lägga ned Saabfabriken. Pengar som var avsedda för en efterlängtd förbättring av väg E 22, en viktig led till och från EU-länderna och en livsnerv för nordöstra Skåne, försvann till Trollhättan. Kan vi förvänta oss samma snabba reaktion från regeringen nu, det vill säga infrastruktursatsningar för att stödja befintliga industrier och för att uppmuntra till nyetablering?

Ministern säger i svaret att det har getts instruktioner till de inblandade länen om investeringar i tvärleden. Men vad hjälper då instruktioner när de regionala ramarna reduceras? Då är det inte lätt att fullborda det

omfattande arbete som regioner och kommuner lagt ned på infrastrukturplanering. När händer det något med tvärleden?

När det gäller E 22:an finns det alternativa PPP-lösningar. Jag undrar om ministern är lika negativ till sådana lösningar som kollegan Messing.

Enligt lokaltidningarna i Skåne har kommunledningen kontaktat näringsministern för att diskutera Scania's framtid i Sibbhult. De vill veta vad regeringen kan göra för att lindra effekterna av ett större ras eller en nedläggning.

På Socialdemokraternas kongress i Malmö inbjöds ministern att besöka Östra Göinge kommun för att kunna informera sig om det allvarliga läget. Det aviserades också att ett besök av statssekreteraren Sven-Eric Söder skulle ske i december. Min fråga blir därför: Kommer ministern att besöka Östra Göinge, och i så fall när? När kommer statssekreteraren? Vi har kommit en bra bit in i december nu. Vilka konkreta hjälpåtgärder kan ni erbjuda en kommun där, för att citera näringsutskottets ordförande Marie Granlund, ”många sover dåligt”?

Anf. 19 ANDERS BENGTSSON (s):

Herr talman! Östra Göinge är en vacker och icke oansenlig del av Skåne. Östra Göinge har en stor och varierande natur. Östra Göinge har en närhet till städerna och ett lugnt tempo. Det som för många av oss som valt att bo där är fördelar och förutsättningar för ett harmoniskt liv kan vara ett hinder och en hämsko för många andra.

Östra Göinge är en typisk industrikommun. Vi har mer än dubbelt så många sysselsatta inom tillverkningsindustrin som övriga landet och övriga Skåne. Kommunen är väl anpassad för industrisamhället. Ända sedan förra sekelskiftet har många industrier grundats och utvecklats i det karga småbrukarsamhället på gränsen mellan skogs- och slättlandet.

Vi har passerat igenom hela stenindustrin, med över hundralet sysselsatta för 100 år sedan. I dag kan de räknas i tiotal.

Vi gick igenom sko- och tekoperioden med märken som Lejonskor, Tretorn och Anitastrumpan, och vi hade blytålfabrik – näringar där min egen familj sedan minst fyra generationer tillbaka haft sin utkomst. I dag finns i stort sett inget av det kvar.

Vi har varit värddar för verkstads- och träindustrin under många år, med företag som HAKI, Scania och Tarkett – företag som nu går igenom samma strukturförändringar som många andra gjort innan.

Som socialdemokrat är jag positiv till att samhället förändras till det bättre för dem som arbetar i våra basnäringar; att vi avvecklar tunga och farliga jobb, att vi kan tillverka mer med lägre insatser och mindre resursutnyttjande, med mindre påverkan på miljö och människor. Jag är också för en globalisering med solidariska förtecken, där vi delar med oss av vårt överflöd till de utvecklingsländer som måste komma ikapp oss.

Herr talman! Anledningen till denna interpellationsdebatt är att Scania i ett av sina scenarier har att flytta produktionen från Sibbhult till Södertälje och att Tarkett redan har bestämt sig för att flytta 120 arbetstillfällen till Polen. Men även närliggande BRIO avvecklar verksamheter. Stora Enso i Nymölla är i farozonen när Stora Enso tittar över sina etableringsorter. Och sist men inte minst, utan störst, har vi Volvo i Olofström som också funderar på sin framtid i området.

Prot. 2005/06:48
9 december

Svar på
interpellationer

Totalt handlar det om mellan 800 och 2 000 arbetstillfällen, herr minister. Det är direkta arbetstillfällen, och sedan har vi alla indirekta i form av underleverantörer och binärningar – och detta i kommuner som redan tappat mer än 10 % av sin befolkning på tio år, samtidigt som det har gått bra för Sverige och tillväxten i Skåne har varit bäst i landet.

Detta är inte lätt, och kanske inte heller önskvärt, för regeringen och minister Östros att påverka direkt.

Självklart uppskattar jag att Lars-Ivar Ericson liksom jag kämpar för Östra Göinges utveckling.

Det som tyvärr gör att det klingar lite falskt är den allians som Centern nu driver tillsammans med Moderaterna. Lars-Ivar skriver till exempel i sin interpellation att ”det är uppenbart att det krävs statliga initiativ för att befrämja tillväxt och framtidstro”. Men samtidigt protesterar ni i alliansen högljutt mot i stort sett alla de statliga initiativ den socialdemokratiska regeringen tar och hävdar att om vi bara sänker eller tar bort arbetsgivaravgiften löser marknaden resten. Och den stat som ni vill dränera med helt orealistiska skattesänkningar är samma stat som du nu kräver ska rycka ut och stödja företagen med pengar.

Men jag som socialdemokrat tycker att samhället ska underlätta för företagen att etablera sig och utvecklas, inte som ett självändamål utan för att vi tror på att hela landet ska leva, att tillväxten ska fördelas över hela Skåne och inte bara i västra, att vi vill att de människor som i generationer ställt upp för att bygga landet och lånat ut sin arbetskraft till industrierna ska ha en sjyst utkomst även nu när vi är på väg in i något nytt efter industrisamhället.

All forskning pekar på en avgörande faktor när det gäller företagsetableringar och utveckling, och det är tillgången till en bra infrastruktur. Där är vår del av Skåne missgynnad, och där har regeringen ett ansvar och en stor möjlighet att stötta oss. Jag och mina riksdagskolleger har ett antal gånger motionerat om byggandet av den så kallade tvärleden, en upprustning av E 22 och ett stöd till vår flygplats i Everöd. Hur ser näringsminister Östros på detta?

Anf. 20 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag har mycket stor förståelse för den oro som människor känner över sina arbetsplatser när de arbetar i en industri som har tillkännagett att man kommer att göra strukturförändringar. Det är klart att ett företag som Scania har ett stort ansvar för sina anställda, att se till att också erbjuda dem möjligheter, inte bara hot.

Vi arbetar nu väldigt intimt tillsammans med fordonsindustrin, som i det stora hela är en mycket framgångsrik industri i Sverige, för att ytterligare stärka förutsättningarna för de stora företagen. Jag har beskrivit vad vi gör för att stärka exempelvis forskning och utveckling, för att ta fram nya produkter som gör att vi är starka inom fordonsindustrin också om 10, 15 och 20 år.

Men vi arbetar också för att stärka inte minst underleverantörerna. Det är en rad av små och medelstora företag som sammantaget anställer väldigt många och som behöver starkare förutsättningar för att klara konkurrensen. Det är forsknings- och utvecklingsprogram, stöd till utveckling och stöd till att komma ut på exportmarknaderna.

Lars-Ivar Ericson pekar på en ljusning på arbetsmarknaden i Skåne, och det är riktigt. Vi ser det alltmer i Sverige – en ljusning på arbetsmarknaden. Sysselsättningen börjar stiga, och arbetslösheten kommer att börja minska framöver. Men vi kommer inte ifrån att vi kommer att ha långa perioder av strukturomvandling. Så kommer det att vara i Sverige under all tid framöver. Konkurrensen ökar, och strukturomvandlingen ökar i takt med den. Därmed måste vi också stärka vår förmåga till ständigt förnyelse.

Bekymret med Centerpartiet är att ni alltför ofta talar om detta men inte har någon politik för det. Den enda synbara politiken är att ni klämmer åt dem som råkar illa ut under strukturomvandlingen, med sänkt akassa till människor som blir arbetslösa. Det är vad ni brukar erbjuda. Ni ifrågasätter ständigt hela arbetsmarknadspolitiken, det som är människors möjlighet att få den kompetens man behöver för att komma tillbaka till ett nytt arbete. Allt detta gör att trovärdigheten i Centerpartiets politik är väldigt låg på detta område.

Däremot har jag stor respekt för Lars-Ivar Ericsons engagemang för bygden. Det är en vacker bygd och en traditionell industribygd. Det är, precis som Anders Bengtsson beskriver, en bygd som har gått igenom strukturomvandlingar förr. Sko och teko är industrier som Sverige inte längre har i någon större omfattning, men som vi hade i mycket stor omfattning under 60- och 70-talen och som vi har lämnat för att gå vidare till ny industri. Det har vi bara kunnat klara genom att ställa upp på de människor som råkar illa ut, så att de får chansen att komma tillbaka till arbetsmarknaden, och att göra stora gemensamma satsningar på infrastruktur, på utbildning, på forskning och på företagsklimatet.

Avgörande för en bygd är det lokala engagemanget. Därför har jag också träffat lokala fackklubbsrepresentanter och lokala politiker för att höra mig för hur man resonerar inför de utmaningar man kan stå inför. Här finns ett antal instrument som det är väldigt viktigt att man arbetar aktivt med lokalt. Utbildningsfrågan är central.

Hur kan man använda vuxenutbildning, insatser på arbetsmarknadsutbildningsområdet och kvalificerad yrkesutbildning? Hur kan man stärka kontakterna med högskolan för att se till att den vägen få en injektion till ny kunskap och ny företagsamhet? Hur kan man utveckla insatserna från Almi och Teknikbron, de instanser som har möjlighet att bidra med riskkapital för nystartade företag? Det handlar också om att se den möjlighet som nu kommer i de industriella utvecklingscentrum där vi satsar nya resurser det kommande året för att stärka det som är en kunskapsbas för små och medelstora företag, ofta inom industrisektorn.

Anf. 21 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Jag noterar i ministerns utförliga svar med tacksamhet att regeringen äntligen har upptäckt vilka tillväxtmöjligheter det finns i småföretagen i Sverige. Det är en insikt som Centerpartiet har haft sedan länge.

Vad vill då ministern göra åt det tunga ok som vilar över den enskilde företagaren? Sverige har omkring 75 myndigheter som samlar in information från företag. En företagare som till punkt och pricka vill följa regelverket måste fylla i många dokument. Varje år kostar denna byråkrati 30 000 kr per anställd. I en Nutekrapport läser vi om att nästan 50 000

soloföretagare egentligen skulle vilja anställa någon men inte klarar av det för de tycker att det är för krångligt, och det kan komma oväntade kostnader.

Men jag går åter till Östra Göinge. Om vi tänker oss att det värsta scenariet blir av och alla de nämnda jobben i Östra Göinge kommun försvinner, vilken verklighet möter då de arbetslösa? Vi har en Amsrapport där arbetsmarknadsutsikterna för 2006 visar att summan av antalet arbetslösa och antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program beräknas öka från 8,7 % till 8,8 %. Det finns också färskas uppgifter i EU-kommissionens sysselsättningsrapport för 2005 som visar att Sverige har en minskande sysselsättning. Tillsammans med Holland, Ungern och Slovakien får vi en bottenplacering i jämförelse med andra medlemsländer. Så kan vi inte ha det.

Dessa dystra siffror är oroväckande. Jag vill fråga ministern: Var ska de arbetslösa industriarbetarna kunna få jobb i dag? Tror ministern att det kan skapas jobb i den privata tjänstesektorn? Och när är ministern beredd att ge upp den ideologiska blockeringen när det gäller hushållsnära tjänster?

Östra Göinge är Skånes mest utsatta utflyttningskommun. På tio år har kommunen tappat tusen invånare. Den lokala befolkningsprognosen anger att befolkningsminskningen kommer att fortsätta fram till 2013. Vi behöver nya jobb till kommunen. Det räcker inte med sysselsättningspaket.

I ministerns svar används ord som flexibilitet och förnyelse av näringslivet. Jag tycker att det är positiva värdeord. Tror ministern att Scania tänker i samma banor när de i sin strukturöversyn överväger att flytta en väl fungerande verksamhet i Sibbhult till Södertälje? På sikt kan denna verksamhet förväntas hamna utomlands.

Jag undrar: Varför behöver Scania, ett av världens mest framgångsrika och mest lönsamma företag överväga att flytta produktion utomlands? Jag hoppas att ministern har ett bra svar på denna fråga.

Anf. 22 ANDERS BENGTTSSON (s):

Herr talman! Tack, minister Östros, för svaret. Även om Östra Göinge är en typisk industrikommun är det trots allt också en väldigt småföretagartät kommun. Eftersom vi ligger på gränsen till Småland måste vi vara lite smålänningar också och klara oss själva. Jag skulle tippa att mer än 80 % har mindre än fem anställda. De allra flesta har en, två eller tre anställda. Det innebär att det finns en stor uppfinningsrikedom. Det finns en drivkraft hos alla de människor som klarar sig själva, så att säga, som startar sina egna företag.

Det innebär också att det finns en utvecklingspotential. Om vi, vilket jag hoppas, lyckas få Scania och Tarkett att se att det bästa stället på den här jorden att vara på är Östra Göinge, så kommer det på grund av den utveckling vi har inom industrin inte att ge fler arbetstillfällen. Om vi vill att Östra Göinge ska växa och att det ska flytta in fler invånare måste vi hitta arbetstillfällen på andra ställen. Vi vet att det finns gott om småföretag som kan växa och utvecklas, men, som jag sade i mitt tidigare inlägg, för att man ska kunna utvecklas krävs infrastruktur. Det krävs att vi har bredband. Det krävs att vi har telefon i varenda stuga i en sådan liten kommun. Det krävs att vi har vägar så att arbetskraften kan ta sig dit och

därifrån och att vi kan ha transporter, att lastbilarna kan komma fram. Vi har små vägar där lastbilarna har problem att ta sig fram.

Sådana handfasta praktiska grejer behöver vi stöd till. Det behövs statlig finansiering, och det behövs finansiering från Region Skåne, men det behövs också ett klart och tydligt besked från näringsministern att den delen av Skåne måste prioriteras när det gäller infrastrukturen.

Prot. 2005/06:48
9 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 23 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Lars-Ivar Ericson tar upp flera frågor som jag ska försöka ta upp i mitt svar, både generellt när det gäller företagarpolitiken och när det gäller den regionalpolitiska frågeställningen, på samma sätt som Anders Bengtsson gör.

Jag tycker att den bästa strategin är att se vad det finns för styrkor i regionen som man kan bygga vidare på. Anders Bengtsson pekar på det som är så oerhört viktigt, att det är en småföretagarbygd. Det finns en entreprenörskapstradition, ofta inom den industriella sektorn. Det finns en tradition av att vara initiativkraftig, att organisera sig själv, se till att driva ett företag. Det är ingen dålig utgångspunkt. Många orter i Sverige har snarare det första steget, att förändra en kultur. Här finns en kultur av företagsamhet som är viktig.

Vi arbetar brett för att stimulera företagandet. Det får också stor effekt. Det senaste året startades 42 000 nya företag i Sverige. Det är mer än på 20 år. Visst har vi en uppgång som är kraftig i företagandet.

Vi arbetar på bred front. Det handlar om regelförbättringar. Aldrig någonsin tidigare har vi varit så ambitiösa när det gäller att konkret förbättra regelverket för företagen. Nu har vi drygt 330 förslag som är under genomförande för konkreta regelförbättringar.

Dessutom går vi vidare med att sätta målen väldigt högt när det gäller vad vi ska nå de kommande åren av regelförenklingar på skatteområdet. Vi gör strategiska skattelättnader som är viktigt också i den här regionen, exempelvis nästa år en mycket kraftig arbetsgivaravgiftssänkning för soloföretag när de anställer sin första medarbetare. När vi nu får en sådan allmän kraftig uppgång i efterfrågan i samhällsekonomin – det är det som händer nu, hushållen börjar efterfråga alltmer av varor och tjänster – är det viktigt att stimulera företagandet i samma veva för att expandera möjligheterna till sysselsättning i småföretag. Det kommer under nästa år.

Den privata tjänstesektorn är den sektor som kommer att växa sysselsättningsmässigt i Sverige. Vi ser det nu. Industrin rationaliserar, ökar produktiviteten, ökar produktionen och investerar kolossalt mycket i Sverige men behöver inte lika många anställda som förr. Det är robotar, datorer och mycket annat som sköter de jobb som människor skötte förr. Industrin är kolossalt viktig, men den stora sysselsättningsökningen kommer att komma i tjänstesektorn, ofta i form av leverantörer till industrin eller, och också alltmer, till hushållen.

Men jag tror inte på skatteavdrag för städning i hemmet som den stora lösningen. Vi vet från våra grannländer att det har gett några hundratal arbeten i hela landet, som i Finland exempelvis. Det tror jag inte är lösningen utan en ekonomisk politik och en företagarpolitik som stimulerar till investering och sysselsättning.

Om Scantias framtidsplaner kan inte jag uttala mig. Det är en sak som företagsledningen beslutar om. Dock brukar jag notera att Scantias företagsledning väldigt ofta talar om Sverige som produktionsort i framtiden, om rationaliseringar och ökad produktivitet med Sverige som hemmabas. De brukar hålla en mycket hög profil i den debatten och peka på att i Sverige går det, om man har en stark företagsledning och en bra facklig organisation som bidrar till detta, att bedriva produktionen på ett mycket konkurrenskraftigt sätt.

Det handlar alltså om att utgå från småföretagartraditionen i Östra Göinge. Vi ska naturligtvis fortsätta att föra diskussionen om infrastrukturen och vilka förbättringar som kan göras där. Det är inte basalt min fråga, utan det är infrastrukturminister Ulrica Messing som hanterar den. Men också utbildning, kunskap, omvandling, förnyelse och ett gott samarbete mellan stat och region kan leda till mycket fina framtidsutsikter efter en jobbig period.

Anf. 24 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Ska det bli en god jul och ett gott nytt år för alla i Östra Göinge kommun? Denna debatt kan inte garantera det, men jag tycker mig ändå ana att ministern har insett hur allvarligt läget är för denna del av Skåne. Nu gäller det att aktivera alla fackliga och politiska krafter på lokal, regional och nationell nivå så att de kan samverka för en positiv framtid för Sibbhult, Östra Göinge kommun och nordöstra delen av Skåne.

Det räcker inte som det är i nuläget, där vi skulle kunna använda den latinska sentensen: *Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas* – även om krafterna fattas är dock den goda viljan berömvärd. Jag litar på att den goda viljan finns på alla nivåer, men jag är lite mer osäker på om kraften finns på alla dessa nivåer.

Med de orden vill jag tacka ministern för svaret och än en gång hälsa honom varmt välkommen att besöka denna del av Skåne. Engagerade partimedlemmar från mitt och Anders Bengtssons parti är säkert beredda att guida i en av Skånes vackraste delar, en del som måste kunna hoppas på en framtid trots alla de farhågor som har lyfts fram i denna debatt.

Anf. 25 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Redan tidigt i denna diskussion tog vi kontakt med lokala politiker och fackklubbar för att resonera. Det tror jag är väldigt klokt att göra under en sådan här omställningsperiod som Östra Göinge är mitt inne i. Min statssekreterare är i kontakt med kommunen och kommer att besöka den, och jag hoppas naturligtvis också få möjlighet att göra detta. Det är en viktig del av mitt jobb att runtomkring i landet besöka lokala företrädare och företagare och resonera kring framtidsfrågorna. Jag tycker också att den här debatten visar att det finns möjligheter för Östra Göinge.

Däremot är jag mer bekymrad över handlingskraften hos Centerpartiet. Det är för mycket koncentration på att skuldbelägga dem som blir arbetslösa och för lite på framtidsfrågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 26 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Lars-Ivar Ericson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att stimulera utländska filmbolag till filminspelningar i Sverige. Han har hänvisat till det indiska exemplet, Bollywood.

Tidigare i år ställde Lars-Ivar Ericson en motsvarande fråga till kulturministern, och då specifikt om vad denne avsåg att vidta för åtgärder för att underlätta för inspelning av just indisk film i Sverige. Kulturministern hänvisade i sitt svar bland annat till det arbete som utförts av Swedish Film Commission och Exportrådet.

Filmbranschen är en del av kultursektorn som har många beröringspunkter med näringspolitiken. Förutom att jag naturligtvis ansluter mig till det kulturministern anförde i sitt frågesvar vill jag för egen del framhålla följande.

Sverige är ett attraktivt land att driva näringsverksamhet i, inte minst utländsk sådan. Vi har en öppen och stabil ekonomi som vilar på långsiktiga lösningar och goda generella ramvillkor för företag och människor. Dessa ramvillkor arbetar vi ständigt på att förbättra, och i fråga om själva regelverken strävar vi efter att skapa neutralitet mellan olika företagsformer, utländskt och inhemskt samt mellan olika branscher. Målet är inte minst att attrahera internationella företag av olika slag.

Det nu sagda hindrar inte att vi samtidigt gör branschspecifika satsningar. Regeringen presenterar under hösten strategiprogram för ett antal nyckelbranscher. Vi har också en agenda för den så kallade upplevelseindustrin, och för närvarande förs exempelvis samtal med musikindustrin.

När det gäller filmindustrin har satsningarna, som kulturministern beskrev i sitt frågesvar, hittills handlat om att knyta internationella kontakter, inte minst för att öka intresset för Sverige som inspelningsplats för utländska filmer. Vi vill gå vidare på den vägen, och det arbetet går väl i hand med regeringens arbete för regional utveckling.

Intressanta filmcentrum har genom regionala och nationella initiativ utvecklats i olika delar av Sverige: Film i Väst i Trollhättan, Filmpool Nord i Luleå och Film i Skåne i Malmö vid sidan av Film i Stockholm för Stockholm och Mälardalen. Dessa satsningar har satt flera av dessa orter på kartan på ett nytt sätt. De har även inneburit att fler internationella samproduktioner med utländska huvudproducenter förlagts till Sverige. Det är framför allt Trollhättan som har attraherat. Regionernas insatser i olika filmprojekt bygger på samproduktion och medfinansiering.

Jag delar uppfattningen att Sverige har mycket att erbjuda när det gäller utländska filminspelningar. Vi har en känd tradition av filmproduktion, det finns en positiv image av landet i stort, vi erbjuder variationsrika miljöer och prestigelöst projektarbete i små inspelningsteam som ger en bra kostnadsbild och större flexibilitet. Här finns också bra resurser inom bland annat efterbearbetning och musikproduktion, för att nämna några exempel.

I min roll som ansvarig minister för handels- och investeringsfrämjande uppmärksammar jag att Sverige väcker intresse som inspelningsplats för utländska filmer. Utrikesdepartementet har stött initiativ att

*Svar på
interpellationer*

presentera den svenska kompetensen på detta område, bland annat i Los Angeles, Mumbai, Köpenhamn och Paris. UD har också ekonomiskt bidragit till en studie om filmen som näring och exportindustri för att skapa ett kunskapsunderlag kring dessa frågor.

Jag finner det angeläget att fortsätta främja arbetet för att fler utländska filmproducenter ska upptäcka de många fördelar som finns med att spela in film i vårt land.

Anf. 27 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret och för att jag får diskutera denna fråga med näringsministern. När interpellationen lämnades in hörde kammarkansliet av sig och undrade om jag verkligen ville debattera med näringsministern. Hörde inte detta ärende egentligen hemma hos kulturministern? Men som ministern påpekar i sitt svar har jag redan ställt en skriftlig fråga om indisk film till kulturministern, och det känns nu naturligt att gå vidare. Film är nämligen inte bara kultur utan också näring. Intresset för film är bra för samhällsekonomin. Det nya filmavtalet, som vi debatterade här i kammaren i tisdags, bekräftar detta.

Ministern hänvisar i sitt svar till lyckade regionala filmsatsningar, och jag kan verifiera hur bra det fungerar i Skåne. Vi har 1 200 personer som är sysselsatta inom filmbranschen och 60 bolag med mer än fyra anställda inom området film och rörliga bilder.

Nu gäller det dock att försöka vidga perspektivet och inte bara fokusera på den svenska filmens framtid. Det behövs näringspolitiska insatser för att få utländska filmbolag att upptäcka Sverige som ett möjligt land för filminspelningar.

Här gäller det att hålla sig framme. Låt mig ta fram Schweiz som ett exempel. Där har man underlättat för inspelningar av indisk film. Numera spelas det in ungefär 20 indiska filmer per år i Schweiz. Förutom inkomster för landet under själva filminspelningen har en kanton i landet fått 500 000 turistbesök från Indien.

Det är många länder som tävlar om att locka till sig utländska filmare. I länder som Nya Zeeland, Tyskland och England är det regeringspolitik att uppmuntra samarbete med den indiska filmindustrin, Bollywood. Indiska filmare är vana vid att få service och lokala omkostnader betalda av värdlandet, och förutom de länder jag nämnde är nu också Norge på gång att erbjuda sådana villkor. Jag kan också nämna att Norge i år har arrangerat en tredagars visningsresa för brittiska filmproducenter. På Island har man samma friska initiativ för att locka utländska filmskapare till landet.

En tänkbar modell som tillämpas i flera länder är att länderna ger utländska filmare en återbetalning på 20–25 % av deras utgifter i landet – eller 15 %, som det ska bli i Norge från årsskiftet. Det innebär att filmarna får mer stöd ju mer affärerna växer. Det är ju en stimulans till expansion.

Kan ministern tänka sig att verka för att det blir liknande procentsiffror i Sverige så att vi på så sätt kan locka utländska filmskapare till vårt land?

Anf. 28 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! När det gäller att marknadsföra Sverige som ett intressant land för filminspelningar sker det en hel del. Vi knyter internationella kontakter. Vi stöder särskilda främjande aktiviteter.

Exportrådet och Invest in Sweden Agency har haft särskilt ansvar för att uppmärksamma det här området. Exportrådet har inom ramen för branschprogrammet Upplevelseindustrin under 2004 initierat projekt inom området Filmproduktion i Sverige. ISA har varit aktivt involverat i förberedelserna kring den första indiska filminspelningen i Sverige sommaren 2004. Svenska ambassader och generalkonsulat har också uppmärksammat svensk kompetens på filmområdet. Generalkonsulatet i Los Angeles till exempel genomförde projektet Swedish film experience. Vi har också exempel från New Delhi där Sveriges ambassad hösten 2004 tillsammans med Swedish Film Commission och med indiska samarbetspartner arrangerade ett seminarium om Sverige som inspelningsplats. Liknande aktiviteter sker i Paris, i dagarna tror jag, för att marknadsföra Sverige som filminspelningsplats.

Jag tycker att vi ska fortsätta med den typen av initiativ för att marknadsföra Sverige både för den kompetens vi har på området och för de miljöer vi kan erbjuda för filminspelning.

Däremot tycker jag att man generellt ska vara mycket restriktiv med särskilda stöd för kostnader i olika branscher. Jag tycker att det är en klok utgångspunkt i näringspolitiken att näringsgrenar i så stor utsträckning som möjligt måste bära sina kostnader. Min grundläggande utgångspunkt är att jag är skeptisk till att införa särskilda stimulanser av den art som föreslås här. Det bör vara framgångsrika möjligheter att konkurrera med kunskap, miljöer och kompetens, inte genom att betala filmproduktionen.

Anf. 29 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Den 20 december har den första indiska film som delvis spelats in i Sverige premiär här i Stockholm. Den heter *Dil Jo Bhi Kahey*. På engelska blir det *What your heart says*. Handlingen utspelar sig på Mauritius och i Stockholm. Det är en bred publikfilm med socialt engagemang och samtidigt ett exempel på hur ett internationellt samarbete kan bidra till att sätta ett land och en stad på kartan. Filmen kunde spelas in tack vare frivilliga insatser, inte minst av ungdomar som stod i kö för att hjälpa till på olika sätt. Några av de ungdomarna har sedan fått arbete i Indien.

Men det gavs ingen hjälp från officiellt håll.

Norge rullar ut den röda mattan, men Sverige har en avvaktande attityd. Det är inte bra.

Ministern nämner i sitt svar Swedish Film Commission och vad de gör för att främja filminspelningar.

Vid filmfestivalen i Cannes fanns ett arrangemang där kulturministern medverkade, men sedan har det inte kommit några konkreta förslag till ekonomiskt stöd. De svenska argumenten inskränker sig till den goda svenska infrastrukturen och den svenska naturen. Men man säljer inte Sverige på skogar och sjöar. Det handlar om pengar, och det borde ministern som näringsminister förstå.

Prot. 2005/06:48

9 december

Svar på

interpellationer

En känd indisk producent, Mukesh Batt, vill förlägga ett 15-tal inspelningar till Sverige, men det förutsätter att Sverige kan konkurrera med Norges erbjudande. Är det inte dags för ett samarbete mellan Närings- och Kulturdepartementen för att skaka fram erforderliga medel? Ska Sverige marknadsföras internationellt måste kultur och näringsliv gå hand i hand. Min fråga är om ministern, just med tanke på att film är ett oslagbart och jämförelsevis billigt sätt att sätta ett land på kartan, skulle kunna tänka sig att ge medel så att man kan främja inspelningen av utländsk film i Sverige.

En Bollywoodfilm ses av i genomsnitt 1 ½ miljard människor. 300 miljoner indier är på väg ut i världen för att turista. De har pengar att spendera. De har inga språkproblem; de pratar engelska. Hur ska de lockas att besöka Sverige?

Ministern kan ju påverka vår turistminister så att kultur, näring och turism gör gemensamma insatser.

Jag tycker att det är hög tid för statsmakterna att ta itu med detta gyllene tillfälle för Sverige att marknadsföra landet globalt genom dessa filmer för att skapa arbete i filmindustrin, näringslivet och inte minst inom turistnäringen.

Anf. 30 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Som jag har beskrivit är vi väldigt engagerade och aktiva när det gäller att marknadsföra Sverige som filmland. Det ska vi enligt min mening fortsätta att vara. Vi ska ta vara på tillfällen att inte bara rulla ut röda mattor utan också att visa den kompetens som finns i Sverige och därmed attrahera fler att göra filminspelningar i Sverige.

Att gå över till ett statligt stöd för att betala filmproduktion i Sverige är däremot inte aktuellt ur Näringsdepartementets eller Utrikesdepartementets perspektiv. Det är inte heller aktuellt att ur det utgiftsområdet finansiera Swedish Film Commission. Vi arbetar med främjandet och bistår gärna med det.

Jag tror inte att det är Centerpartiets politik heller. Det skulle förvåna mig mycket om man i sin näringspolitik börjar gå över till direkta statsstöd till olika branscher för att locka hit investeringar. Det tror jag inte är hållbart i längden.

Anf. 31 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Är stöd till filmproduktion kultur- eller näringspolitik och vilka motiv finns för att satsa skattemedel på utländska filmer som görs i Sverige?

Denna debatt har förhoppningsvis klargjort att film är både kultur och ekonomi. Jag tycker att det näringspolitiska intresset för film bör ökas. Nu närmast gäller det att inte missa intresset från indiska filmare. Varför ska planerade filmer behöva spelas in i Norge? Varenda investerad krona på utländsk filmproduktion ger inkomster, och kopplingen mellan filminspelningar och besöksnäring är oerhört viktig.

Den 19 november 2004 sade ministern så här i ett anförande på Framtidsforum i Trollhättan: Staten ska ta ett större ansvar för att se till att det finns kapital i tidiga stadier av produkt- och affärsutveckling. Tidningsartikeln berättar även att Östros hoppas att Bollywood ska få Trollhättan på

fötter och att han tror att Bollywood kan ge nya intressanta projekt till Sverige.

Om ministern gör resan till Östra Göinge kommer han att inse att även där finns goda förutsättningar för filminspelningar. Göingenaturen utnyttjas redan av Film i Skåne.

Jag vill avsluta med en liten bild. Vi kan tänka oss de länder som vill filma i Sverige som ett tåg med flera vagnar. Tåget går ifrån oss om vi inte är offensiva och framsynta och löser en biljett som innebär stöd till filmprocessen. Denna biljett tror jag på sikt ger mångdubbelt igen.

Är det verkligen klokt att inte ta till vara denna möjlighet? Utländska filminspelningar i Sverige skulle vara bra för svensk näringspolitik.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2005/06:48
9 december

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 2005/06:146 om forum för småföretagsforskning

Anf. 32 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Maria Larsson har frågat mig om regeringen avser att göra förändringar av medelstillelningen till Forum för småföretagsforskning, FSF, för år 2006.

Den forskning som i dag bedrivs runt entreprenörskap och småföretagsutveckling är betydelsefull för att få en långsiktig och vetenskapligt underbyggd kunskap om villkor för entreprenörskap och småföretagande.

Det är värdefullt att vi som utformar politiken har tillgång till policy-relevanta forskningsresultat vad gäller till exempel småföretagens och entreprenörskapets betydelse för tillväxten. Det betyder att både forskningen och nätverken för att förmedla kunskapen från forskare till beslutsfattare behövs.

Det är också viktigt att små och medelstora företagsinvesteringar i forskning och utveckling ökar. För att stärka deras innovativa förmåga behövs mer samverkan mellan företag liksom mellan företag och universitet, högskolor och forskningsinstitut.

När regeringen började stödja FSF:s verksamhet var forskningsområdet inte särskilt välutvecklat. I dag har vi glädjande nog fått en mycket god utveckling vad gäller småföretags- och entreprenörskapsrelaterad forskning, och de flesta universitet och högskolor har skaffat sig hög kompetens inom detta område.

FSF har därigenom varit föregångare inom området småföretagsforskning. Jag delar Maria Larssons uppfattning att FSF sedan starten 1994 byggt upp ett kraftfullt och väl fungerande nätverk mellan forskning om småföretag och entreprenörskap, *policy-makers* och företag och deras organisationer. Det gäller såväl nationellt som internationellt.

Regeringen avser därför att fortsätta att stödja FSF:s verksamhet under 2006 med samma belopp som lämnats under innevarande år.

Anf. 33 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Apropå den förra debatten vill jag gärna rekommendera näringsministern att också se den film som har tagits fram nere i Småland

och som handlar om småföretagens framväxt under efterkrigstiden, *Miraklet i Småland*. Rekommenderas varmt! Det finns ett hinder i form av småländska att ta sig över, men om näringsministern lyssnar in mig här så kommer språket på filmen också att vara begripligt.

Tack så mycket, näringsministern, för ett positivt svar. Jag tror att det är det mest positiva svar jag har fått på någon interpellation någon gång. Det är klart och tydligt och det är precis i den riktning som jag hade önskat och ville.

Jag skrev en väldigt lång interpellation för jag tänkte att nu ska jag ge så mycket fakta och positiv *credit* till FSF som det bara är möjligt. Inför en interpellationsdebatt läser ju både interpellanten och näringsministern alltid på. Det är inte riktigt samma sak med en fråga. Det kan skötas på handläggarnivå, har jag en känsla av. Därför ville jag passa på tillfället.

Det är roligt att höra att näringsministern och jag har samma uppfattning om FSF:s stora betydelse och viktiga funktion när det gäller att knyta ihop forskningen med småföretagandet. Det är ett eftersatt kapitel. Det här är en viktig del för att Sverige fortsatt ska kunna göra det på ett alltmer utvecklat och systematiserat sätt, tror jag.

Eftersom svaret är så positivt och vi inte har några delade meningar kan vi nästan lägga ned den här verksamheten. Men jag skulle ändå vilja passa på och ställa två frågor som ligger i samma härad.

Den ena handlar om att det är lite bekymmersamt att så många organisationer får besked om nästkommande år så sent. Jag vet att det handlar om svårigheter att ge planeringsförutsättningar i god tid. Men detta är en problematik som det skulle vara önskvärt att vi kunde hitta en bättre lösning på.

Jag stöter ofta på den här frågan. Jag fick den senast från Svid, Stiftelsen Svensk Industridesign, som var bekymrade över hur deras anslag ser ut för nästa år. Jag har stött på den åtskilliga gånger när det gäller IUC:s verksamhet.

Ser näringsministern det här som en problematik? Det handlar om personer som finns anställda i de här organisationerna. Man vet inte om man ska gå ut med varsel eftersom man inte har fått något besked. Finns det något alternativt sätt att hantera budgetplaneringen på så att man skulle kunna vara ute i bättre tid och ge besked så att inte all den här oron behövde skapas ute i olika organisationer?

Det var den första frågan som jag tycker att vi kan ta ett litet snack om, när vi ändå är här.

Sedan har jag en annan fråga på hjärtat. Det handlar om ett småföretagararkiv. Det handlar egentligen också om möjligheten för forskarvärlden att kunna göra bra research inför historisk forskning på småföretagsamhetens betydelse i svenskt näringsliv under olika tidsepoker. Det finns ingen sådan samlad dokumentation någonstans i dag. Det finns lite små saker här och där men inte systematiserat och, som sagt var, inte samlat.

Jag har väckt en motion i höst om ett småföretagararkiv. Och jag tycker naturligtvis att det ska ligga där vi har ett levande laboratorium av småföretag, i Småland, helst i Gnosjö.

Jag tror att det skulle finnas ett stort värde i detta, därför att det forskarna säger på olika ställen i Sverige i dag är att man är mycket hänvisad till de stora företagens dokumentation som finns bevarad lätt åtkomligt.

Men den typen av dokumentation som gäller de små företagen kommer man inte åt på ett lättillgängligt sätt. Jag tror att det finns ett intresse från forskarvärlden och jag tror att det finns ett intresse från medierna att ha tillgång till den här typen av arkiv.

Prot. 2005/06:48
9 december

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 34 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Tre saker: småländskan, budgetprocessen och arkivet.

Småländskan har jag inga problem med. Jag är så ofta i Småland, inte minst i Jönköpings län och i Gnosjö, så den håller jag aktiv hela tiden. Jag tycker att det är en oerhört viktig del av Sverige, inte minst ur småföretagarperspektivet. Där finns väldigt mycket av initiativkraft och företagaranda som är viktig för Sveriges ekonomiska utveckling.

När det gäller budgetfrågan har det för vår del aldrig varit någon annan utgångspunkt än att denna organisation ska få de medel som man hade detta år. Det har de också själva känt till. Men vi är ju beroende av den budgetprocess som finns, där regeringen lägger fram en budgetproposition och riksdagen behandlar den. Vi kan inte skriva ett regleringsbrev förrän vi har beslut från riksdagen om hur kommande år ska se ut.

Vi har ju stabila majoriteter, men man kan tänka sig en situation där det inte är stabila majoriteter. Då vet inte den kommande regeringen, i så fall, vad exakt man kommer att ha till förfogande för olika myndigheter och organisationer. Det här har man tänkt igenom många gånger när man har beslutat om budgetprocessen. Det kanske behöver tänkas igenom en gång till. Men det här är nog ungefär den verklighet vi får leva med.

Organisationer som har tillfälliga projektanslag ska naturligtvis alltid räkna med att när tidsperioden är slut försvinner också det tillfälliga anslaget. Myndigheter som har de vanliga stabila anslagen bör naturligtvis i god tid få reda på om det är aktuellt med några nedskärningar, exempelvis. Det sköter vi i vår dialog med myndigheter och organisationer.

Det sista, arkivet, tycker jag låter som en intressant idé. Låt oss fundera vidare på detta. En lämplig utgångspunkt skulle väl vara om Forum för småföretagarforskning, som har en överblick över området, tog sig en funderare på detta. Det är klart att vi båda kan aktualisera för dem att det väl vore intressant att se om det finns en grund för detta. Finns det ett behov av detta och hur skulle det kunna se ut?

Anf. 35 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Tack så mycket för ett tillmötesgående svar både när det gäller småländskan och när det gäller ett småföretagararkiv. Jag har aktualiserat det lite grann för FSF och haft en liten diskussion med dem redan, kan jag säga.

När det gäller budgethanteringen tror jag att det finns lite alternativa vägar, trots allt. Jag inser mycket väl att besluten fattas här i kammaren i december och att regleringsbreven inte kan gå ut innan dess. Men väldigt mycket finns ju inte exakt angivet i budgeten. Det finns naturligtvis tankar på departementsnivå om hur anslagsfördelningen ska se ut. När det gäller IUC till exempel har de summorna inte alltid funnits synliga i budgeten. Så är det ju med många organisationer.

Jag menar att med tanke på att man påräknar en stabil majoritet bör man kunna gå ut med ett förhandsbesked i ett tidigare skede. Det måste ju finnas tankar tänkta som är möjliga att annonsera förutsatt att budgeten går igenom. Finns det något hinder att ha det förhållningssättet?

Det skulle naturligtvis minska oron och varslen betydligt. Det är ju människor det handlar om i sista ändan som är oroliga för sina jobb, som inte vet hur det blir. Jag tycker att det är viktigt att man kan skapa så mycket trygghet som möjligt på arbetsmarknaden. De som lever under de här förhållandena har farit illa ganska många gånger. Det är därför jag är angelägen att hitta alternativa sätt.

Men det är helt upp till regeringen. Jag tycker att det vore jättebra om näringsministern här kunde säga att det ändå är någonting att fundera på att kanske gå ut med ett förhandsbesked.

Det förutsätter då naturligtvis ett beslut, och att beslutet blir enligt den budget som är framlagd. Det har det ju inte ruckats på så många gånger den senaste tiden. Eftersom vi fattar beslut om budgeten genom ett enda klubbslag är ju risken för att något stjälpas på vägen egentligen minimal. Jag tycker inte att det skulle finnas så stora faror med att gå ut med förhandsbesked.

Anf. 36 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! I det här fallet har det ju inte funnits någon anledning för någon representant för organisationen att vara orolig för vilken finansiering man kommer att ha nästa år. Det finns ju också vissa formella verktyg som man kan använda sig av, planeringsföresättningar där man beskriver utvecklingen de kommande åren utan att binda sig för detta.

Samtidigt är det så att vi lever i en demokrati. Vi har den demokratiskt valda församlingen, riksdagen, som fattar beslut om budget. Så länge inte riksdagen har fattat sitt beslut kan vi inte gå ut med några bindande besked. Därför är det viktigt med en bra dialog med myndigheter och organisationer under vägen. Från detta kan vi inte röra oss.

Anf. 37 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det är trots allt så, näringsministern, att oron har funnits på många håll. Det är precis den jag har mött. Det var därför jag skrev interpellationen, för de visste egentligen inte förrän i dag, när vi fick svaret. Det stämmer alltså inte riktigt att man är trygg och vet i god tid vad som gäller. Det har funnits ganska stora frågetecken hos ganska många organisationer. Jag har nämnt tre här i dag som har levt under de här villkoren: Ska vi varsla eller vågar vi tro på fortsatt stöd? Minskar stödet? De frågetecknen är tydligt identifierbara hos flera olika stiftelser och organisationer som inte har känt till sina framtidsföresättningar, som inte i budgeten har kunnat läsa ut den specifika siffran för den enskilda organisationen, stiftelsen. Därför finns det ett stort behov av de här förhandsbeskeden, och jag kan inte förstå att det skulle finnas så stora hinder.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 38 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Holger Gustafsson har frågat mig vilka åtgärder som jag avser att vidta för att förbättra villkoren för svenska äggproducenter.

Varje land fastställer de regler som ska gälla för näringslivet i landet i fråga. Skatter och avgifter fastställs till vissa nivåer, krav ställs för att uppnå en hållbar nivå av miljöutsläpp och krav ställs även på att animalieproduktionen ska vara etiskt hållbar. Detta är i grunden inget anmärkningsvärt.

Sverige ligger generellt sett i den internationella täten när det gäller djurskydd och djurhållning. I Sverige ser vi det som självklart att djuren behandlas väl och inte utsätts för onödigt lidande. Regeringens strävan är att jordbruket i alla avseenden – inklusive djurhållningen – ska vara miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar. Den sociala dimensionen kräver en etisk hållbarhet. I denna strävan måste vi alltid vara beredda att göra de avvägningar som krävs när motstridiga intressen föreligger. Det är dock viktigt att i dessa sammanhang beakta näringens konkurrenskraft.

Jag håller inte med Holger Gustafsson om att omställningen gått för snabbt. Burförbudet beslutades i samband med den nya djurskyddslagstiftningen redan 1988. Producenterna fick då en övergångstid om tio år, vilket är en vanlig period i dessa sammanhang. Samma tidsperiod gällde för andra förändringar, till exempel nya båsfallsmått för nötkreatur. Efter denna övergångsperiod utfärdades för äggproducenterna även vissa dispenser, vilket innebär att perioden utsträcktes ytterligare. Jag är stolt över de producenter som redan tidigt gick över till alternativa system och beklagar verkligen att de utsatts – och fortsatt utsätts – för illojal konkurrens från en del av sina kollegor som fortfarande förhåller omställningen genom att producera ägg i otillåtna burar.

Sverige kommer, som första EU-land, att inom en snar framtid ha genomfört EU:s värphönsdirektiv (1999/74/EG). Detta direktiv förbjuder från 2012 hållandet av värphöns i traditionella burar utan rede, sittpinne och sandbad. Näringen i flera andra medlemsländer skulle önska att detta förbud sköts upp och har därför utövat lobbying för att uppnå detta. Det ligger i högsta grad i Sveriges intresse att EU:s förbud mot traditionella burar inte senareläggs. Både jag och mina tjänstemän har i bilaterala kontakter med kommissionen vid ett flertal tillfällen lagt fram Sveriges ståndpunkt i frågan. För de svenska äggproducenternas framtid är denna fråga mycket viktig.

Jag avser att på en generell nivå verka för svenska äggproducenters konkurrenskraft och stärka den. Ett exempel är den informationskampanj om märkningen av ägg som regeringen aktivt bidragit till. Regeringen strävar i stort efter att fortsatt stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Den nyligen genomförda sänkningen av skatten på dieselolja inom bland annat yrkesmässig jordbruksverksamhet är ett led i detta arbete. Vidare är äggproducenterna liksom andra företagare betjänta av generellt goda villkor för företagande och stabila statsfinanser. Detta har vi i Sverige. I förslaget till budgetproposition för 2006 finns dessutom en återföring av skatt på handelsgödsel till näringen om 100 miljoner kronor.

*Svar på
interpellationer*

Dessa medel bör bland annat användas för att bidra till att konkurrens- och tillväxtförmågan hos svenskt jordbruk stärks.

Grunden för regeringens arbete rörande jordbrukspolitiken slogs fast i regeringens proposition *Riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom Europeiska unionen* (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241). Där anges att Sverige ska verka för att främja ett brett och varierat utbud av säkra livsmedel till skäliga priser, främja en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion och bidra till global livsmedelssäkerhet. Samhällets styrning av jordbruksproduktionen ska begränsas till ur samhällets synvinkel kollektiva nyttigheter. Låga marknadspriser utgör ingen grund för regeringen att agera. Tvärtom bör även marknaden för ägg styras av marknadens signaler i form av prisinstrumentet. I den långa omställning av äggproduktionen som vi har tagit oss igenom har varje producent ställts inför valet att ställa om till alternativa system för äggproduktion eller till annan jordbruksproduktion.

Jag känner en stor tillförsikt inför de svenska äggproducenternas framtid. Vi har inom en snar framtid en omställd produktion. Svenska värphönsanläggningar är förmodligen de modernaste i världen, och vi har mycket kunniga och kompetenta äggproducenter. Marknadspriserna både i Sverige och i EU har ökat under hösten. Till detta kommer att vi inom några år står inför en omställning av den europeiska äggproduktionen med start i Tyskland och Österrike. Detta kommer att öka efterfrågan på ägg från alternativa produktionssystem. Här kommer att finnas en potential för svenska äggproducenter.

Anf. 39 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Först vill jag säga tack till jordbruksministern för ett omfattande svar på min fråga – och ett utredande svar som jag gläder mig åt. Men som representant för landsorten i Skaraborg och många familjer som lever på den här produktionen är jag inte nöjd med innehållet i svaret. Jag vill återkomma till det lite grann här.

Jordbruksministern säger att det i det arbete som har varit med omställningen är upp till regeringen att göra avvägningar, de avvägningar som krävs mellan motstridiga intressen, och att beakta näringsens konkurrenskraft. Så långt tycker jag att det är alldeles rätt. Men jag menar att regeringen har misslyckats med den här avvägningen.

Regeringen når miljömålet, och det är gott och väl, men på bekostnad av att man lämnar producenternas ekonomi därhän. Många producenter som har gjort det som regeringen har uppmanat till, ställt om till modern teknik och bättre miljö för djuren, står i dag inför en ekonomisk kris. Många står inför en konkurs. Det är, menar jag, inte någon god avvägning i ett sådant här sammanhang. Det är också ganska lång tid kvar tills de kan se en förbättring. Jordbruksministern säger att hon är stolt över de producenter som redan tidigt gick över men beklagar den illojala konkurrensen från en del av deras kolleger.

Jag tycker att regeringen, här i egenskap av jordbruksministern, skyller ifrån sig på en illojal konkurrens. Jag är inte säker på att det är rätt att betrakta det på det sättet. De konkurrenter som skaraborgarna och andra äggproducenter möter är faktiskt producenter inom EU, och de följer också regelverket eftersom det ännu inte är krav på ombyggnad utan det

finns tid för det. Och det är just den mellantiden som är problematisk ekonomiskt. Det är precis därför som jag lyfter fram den här frågan.

Sverige har försatt våra bönder i ett problem under mellantiden. Det är så stora problem att äggproduktionen faktiskt kan komma att flyttas ur landet om det blir många konkurser. Då förlorar både hönsen och vi som inte får några svenska ägg på det.

Slutligen vill jag peka på att det är 2012 som är omställningsåret för övriga EU, och nu försöker man från lobbygrupper skjuta fram detta år efter år. Om de lyckas vet vi faktiskt inte. Men om de lyckas försätter det våra producenter i ännu större ekonomiska problem. Detta menar jag att regeringen har ett mycket stort ansvar för.

Anf. 40 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Det gläder mig att Holger Gustafsson inser att äggproduktionen finns på en marknad som fungerar enligt marknadens villkor.

Jag skulle vilja backa lite grann till den situation som vi hade när vi ställde om till de nya mer djurvänliga systemen. Vi fick en stor nedgång i äggproduktionen under denna omställning. Det blev högre priser. Det påverkade äggproducenterna. Vissa investerade och gjorde det till ganska låga räntekostnader. Och vi kan se att vi efter omställningen hade ytterligare ett hundratal svenska företag på marknaden, vilket påverkade utbudet.

Man kan inte säga att denna situation på något sätt direkt och enbart är kopplad till att vi ställde högre krav på producenter. Jag är medveten om att de system som vi har leder till ökade kostnader i jämförelse med andra system inom EU.

Men det finns också andra kostnader som är avsevärda för äggproducenterna. I en LRF-studie från 2003 kan vi se att foderkostnaderna är den största posten – 40–60 % av de totala kostnaderna.

Jag menar att det finns en illojal konkurrens på marknaden. Men då talar jag om de svenska producenter som inte har ställt om till de nya systemen. Det är ett tiotal producenter i dag.

Förhållandena är sådana att den svenska detaljhandeln föredrar de svenska äggen. På det sättet finns det i konsumentledet en otroligt stark efterfrågan på dessa svenska ägg. Till det kommer att vi har salmonellagarantier vilket gör att inte alla EU-länder kan exportera till oss. Det är Finland, som har samma salmonellagarantier som Sverige, som är det land som kan exportera. Och vi har haft en konkurrens från finnarna. Den har under perioden 1995–2005 varit mellan 2 och drygt 4 %, men vi kan se att den under det senaste året har minskat radikalt – med 30 %. Det är alltså inte den konkurrensen som är problemet. Jag menar att det är framför allt den obalans som vi har haft mellan utbud och efterfrågan som har påverkat de svenska äggpriserna och de svenska äggproducenterna. Jag har ingen annan bild än att de har haft ekonomiska problem. Men jag har en annan förklaring än Holger Gustafsson.

När det gäller framtiden och EU ska vi hålla hårt på dessa regler. Vi ska se till att vi inte gör avsteg från tidpunkten 2012. Vi ska också dra nytta av att vi har legat tidigt i processen och anpassa oss till EU:s krav.

Prot. 2005/06:48

9 december

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 41 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Varken jag eller de moderna äggproducenterna är mot den bättre miljön både för djuren och för så att säga resultaten, alltså att få rätt sorts produkter på marknaden. Det är helt okej.

Det som jag vill peka på är regeringens ansvar att inte sätta en näring i den situation som den befinner sig i i dag. Det är många familjer som har ett bekymmer. Och det är tyvärr de familjer som har följt regeringens råd. Därför menar jag att det är ett tungt ansvar för regeringen att inte sätta någon bransch i denna situation, vare sig nu eller senare.

Vilka är konkurrenterna? Ja, det är minsann inte bara svenska konkurrenter. Jag vill peka på de finska. Finland förhandlade till sig ett stöd redan när man blev EU-medlem. Dessa pengar har man använt under de senaste åren, och man har betalat ungefär 2 kr per kilo i exportstöd när äggen går från Finland till Sverige. Dessutom har den finska regeringen gett investeringsstöd på 45 % för byggnationsverksamheten. Man har gett stöd till 75 % för nyrekrytering av unghöns vid varje inköpstillfälle. Det är dessa producenter som svenska producenter ska konkurrera med. Det är en helt omöjlig situation.

När det gäller de svenska kalkylerna fattas det för närvarande 20–25 % för att man ska kunna göra de avskrivningar som behövs.

Jordbruksministern måste förstå att även om det är bra ägg blir det Ebberöds bank av detta. Det går inte ens att producera bra produkter om man inte får in pengar. Man kan skjuta lite grann på avskrivningarna, och det gör man nu. Och man för diskussioner med sina banker om att få avstå från att amortera och skjuta det på framtiden.

Vi är helt överens om att det oerhört dramatiska är om EU skjuter på sin tidpunkt ytterligare. Då är det spiken i kistan för dem som försöker skjuta fram sina kostnader i dag. Jag vill verkligen gemensamt med jordbruksministern försöka verka för att det inte blir så.

Jordbruksministern säger i svaret: ”Låga marknadspriser utgör ingen grund för regeringen att agera.” Det håller jag med om.

Men jordbruksministern säger också att producenterna ”ställts inför valet att ställa om till alternativa system för äggproduktion eller till annan jordbruksproduktion”. Det är naturligtvis riktigt att de skulle kunna ägna sig åt spannmålsodling eller vad som helst.

Men tillåt mig ändå att säga att jag tycker att det är en aning nonchalant att säga att det finns valmöjligheter. I en sådan här bransch försöker man bedöma vilka möjligheter som det finns att vara med i den i framtiden. Finns det förutsättningar? Man har litat på regeringen. Man har gjort stora och tunga investeringar. Detta kan man inte backa ur nu när man ser att marknaden inte fungerar. Och i det här fallet fungerar den inte på grund av den finska marknaden och trycket i form av att finska ägg och även andra ägg kommer in i Sverige. Detta är ett ansvar som jag vill lägga på regeringen, och det handlar om tidsskillnader mellan Sverige och övriga internationella producenter. Det är det som är problemet. Det handlar inte om att reglera marknaden. Det vill ingen.

Anf. 42 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag är helt överens med Holger Gustafsson om att vi ska hålla hårt i den här omställningen inom EU. Vi har gjort en viktig investering som vi tycker är rätt och riktig utifrån de etiska krav som vi har

på produktionen. Och det är uppenbart att de svenska konsumenterna också tycker det eftersom det är dessa ägg som säljer bra i detaljhandeln. Och de stora kedjorna säljer huvudsakligen bara de svenska äggen.

Jag håller också med Holger Gustafsson om att det inte är rimligt att man i Finland ska kunna tillämpa nationella stöd som är statsstöd och som stör handeln mellan EU-länderna. Detta är tillfälliga stöd som den finska regeringen har kunnat förhandla sig till i samband med sitt anslutningsfördrag. De har förlängts, men de har justerats nedåt. Från svensk sida påtalar vi för kommissionen att det här är orimligt och att de bör avvecklas därför att de är statsstöd som vi inte ska ha på marknaden. Nästa revideringstillfälle, när de ska fasas ut, är 2007. Givetvis kommer den svenska regeringen att ligga på i den här frågan.

När det sedan gäller om vi på något sätt har lämnat de svenska företagen i det här omställningsskedet menar jag att vi inte har gjort det. Vi har på olika sätt hjälpt till med allmänt stöd för företagandet men också i vissa fall med investeringsstöd utifrån vårt miljö- och landsbygdsutvecklingsprogram.

Jag jämförde i min tidigare replik hur den finska importen slår mot Sverige, men det är inte den som är problemet. Importen ligger mellan 2 % och 4 % och den minskar nu drastiskt.

Det finns, som flera äggproducenter säger, ett tydligt ljus i tunneln och vi är på väg att få en bra balans på marknaden. Man räknar med att redan till jul kunna få ut bättre priser på marknaden. När sedan andra länder går in i omställning vet vi att det blir en lägre produktion inom EU. På det sättet har svenska äggproducenter en ljus framtid. Vi kan utnyttja läget att vi har legat tidigare i omställningsprocessen.

Sedan har jag stor förståelse för att ett antal företag har ekonomiska problem. Men jag menar att dessa måste de här företagen hantera, precis som andra företag hanterar problem på marknaden till följd av en variation i utbud och efterfrågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2005/06:132 om samernas sedvanerätt till vinterbete i skogslandet

Anf. 43 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Liselott Hagberg har frågat mig vilka initiativ jag avser att vidta för att reglera samernas urgamla sedvanerätt till vinterbete i skogslandet, vilka åtgärder jag avser att vidta för att undanröja grunderna för FN:s årliga kritik mot samernas alltmer trängda situation samt när jag avser att se till att Sverige undertecknar ILO:s mer än 15 år gamla konvention nr 169 om urfolkens och därmed samernas rättigheter.

Alltsedan 1886 års renbeteslag har rätten till bete för ren vintertid begränsats till de områden där det finns sedvanerätt, urminnes hävd, till sådant bete. Man har i samband med tidigare utredningsarbete inför de olika renbeteslagarna försökt bedöma vinterbetesområdets omfattning. Omfattningen av vinterbetesmarkerna är emellertid, som Liselott Hagberg också anger i sin interpellation, föremål för domstolsprocesser. Det var bland annat mot denna bakgrund som regeringen den 24 januari 2002

Prot. 2005/06:48
9 december

*Svar på
interpellationer*

tillsatte en gränsdragningskommission för renskötselområdet. Uppgifterna för denna kommission är framför allt att utreda omfattningen av den mark där renskötselrätt föreligger mot bakgrund av ILO-konventionen nr 169. Kommissionens arbete ska emellertid också syfta till att klarlägga omfattningen av vinterbetesmarkerna. Uppdrag ska redovisas i mitten av februari nästa år.

Mellan 1990 och 1998 instämde elva samebyar i sex olika processer. Därefter har några nya rättegångar inte inletts. Dessa processer kostar mycket pengar och skapar motsättningar mellan olika grupper av markutnyttjare.

Det är min förhoppning att vi genom kommissionens arbete dels tydligare än i dag ska kunna geografiskt bestämma omfattningen av vinterbetesmarkerna, dels få klarlagt var renskötsel bedrivits mer intensivt och ostört från andra markutnyttjare. Detta arbete utgör ett viktigt underlag inför beslut om en svensk anslutning till ILO:s konvention nr 169.

Domstolarna har konstaterat att det inte föreligger någon sedvanerätt till renbete utanför renbetesfjällen i Härjedalen. Regeringen har därför uppdragit åt Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Jämtlands län att utreda förutsättningarna för att förhandlingar ska komma till stånd mellan berörda samebyar och de privata fastighetsägarna om upplåtelse av rätt till vinterbete för ren. Därigenom fortsätter det arbete som Bo Dockered på regeringens uppdrag påbörjade för att lösa frågan om samebyarnas behov av vinterbete.

Regeringen tillsatte i april 2004 en särskild utredare med uppdrag att bland annat klarlägga grunderna för och omfattningen av samebymedlemmars och markägares rätt till jakt och fiske. Utredaren ska också överväga vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att samarbetet om jakten och fisket mellan markägare, samebymedlemmar och nyttjanderättshavare ska kunna förbättras. Uppdraget kommer att redovisas i mitten av januari nästa år.

Ett annat underlag i dessa frågor utgörs av den rennäringspolitiska kommittén som har utrett frågorna om ökat skydd mot inskränkningar i renskötselrätten (SOU 2001:101). Kommitténs betänkande har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet.

Regeringen tar kritiken från olika internationella organ på stort allvar och arbetar för att hitta en hållbar lösning med målet att uppnå harmoni mellan etniska grupper och att samtidigt skydda ursprungsfolket samerna, deras kultur och identitet. Regeringen fattade i går beslut om en lagrådsremiss om ökat samiskt inflytande. I den föreslås att samerna ska få ökat inflytande i Sverige. Flera myndighetsuppgifter som i dag ligger på länsstyrelser och Jordbruksverket föreslås flytta över till Sametinget. Sametinget föreslås också få ansvar för de statliga medel som finns för att stödja rennäringen i Sverige. Jag menar att rennäringen är en betydelsefull del av den samiska kulturen och att det därför är lämpligt att huvudansvaret för rennärringsfrågorna ligger hos Sametinget. Själva propositionen kommer regeringen att överlämna till riksdagen i början av nästa år.

Det jag redovisat visar att ett omfattande utredningsarbete nu går mot sitt slut. Regeringen kommer nu att ta fram ett underlag till dessa överväganden för att presentera för riksdagen.

Herr talman! Tack, sameministern, för svaret, även om jag hade önskat att svaret skulle ha varit lite tydligare. Det är betecknande för samepolitiken, enligt min uppfattning, att det har funnits otydlighet.

Jag känner djup oro för den trängda situation som de svenska samerna befinner sig i. Frågan man måste ställa sig är om den någonsin har varit mer trängd än den är nu. Det är nämligen länge sedan som både regeringen och riksdagen slog fast att samerna är Sveriges ursprungsfolk och att rennäringen är grunden för den samiska kulturen. En förutsättning för rennäring är förstås att det finns tillgång till bete för renarna under såväl vinter- som sommarhalvåret. Därför tycker jag att det är bekymmersamt att tillgången till bete delvis ska vara beroende av utfallet i de rättsprocesser mellan markägare och samebyar som har avslutats och pågår.

Jag tycker att det är upprörande att människor i vårt land, som är en respekterad rättsstat, hänvisas till långa, utdragna och kostsamma processer där utgången är oviss. Därför måste markfrågan få en lösning, och det med det snaraste.

Jag anser att det nu börjar bli riktigt bråttom, för hela situationen har hamnat i ett slags vakuum. Det kändes faktiskt mer hoppfullt när jag blev invald i riksdagen för tre år sedan än det gör i dag, för 2003 uttalade regeringen i en skrivelse till riksdagen om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik att regeringen har som målsättning att ratificera ILO:s konvention nr 169 under innevarande mandatperiod. Men den frågan har skjutits på framtiden. I stället har det kommit till nya utredningar och utredningstider har förlängts. Samtidigt har Sverige kritiserats vid upprepade tillfällen av FN:s kommitté för mänskliga rättigheter och rasdiskriminering för den bristande politiken för samerna. Under tiden pågår, som sagt, processer mellan markägare och samebyar. De ligger uppradade som ett pärlband. Dels är det processer som är avslutade, dels processer som pågår där dom inte har fallit. Det finns ett stort mål där dom faller i slutet av januari.

När vi alla tar del av nyheterna kan vi se att unga renskötare känner total uppgivenhet och avsaknad av tro på framtiden. Det finns till och med exempel på unga renskötare som har tagit sitt liv. På vissa håll har det inrättats krisgrupper med psykologstöd för att stödja dem som är på väg att ge upp. Om de unga ger upp, undrar jag vad den här näringen och det här folket har för framtid, eftersom bärare av kulturen är ju renskötelsen och rennäringen.

Nej, jag tycker att det krävs handlingskraft, mod och vilja.

Jag hade faktiskt önskat att ministern tydligare skulle ha uttalat när ILO:s konvention 169 ska ratificeras. Nu är den, som sagt, skjuten på framtiden. Tidigare fanns det en tydligare vilja.

När det gäller hur frågan om vinterbetet ska lösas och hur vi ska komma till rätta med den kritik som framförts av internationella organ tycker jag inte att det räcker att säga att ILO-konventionen ska ratificeras och att det är ofrånkomligt. Det tycker jag också, men det är inget klart besked. Att säga att en särskild utredare är tillsatt för att lösa den markkonflikt som finns i Härjedalen räcker inte heller och är inget stöd för dem som nu processar. Vidare heter det att kritiken tas på allvar av FN, men det måste finnas konkreta förslag om hur vi ska komma till rätta

med det här. Den urbefolkningsdekad som jobbade i tio år pekade på just de här problemen. Egentligen har inte särskilt mycket hänt sedan dess, tycker jag.

Nej, det krävs tydliga besked. Ministern hänvisade här till en lagrådsremiss. Det skulle vara väldigt intressant att få veta vad den innehåller. Ministern talar om ökat självstyre. Men vad innehåller lagrådsremissen? Innefattar den alla olika delar i de utredningar som har gjorts – det finns ju tre utredningar som inte har lett till någon proposition? Och på vilket sätt finns det en medverkan från samiskt håll och från de olika intressenterna i det förslag som nu kommer? Detta vore det intressant att få veta.

Anf. 45 OLA SUNDELL (m):

Herr talman! Jag kan väl säga att jag föredrar den svenska modellen framför den norska modellen vad gäller förhållningssättet till ILO och hur man ska anpassa regelsystem och lagar. Normmännen har föredragit att skriva på och sedan anpassa lagarna till den ribba som krävs för att nå upp till ratificeringsgraden för att bli godkänd. Sverige har valt en annan modell, nämligen att utreda och se över vad som krävs för att sedan försöka åstadkomma förändringar i lagstiftningen. Det är rätt modell.

Sett till bakgrunden är det så att Heurgren har utrett – år 1997 eller när det nu var – hur högt eller lågt ribban skulle ligga. Han konstaterade att Sverige inom i stort sett alla lagar och lagområden hade ett förhållningssätt till ursprungsbefolkningen, samerna, som var fullt godkänt utom när det gällde jakt och fiske liksom vinterbetet.

I utredningen tog man dessutom upp detta med renbetesområdets omfattning. Det skulle jag vilja säga är kärnfrågan bland annat sett till vad det frågas om i interpellationen. Orsaken till de här processerna är ju oklarheter kring var betesrätten föreligger eller ej. Jag menar att man aldrig kan förändra regelsystemet förrän man vet området. Var har alltså samerna den här betesrätten – där eller där, eller inte? Det är det som är grunden. Enligt min mening måste detta fastställas innan justeringar görs i skogsvårdslag, rennäringslag med mera. Det här är bakgrunden till dessa processer.

Från samebyns sida vet vi inte om man har rätt eller inte. Det är också vad hovrätten har fastställt vad gäller Härjedalen.

Rennäringspolitiska kommittén kom fram till ett antal förslag om tillämpningen av ILO-konventionen. Detta med skogsbruket och de förändringar som föreslogs i utredningen vad gäller skogsvårdslagen är inget som jag ställer upp på. Här framgår att det inte är något nollsummespel mellan bruksrätten, som är rennäringens rättigheter avseende den här marken, och äganderätten. Om begränsningar genomförs i skogsbruket blir det en kostnad och en inskränkning för den enskilde markägaren och i så fall en fördel för rennäringen. Jag tror inte att det är rätta sättet att gå till väga.

Sedan har vi den andra delen. Vet vi med all säkerhet att den ribba som Heurgren utrett är den verkliga nivån för vad Sverige behöver göra för att nå upp till ratificeringskraven? Och om det är så att de förslag som har lagts fram i utredningen – jag tror att den kom år 2001 – är ungefär vad som svarar mot kravet på ratificering är jag inte beredd att ställa upp på det. Det blir alltför stora inskränkningar, och det kommer att kosta alltför mycket pengar för att nämnda nivå ska nås.

Anf. 46 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Jag ska i viss mån närma mig problematiken från ett annat håll. Med intresse har jag lyssnat på diskussionen här.

Först måste vi konstatera att renskötseln har problem med lönsamheten. Kanske finns det också andra problem. Oavsett om vi ratificerar eller inte gör det handlar det om hur vi skapar en situation för oss som lever i de här trakterna. Det handlar om hur vi använder den mark vi har och om hur vi lever bredvid varandra. Jag vågar uttala mig i frågan eftersom jag lever mitt i Malå samebys verksamhetsområde och har mycket kontakter med människorna där. Jag har också mycket kontakt med andra näringar som kräver mark – skogsbruket, jordbruket och inte minst den näring som nu expanderar otroligt mycket, nämligen gruvnäringen. Jag har också kontakt med folk inom den testindustri som finns där uppe. Vidare har vi turismen samt en besöksnäring och ett rörligt friluftsliv. Alla är beroende av samma mark.

Till detta kommer ett antal riksintressen som liksom ligger på varandra. Ibland är en del av de här riksintressena kanske motstående. Vad jag tycker är intressant är att fundera på hur vi agerar så att de olika näringarna kan verka och utvecklas parallellt – alltså så att de inte bekämpar varandra och inte skapar konflikter. För detta behövs det naturligtvis ett ramverk, en lagstiftning, som tydliggör.

Man behöver också på olika sätt utveckla någon form av metod för att hantera frågan med tanke på de människor som lever, bor och verkar i de här områdena. Vi ska komma ihåg att rennäringen bedrivs på en otroligt stor yta i Sverige. Jag tror att det också behövs forskningsbaserade metoder för hur man kan komma fram i de här frågorna.

Risker finns, och de är uppenbara. Jag tror att Liselott Hagberg berörde den saken. Vi skapar konflikter som blir kontraproduktiva. Vi tappar framdrift så att säga eftersom vi hänger oss åt ett icke konstruktivt arbete. Ibland är det nästan som att vi väntar på att någon uppifrån ska komma och tala om vad som är rätt och vad som är fel. Vi måste alltså hitta metoder för att åstadkomma detta.

Därför tänkte jag i den här debatten komma med ett erbjudande till jordbruksministern om något som jag går och bär på. Det handlar om att låta Malå sameby tillsammans med andra näringar få utveckla och prova om det går att hitta metoder för att komma framåt i frågan. Sedan ett antal år finns det ett upparbetat nätverk där folk från de olika näringar som jag nämnt träffas, diskuterar, lyfter fram problematiken och försöker komma framåt. Detta finns väl dokumenterat. Jag inbjuder alltså ansvarig minister att på ort och ställe ta del av det arbete som pågår för att som *en* del i jobbet med de här frågorna kunna se att det faktiskt finns andra sätt än att gå via domstol.

Anf. 47 RUNE BERGLUND (s):

Herr talman! Jag bor också i ett område där samerna har sin verksamhet. Jag bor i Härjedalen. Jag har följt de här frågorna nära under väldigt många år. Det är ingen tvekan om att samerna är vår ursprungsbefolkning oaktat vad olika domstolar säger.

De lever tillsammans med andra befolkningsgrupper, och det handlar om att på något sätt klara ut detta och tillsammans kunna använda samma

Prot. 2005/06:48
9 december

*Svar på
interpellationer*

marker. Då handlar det om hänsyn, samarbete och försiktighet. Det handlar om mer samarbete och mindre motsättningar än vad vi har i dag.

Jag blir lite konfunderad när Liselott Hagberg säger att ILO-konventionen bör ratificeras nu, precis som om den skulle vara en lösning på ett problem. Jag tror att ILO-konventionen ska ligga längst bak som en bekräftelse på en lång och nydanande lagstiftning. Den ska ligga sist och i princip bekräfta det vi har kommit fram till i annan lagstiftning. Eftersom utredningarna nu börjar bli klara, hoppas jag att det kanske ska kunna åstadkommas under nästa valperiod.

En lagstiftning som har en stark folklig förankring är viktig när det gäller frågor som har lite grann av folkrättslig karaktär. Därför är det viktigt att tala med befolkningen som berörs och skapa förståelse. Det är viktigt att åstadkomma detta innan vi undertecknar en ILO-konvention som ska bekräfta samernas rättigheter i Sverige.

Anf. 48 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är en tillgång att ha ett ursprungsfolk. Jag håller med Liselott Hagberg om att rennäringen är en väldigt viktig del för att vi ska kunna värna den samiska kulturen och därigenom också värna vårt ursprungsfolk. Men redan inledning på den här debatten visar hur svårt det här är. Vi har redan hört olika uppfattningar från talarstolen om hur vi ska hantera de här frågorna.

Låt mig börja med några sakupplysningar kring vinterbetet. Vi i Sverige är medvetna om att det är mycket svårt att exakt bestämma det här sedvanerättsområdet. Det har vi berört i olika propositioner, det har också varit uppe för bedömning i riksdagen. Även om vi har kunnat ringa in delar av län eller socknar, har vi också varit tvungna att lita till våra domstolar. Det är så vi kan fastställa var vi har den här sedvanerätten.

Sedan har vi just nu en gränsdragningskommission som arbetar för att underlätta det här arbetet för framtiden. Det handlar om att kunna ringa in den yttre gränsen så att vi ska kunna säga att det är fullt klart att vi har sedvanerätt inom vissa områden för att minimera de här processerna.

Men när vi det gäller åretruntmarkerna i Sverige har vi fastställt i lag var vi har renbete någonstans. Där har vi gått längre än Norge. Där har vi en tydlighet. Men vi har ett problem kring vinterbetet.

Vi har nu ett antal domstolsavgöranden i Härjedalen. Utifrån dessa avgöranden har vi satt i gång en process för att kunna lösa konflikter. Det handlar om att kunna få ett avtal mellan markägare och samebyar för att det här ska fungera och för att vi ska utnyttja möjligheten till rennäring och också använda marken på annat sätt, framför allt för skogsbruk. För att hjälpa till har vi nu ett arbete som innefattar Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och länsstyrelserna. En väldigt viktig del i detta är att ringa in vad som är ett skäligt arrende för ett renbete för att sedan kunna gå vidare.

Sedan har vi ett antal problem kring rättegångskostnader, arrendekostnader och skogsskador. Dem ska vi hantera nu när vi också får de resultat som jag räknar med att få i början av året, från det som är på gång i Härjedalen.

Sedan har vi ett tämligen omfattande arbete med Gränsdragningskommissionen, Jakt- och fiskeutredningen och en nordisk samekonvention. Alla de här tre delarna har vi just nu på bordet.

Jag är en ivrig person och vill gärna komma till beslut väldigt fort, men vi måste också ha hållbara beslut. Därför har jag fått acceptera att det är förnuftigt att skynda långsamt när det gäller ratificeringen av ILO-konventionen. Vi måste ha det här underlaget för att få de hållbara lösningarna.

Jag tackar Lennart Gustavsson för inbjudan att också kunna ha Malå som en modell för hur vi kan lösa konflikter. Regeringen har ju jobbat med detta tidigare i samband med den informationssatsning som vi gjorde om samer. Det var en 20-miljonerssatsning där vi också hade ett särskilt projekt där LRF Skogsägarna var inblandade. Namnet på det här projektet var Fred i skogen, och det är ju precis det vi är ute efter, att lösa konflikter och att också förebygga konflikter.

Anf. 49 LISELOTT HAGBERG (fp):

Herr talman! När det gäller vårt ursprungsfolk och rennäringen som basen för hela samekulturen är jag och sameministern överens. Men sedan skiljer sig uppfattningarna något. Ministern pratar också om att man kan höra här i kammaren att det finns olika uppfattning när det gäller ILO-konventionen 169. Men jag vet också hur ett majoritetsförhållande skulle kunna se ut om viljan fanns och var tydlig. Det skulle säkert gå att bilda en majoritet här i riksdagen för en ratificering av ILO-konventionen 169.

Jag måste säga att jag blir väldigt bekymrad över det Rune Berglund säger. Det är bra med klara och tydliga besked, men det är klart att det reser frågor hos mig. Jag undrar hur ministern ser på Rune Berglunds klara och tydliga syn att ILO-konventionen 169 ska ligga allra sist. Vi har ju ratificerat andra konventioner här i riksdagen innan svar har funnits på alla frågor. Det är ju en tydlig viljeinriktning om vi skulle ratificera ILO-konventionen 169, men här finns det en avvaktan. Det beror på att det finns konflikter. Men en lösning på en konflikt underlättas inte av att man låter bli att fatta tydliga beslut. Det måste ju vara bättre att fatta tydliga beslut så att det står klart vad man vill än att fatta icke-beslut, om man säger så.

Sedan pratar ministern också om sedvanerätten och att det är domstolarnas sak att bestämma. Domstolarna fattar ju sina beslut utifrån den lagstiftning som finns, vilka beslut som fattas i den här kammaren och vilka förslag som kommer från regeringen. Finns det en tydlig vilja från regeringens sida kan riksdagen fatta beslut som underlättar för domstolarna att fatta beslut. I Norge, som har ratificerat ILO-konventionen 169, har man hanterat den här frågan så att man efter ett antal processer har vänt på hela ordningen. I stället för att det är samebyarna, som ju stäms av markägare, som ska bevisa huruvida de har varit på marker eller inte under en lång följd av år, 90–100år, är det ett motsatt bevisförhållande där det är markägare som ska visa att där har det inte funnits renar som har betat.

Sedan skulle man kunna ha en lång utläggning om hela den här processen där det är många små markägare, i vissa fall flera hundratal, som stämmer in en sameby. Där är det samebyarna som ska bevisa att man

Prot. 2005/06:48
9 december

*Svar på
interpellationer*

har funnits på varje litet enskilt område under 90–100 år, och så fungerar ju inte den här näringen. Man söker sig ju till de platser där det är möjligt att beta renarna. Det är inte säkert att det är precis den där lilla fläcken på kartan varje år. Men om man ser det i ett större perspektiv och ser på ett helt område har man funnits där under en längre tid. Det finns många frågor och frågetecken här.

Då tycker ministern att man ska skynda långsamt, och det är just det jag känner oro för. Jag ser det som ett hot mot hela näringen. Jag tycker att det är mer bråttom än så. Jag är oroad för vad som kommer att hända med samekulturen och med en näring som är hotad. Det finns en uppgivenhet hos de unga som är på väg att gå in i den här näringen.

Sedan har jag inte fått något svar på en tydlig fråga jag ställde. Det gäller det som regeringen fattade beslut om häromdagen om ökat självstyre. Vad innefattar den här propositionen, och på vilket vis har berörda, samiska organisationer och andra, varit inkopplade i arbetet med propositionen? Om det gäller ett ökat självstyre är det ju viktigt att de som ska få det ökade självstyret också har haft möjlighet att säga sin mening om det hela.

Anf. 50 OLA SUNDELL (m):

Herr talman! Kärnfrågan gäller ju ratificeringen. Med anledning av ministrarnas svar skulle jag vilja ha svar på ett par frågor.

Den ena gäller Gränsdragningskommissionen. Den torde, om jag minns rätt, leverera ett svar någon gång i början av nästa år. Det är säkert så att det finns markägare och samebyar som har synpunkter på det här.

Jag är av den uppfattningen att när det här förslaget kommer måste man från de olika intressenternas håll få chansen att pröva det här, kanske ända upp i domstol. Men när väl hela den här processen är avklarad, först kommissionens förslag och sedan att markägare och samebyar får pröva det här – om det tar ett halvår eller tio år vet vi inte – då är det fastlagt, och då menar jag att frågan om domstol hit och domstol dit är förpassad ur verkligheten. Då har man fixat det här området så att bägge de här näringarna vet vad som gäller: Här är det bruksrätt, och där är det inte det.

Den andra frågan gäller det som absolut är det centrala, och det som är det svåraste, nämligen: Vilka begränsningar är ministern beredd att lägga på skogsbruket för att nå upp till den här nivån för ratificering? I utredningsförslaget från Rennäringspolitiska kommittén ligger det ju ett antal konkreta förslag som minskar möjligheterna för den enskilde skogsägaren att bruka sin mark. Min enkla fråga till ministern är: Är ministern beredd att biträda de här förslagen som de ser ut för att Sverige ska kunna ratificera? Det är den andra kärnfrågan.

Anf. 51 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Jag försökte anlägga ett perspektiv som skulle göra att vi kommer nära den verklighet det handlar om. Just nu är det på väg att bli lite onödiga konflikter. Det blir en dålig stämning, och man hör uttalanden som man kanske inte borde höra.

Det finns en anledning att skynda långsamt, men det finns också en anledning att visa att man har idéer och synpunkter och kanske inte bara

avvakta utredningar. Jag tror att vi måste kunna visa exempel på hur vi faktiskt försöker komma framåt i de här frågorna.

Det pratas många gånger om ”bägge näringarna”, och då syftar man på skogsbruket och rennäringen, men jag vidhåller att det utifrån ett markanvändningsperspektiv finns en mängd olika intressenter. Naturligtvis är skogsbruket otroligt viktigt, men utifrån den erfarenhet jag själv har gäller det skogsägare, både storskogsbruket och privatskogsbruket, jordbruket är representerat liksom gruvnäringen, turism och friluftsliv är företrätt och det finns företrädare för den framväxande testindustrin. När de samlas och diskuterar med representanter för en eller flera samebyar uppstår i alla fall en konstruktiv dialog där man faktiskt kan mötas. Många gånger är det på det sättet att man talar i grupper som är ensidigt sammansatta och försöker lösa problemen. Men vi kommer aldrig att kunna lösa de här problemen om vi inte skapar en dialog mellan de här grupperna.

Därför upprepar jag mitt erbjudande till sameministern: Kom ut till verkligheten i Malå, så ska vi visa att det finns möjligheter att komma fram!

Anf. 52 RUNE BERGLUND (s):

Herr talman! Det gäller att skapa förtroende och samarbete. Det är på det sättet som de olika näringarna i de här områdena kan verka effektivt och bra.

Liselott Hagberg vill gå en annan väg. Hon vill använda piskan. Bilda majoritet, säger hon. Här ska fattas tydliga beslut.

Det tror inte jag är rätt väg i de här frågorna. Den erfarenhet som jag har sedan 20 år tillbaka säger mig att det är en väg som inte är särskilt framkomlig om det är så att man vill skapa det här förtroendet och det här samarbetet.

Den förhandlingsprocess som nu pågår i Härjedalen är väldigt bra. Jag hoppas att den kommer till ett läge som skapar förtroende mellan parterna och att man kommer fram till en överenskommelse som också skulle kunna tjäna som mall för andra områden i Sverige som har samma typ av problem.

Samerna är otroligt viktiga. De bor i glesbygden. Deras barn går i våra skolor. De handlar i våra affärer. De är stora konsumenter på våra bensinmackar. Därför är det en viktig befolkning för glesbygden. Därför tror jag att vi måste hitta ett sätt att arbeta med detta. Hela arbetssättet måste gå ut på att vi ska komma överens innan vi ratificerar ILO-konventionen.

Anf. 53 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Vi har ett särskilt ansvar för vår ursprungsbefolkning, och vi har ett ansvar för att den samiska kulturen och det samiska samfundslivet kan utvecklas på ett positivt sätt. Sedan har vi uppenbarligen lite olika uppfattningar om hur vi ska gå fram för att vara framgångsrika i vårt arbete med att värna den samiska kulturen.

Jag ska ge Liselott Hagberg svar på frågan om vad den kommande propositionen kommer att innehålla när det gäller ökat samiskt inflytande. Sametinget är ju både en parlamentarisk församling och en myndighet, och en ganska ung myndighet. Vi har arbetat på att effektivisera

Prot. 2005/06:48
9 december

Svar på
interpellationer

Sametinget, och nu tar vi ytterligare ett steg och lägger över uppgifter som rör samiska angelägenheter kopplade till rennäringen på Sametinget. Det är sådant som rör registrering av sameby, byområden, medlemskap, renmärkesregister, och att Sametinget ska bli central förvaltningsmyndighet för rennäringen och hantera de anslag som vi har för att främja rennäringen och andra uppgifter. Det är alltså den typen av frågor som läggs över på Sametinget, i en mängd som vi bedömer att Sametinget som myndighet nu kan hantera. Men i och med det har vi inte lagt över allt vad vi vill lägga över på Sametinget. Alla de frågor som berördes i den rennäringsspolitiska utredningen har inte lagts där. Det här har gjorts i nära dialog med Sametinget och de partier som finns i Sametinget. Jag har haft personligt möte, och vi har också haft dem med i beredningsprocessen.

När det gäller ILO 169 menar jag att när vi tar beslut så ska vi inte bara ta det utan att ha bestämt att det också betyder någonting för samerna. Det måste vara ett innehåll för att det ska vara någonting som inte skapar nya konflikter. Det är därför jag har fått acceptera att vi inte har varit beredda under den här mandatperioden att lägga fram en proposition för riksdagen. Vi måste ha ett hållbart system. Vi har några pusselbitar kvar som inte är på plats. Det gäller Gränsdragningskommissionen och Jakt- och fiskeutredningen, och jag tror också att vi ska titta på det förslag till nordisk samekonvention som nu har lagts på bordet. Vi kommer att under våren ha de här dokumenten tillgängliga och börja beredningen.

När det gäller omvänd bevisregel och sedvanerätten är det system som finns i Norge intressant. Men det är komplicerat, och man behöver nog titta på det några gånger innan man kan säga om det även skulle kunna fungera hos oss. Vi måste dock ha utredningarna på plats innan vi kan titta på en sådan fråga för att se vad det skulle betyda för svenska förhållanden.

Beträffande frågan om begränsningar för skogsbruket kan jag inte ge några klara besked om det i dag, utan det måste vi se på i sitt sammanhang när vi fått de olika förslagen. Det är klart att det handlar om både att kunna ha en hänsynsregel och att kunna göra bedömningar kring de intrång som ju helt klart sker i skogsbruket. Nu hanterar vi detta i samband med konflikterna i Härjedalen där vi låter Skogsstyrelsen särskilt värdera vad ett sådant renbete är värt och även se på de eventuella skador som kan uppkomma och hur dessa ska hanteras. Det är frågor som vi har kvar, och jag är inte beredd att svara på dem här i dag.

Anf. 54 LISELOTT HAGBERG (fp):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för svaret på mina frågor. Det var ett förtydligande om vad som kommer i den proposition som vi väntar på.

Jag är glad att ministern har ett mer nyanserat sätt att uttrycka sig än Rune Berglund, och jag skulle önska att det fördes en tät dialog mellan Regeringskansliet och s-gruppen i riksdagen. Rune Berglund säger att jag vill använda piska för att bilda majoritet, men då tror jag att han missuppfattat det hela.

År 2000 införde vi alltså ett nytt politikområde som handlar om nationella minoriteter. Om vi vill något med det beslut som fattades, och de

ramkonventioner och annat som vi skrivit under när det gäller skyddet av nationella minoriteter och minoritetsspråken, måste det också få ett verkligt innehåll.

Sedan sade Rune Berglund att våra samer är viktiga. Våra samer – vad är det för syn på människor? Är det en grupp människor som tillhör några andra? Jag blir mycket förvånad, måste jag säga, över ett sådant sätt att uttrycka sig. Det krävs nog en dialog mellan företrädare för regeringen och s-gruppen i riksdagen, för här har man missuppfattat stora delar av den nationella minoritetspolitiken.

Jag ser de nationella minoriteterna och samerna som ett nationellt intresse. Det är inte en fråga om motsättningar mellan grupper i norra Sverige. Det har vi också visat genom de beslut vi tidigare fattat. Alla vet att det var de nationella intressena som historiskt sett gjorde att samerna bit för bit trängdes undan. Situationen är likadan i dag. Det är nationella intressen som tränger undan samerna.

Nu har vi i riksdagen lyft upp de nationella minoriteterna som ett nationellt intresse. Då är det viktigt att också fatta beslut som underlättar för samerna och den samiska kulturen, där renskötseln är en viktig del. Det är viktigt att detta kommer fram och att vi löser de problem som måste lösas för att det inte ska vara en kultur som vi hänvisar till i historieböckerna men inte kan ta del av i verkligheten.

Anf. 55 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Samerna är vårt ursprungsfolk, och jag delar synen att vi har ett nationellt intresse att värna vårt ursprungsfolk och den samiska kulturen.

Men om vi ska bli framgångsrika när vi vidtar åtgärder för att, som vi nu talar om, främja rennäringen, och då särskilt vinterbetet, måste besluten ha legitimitet inte bara hos samerna utan även hos andra berörda. Det är det som vi på ett ansvarsfullt sätt måste hantera. Jag har nu ett antal gånger påtalat att jag kommer att få viktiga pusselbitar i början av nästa år. Vi har Gränsdragningskommissionen, Jakt- och fiskerättsutredningen, den rennäringsspolitiska utredningen – de delar som är kvar att hantera – och vi har Heurgrens utredning samt även en samekonvention.

Jag menar att det finns ett brett underlag. Det är berett enligt konstens alla regler och kommer att föreligga i början av nästa mandatperiod. Då är det dags att vidta åtgärder.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2005/06:141 om småviltsjakt i fjällvärlden

Anf. 56 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Krister Hammarbergh har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att svenska medborgare ska ges möjlighet till småviltsjakt i fjällvärlden i enlighet med 1993 års riksdagsbeslut.

På kronomark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen får enligt 32 § rennäringslagen (1971:437) bland annat rätt till jakt upplåtas om

Prot. 2005/06:48
9 december

*Svar på
interpellationer*

det kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötseln och om upplåtelsen är förenlig med god viltvård. En upplåtelse får inte heller medföra besvärande intrång i samebymedlems rätt till jakt. Det är länsstyrelsen som upplåter rätt till jakt på de aktuella områdena.

Den 1 juli 1993 infördes särskilda regler för upplåtelse av rätt till småviltsjakt. Enligt 3 § rennäringsförordningen (1993:384) ska nämligen rätt till småviltsjakt upplåtas till den som är fast bosatt i Sverige om det inte uppkommer olägenhet av någon betydelse för rennäringen. Jakten får inte heller inverka menligt på miljön, turismen eller andra intressen. När det gäller annan jakt på den aktuella kronomarken och på renbetesfjällen får länsstyrelsen under vissa villkor upplåta sådan rätt men har ingen skyldighet att göra det.

Det är således länsstyrelsen som under dessa förutsättningar beslutar om upplåtelse av småviltsjakt. Länsstyrelsen har således ett ganska stort handlingsutrymme när det gäller utformningen av upplåtelsesystemet i länet. Besluten tas av länsstyrelsens rennäringsdelegation, som består av företrädare för rennäringen och av lokalpolitiker. Så skedde även före 1993.

När länsstyrelsen utformar upplåtelsebestämmelserna för länet har man att ta hänsyn till rennäringens behov av ostördhet, samebymedlemmarnas egen rätt till jakt samt hänsynen till miljön, turismen och andra intressen. Utformningen av de länsvisa bestämmelserna har skett med beaktande av dessa olika intressen liksom de lokala jakttraditioner och den efterfrågan på jakt som finns i länet. Att bestämmelserna fått olika utformning i olika län är mot den bakgrunden inte så konstigt.

Samtliga länsstyrelser har av hänsyn till rennäringen infört begränsningar av de områden som upplåts för småviltsjakt. Av hänsyn till viltvården begränsas inom vissa områden det antal jaktkort som får säljas. Detta gäller främst områden som ligger nära stora vägar där jakttrycket är som störst.

Det i särklass viktigaste viltet som jagas är ripa. Den allmänna jakten på ripa börjar den 25 augusti. I Jämtlands län upplåts rätt till småviltsjakt under den första ripjaksveckan bara till den som är fast bosatt i Sverige. Den begränsningen finns däremot inte i de andra länen.

Under den första ripjaksveckan är det en mycket stor efterfrågan på ripjakt på kronomarken ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Efterfrågan minskar markant redan den andra veckan, och därefter finns det möjlighet att upplåta småviltsjakt till alla som vill jaga. Genom 1993 års småviltsjaksreform är det därför väl sörjt för jaktmöjligheter för dem som vill jaga på statens mark, även om alla inte alltid kan få jaga på just den tid och den plats de helst önskar. De villkor som länsstyrelserna beslutat för upplåtelse av småviltsjakt står enligt min uppfattning i överensstämmelse med 1993 års beslut.

Sedan våren 2003 utreder Jakt- och fiskerätsutredningen grunderna för och omfattningen av rätten till jakt och fiske i de aktuella områdena. I uppdraget ingår att överväga hur samarbetet mellan de olika intressenterna kan förbättras och hur en samförvaltning av jakt- och fiskeresurserna kan underlättas. Utredningen kommer att överlämna sitt slutbetänkande i mitten av januari. Frågan om villkoren för upplåtelse av rätt till jakt och fiske kommer att tas upp i betänkandet. Det är därför naturligt att en

Anf. 57 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Herr talman! I grunden handlar den här frågan om vad vi gör när vi sätter upp ett ramverk kring en lagstiftning där vi hade en uppfattning om vad lagstiftningen skulle leda till. Den leder till något annat på grund av det formella regelverket, och ingen gör någonting.

Nu delar jag inte ministerns åsikt om beskrivningen av problemet, och det gör inte heller lokalbefolkningen.

Det har tillsatts en utredning. Dem brukar man tillsätta på grund av att det finns ett problem. Samtidigt säger ministern i svaret till mig att det inte finns något problem, vilket får mig att fundera på varför utredningen över huvud taget är tillsatt.

Låt mig också säga att jag inte ser någon konfliktyta i frågan. Den kan mycket väl målas upp kontra rennärning och lokalbefolkning. Här är det fråga om statens mark; det är betydande arealer, och det finns plats och rum för många.

Jakten har en otrolig betydelse för Norrbottens befolkning, för Västerbottens befolkning och för Jämtlands befolkning. I mitt eget hemlän Norrbotten är var tionde person över 18 år jägare. Jag tror att Jägareförbundet har 11 000 medlemmar – i ett län som har något över 250 000 invånare. Det säger en hel del om jaktens betydelse för lokalbefolkningen.

Det handlar om livskvalitet. Det handlar om ett motiv för att bo kvar i norra Sverige, och det handlar om ett motiv för att flytta till norra Sverige. Därför är detta viktigt för regionen.

Det genomfördes en reform under den borgerliga regeringen som gav lokalbefolkningen möjlighet till småviltsjakt och ripjakt. Det var en stor debatt då. Det var många farhågor – farhågor för rennärningen och för hur hårt viltet skulle skattas. Alla dessa farhågor har kommit på skam.

Men vad har då skett? I dag har vi ett problem, vill jag hävda. De facto har vi på grund av de bestämmelser som länsstyrelserna har infört, som ministern helt riktigt sade, ett mindre antal jaktdygn i dag än under reformen. Det beror på ett antal saker.

Under den mest attraktiva veckan avlyses stora områden. Det gör man av två skäl. Delvis gör man det på grundval av renskötseln. Det har i och för sig många gånger visat sig att det inte har skett någon renskötsel just på de områden som har varit avlysta. Visst är det också så att den enda som kan överklaga besluten är medlemmarna i samebyn, och inte lokalbefolkningen. Men man avlyser också vägnära områden och andra delar därför att man vill minska jakttrycket.

En annan del av det stora problemet är att lagstiftningen inte följs när det gäller de utländska jägarna. Det står i lagstiftningen att den prioriterade gruppen är länsborna och de som är bosatta i fjällkommunerna. Men det visar sig många gånger att de som har löst årskort inte får tillgång till jakten därför att nordiska jägare har samma rätt i stora delar, med ett undantag – en vecka i Jämtland.

Därför finns det i dag en stor besvikelse hos befolkningen. Trots att man är den högst prioriterade gruppen känner man sig satt på undantag. Man tycker att det är märkligt att den här rätten ges till utländska jägare

*Svar på
interpellationer*

när man som svensk jägare definitivt inte har samma rätt om man far utomlands och jagar. På något sätt har det alltså gått snett, och på något sätt måste lagstiftningen följas upp.

Mycket av det här beror på länsstyrelsens agerande. Det beror inte ofta på lokala traditioner, utan det beror på att besluten fattas lite grann olika under olika år.

På något sätt tycker jag att ministern måste känna ett ansvar för det här. Jag vill fråga ministern om hon inte ser något problem alls i frågorna. Tycker hon att utländska jägares rätt till småviltsjakt är lika viktig som den för svenska jägare och lokalbefolkningen? Anser ministern att regeringen har något ansvar för att se till att rätta till situationen om intentionerna i lagstiftning inte hålls på grund av myndigheternas detaljbeslut?

Anf. 58 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag håller med Krister Hammarbergh om att jakten är en stor folkrörelse och att det är någonting som bidrar till att man känner att det är attraktivt att bo i de delar av landet där vi har den här jakten.

Jag har siffror som säger att det såldes jaktkort för motsvarande drygt 63 000 jaktdygn under förra året, fördelat på de tre berörda länen – Norrbotten, som har de flesta, Västerbotten och Jämtland, som kommer på tredje plats.

Det är alltså uppenbarligen ett stort antal jägare som utnyttjar möjligheten att jaga på statens mark. Det här är en stor tillgång. Två tredjedelar av jägarna är svenska och en knapp tredjedel är norrmän.

Den knappa resursen är att två tredjedelar av jaktkortet säljs under de tio första dagarna. Det är alltså premiären som man framför allt är intresserad av. Om vi tittar över hela jaktsäsongen ser vi att det finns möjlighet för alla att få jaga.

Vi vet att det har funnits en del missbruk när det gäller hur mycket man har tagit ut. Man har skjutit betydligt fler ripor än vad som är tillåtet. Åtta stycken är tillåtna per gång, och en del har ertappats med över 100. Det är inte acceptabelt.

Man måste ändå ha respekt för att olika intressen ska kunna samsas. Länsstyrelsen har inget lätt uppdrag, men den måste göra avvägningar mot rennäringen och även mot älgjakten. Det är ju inte bara rennäringen som påverkar utan också älgjakten.

Jag förstår dilemmat. Det är en knapp resurs i början av jakten. Men jag menar att detta är en fråga som man får hantera i de berörda länsstyrelserna, som har de allra bästa förutsättningarna att bedöma de regionala och de lokala förhållandena.

Jag sade i mitt svar att jag väntar på en jakt- och fiskeutredning som kommer den 17 januari. I samband med beredningen av den utredningen kan det finnas skäl att ta upp frågorna.

Anf. 59 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Herr talman! Jag är glad över att ministern har insett nu – men kanske inte i svaret – att det här är ett problem. Det finns en trång sektor den första veckan, och de som oftast kommer på skam är just lokalbefolkningen. Jag anser fortfarande att detta är ett stort problem.

Ministern hävdar att man hanterat detta rätt från länsstyrelserna. Men frågan är hur vi som nation ska förhålla oss till utländska jägare. Svenska jägare har inte samma rättigheter utomlands som utländska jägare har i Sverige. Det missbruk och de händelser som inträffade under sommaren gällde just utländska jägare som inte hade jaktguide utan som tog sig rättigheter och missbrukade dem. Det orsakade naturligtvis stor upprördhet hos lokalbefolkningen. När norska och andra utländska jägare får samma rätt som de svenska, och många gånger tränger sig före lokalbefolkningen i kön, så uppstår just den här konflikten. Om vi inte följer upp lagstiftningen så gör vi konflikten ännu värre.

Det fördes en interpellationsdebatt om rätten till marker alldeles nyss. Detta är en del av problemet. I likhet med vad som gjordes i den föregående debatten skulle jag vilja uppmana ministern att ta kontakt med lokalbefolkningen för att se på problemet. Detta skulle kunna lösas.

Nu har det blivit lite konstigt i och med att man i Jämtland har anammat den rätt som man i undantagsfall kan ge utländska jägare just under premiärveckan. Det innebar att man sköt över problemet till nästa län – Västerbotten. Där blev det ännu större. Det saknas alltså något slags sammanhållen politik gentemot utländska jägare i Sverige. Frågan är om det är särskilt hållbart.

Jag tror också att man ska fatta besluten lokalt så långt som det är möjligt. Men när intentionerna i lagstiftningen kommer på skam så anser jag att regeringen har ett ansvar. Det skjuter nu ministern ifrån sig. Jag tycker att det är beklagansvärt.

Älgjakten nämndes. I ett län, Västerbotten, har man dessutom börjat avlysa områden på grund av älgjakten. Det kan knappast ha varit meningen när man införde lagstiftningen. Det var rennäringens och turismens intressen som det gällde. Det var knappast meningen att man skulle skydda andra jaktintressen – älgjaktens behov – just under premiärveckan för ripjakten under småviltsjakten. Jag tycker att detta i sig är ett mycket märkligt beslut.

Jag anser att vi på något sätt framför allt måste hantera de utländska jägarnas rätt. Jag anser att vi måste ha någon form av nationell politik här. Jag tycker att det är viktigt att vi fattar de besluten, och jag tycker att det är viktigt att vi får upp debatten. Detta leder som sagt bara till en konflikt. Det är kontraproduktivt, och vi får en debatt som har med renskötseln att göra men där renskötseln egentligen inte är problemet. Jag hoppas att ministern kan ta ett större ansvar än det hon har försökt peka på nu.

Anf. 60 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag börjar med några kommentarer om utländska jägare. För samtliga län gäller att utomnordiska jägare måste ha med sig en svensk jaktarrangör eller en guide. När man tittar på vad som gäller i Norden framhålls det ibland att man i de andra nordiska länderna, exempelvis Norge, kräver jaktguide för att svenska jägare ska få jaga där.

Men så är det inte. Inte i något nordiskt land krävs att svenska jägare ska ha med sig jaktguide för att få jaga på motsvarande mark i det landet. Det finns inte en ojämlikhet på det sättet. Men jag förstår att det inte löser Krister Hammarberghs problem.

Det är klart att jag har ett stort ansvar för de här frågorna. Vi kommer att titta noga på detta i samband att vi hanterar Jakt- och fiskeutredningen. Jag vill också framhålla att den utredningen har haft mycket omfattande kontakter med lokalbefolkningen i samband med att man har jobbat med det betänkande som kommer den 17 januari.

Har man olika intressen som står mot varandra, Krister Hammarbergh, måste man ta ansvaret att göra avvägningarna. I den statliga myndighetsvärlden är det länsstyrelsen som har det uppdraget. Jag tycker att länsstyrelserna hanterar detta på ett rimligt sätt. Det finns ett utrymme för lokala politiker att där ha ett inflytande.

Anf. 61 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Herr talman! Ministern må ursäktas, men nu tycker jag att ministern är lite dubbel. Hon är nöjd med situationen som den är i dag, men vi ska ändå beakta problemet. Jag har lite svårt att se om ministern tycker att det är ett problem eller inte ett problem, eftersom hanteringen uppenbarligen tycks vara bra. Jag vet inte om ministern är både nöjd och stolt över situationen. Jag ska ändå tacka för att just situationen med icke-svenska jägare ändå ska beaktas i utredningen.

Jag har svårt att känna igen mig i bilden att utredningen skulle ha haft omfattande kontakter med lokalbefolkningen. Är det någonting som kritiken går ut på i dag när det gäller referensgrupper och annat är det att det är oerhört svårt att över huvud taget ha en kontakt med utredningen.

Det upplevde jag väldigt tydligt inte minst förra lördagen när jag träffade representanter för de olika jaktvårdskretsarna i hela länet. Ingen vet någonting. De kontakterna har uppenbarligen inte funnits alls.

Trots debatten känner jag mig lite besviken. Jag tycker, och jag tror att lokalbefolkningen också kommer att känna den besvikelsen, att det finns ett bristande engagemang i frågorna. Det finns ett ointresse. Man blir gärna fixerad vid vissa symbolfrågor och lokalbefolkningen känner sig bortglömd.

Jag känner en ovilja att uttala sig politiskt att vi skulle gå åt något specifikt håll. Det hänvisas till utredningar och länsstyrelsen, men regeringen har ingen egentlig uppfattning. Signalen till lokalbefolkningen i Norrbotten, Västerbotten och Jämtlands län är ganska klar: Regeringen bryr sig inte.

Det leder till mycket frustration och stor besvikelse hos lokalbefolkningen. Man känner sig orättvist behandlad. Man var glad åt den lagstiftning som skapades och de beslut som den borgerliga regeringen tidigare fattade. Men nu känner man sig överkörd.

Anf. 62 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag tycker att det är beklagligt att Krister Hammarbergh försöker att bortse från att man måste göra avvägningar mellan olika intressen. Det är ett ansvar för det allmänna att göra de avvägningarna. Det är vad jag har försökt att peka på. Det är länsstyrelsens uppdrag, och länsstyrelsen är väl skickad att göra detta. Jag menar att länsstyrelsen har tagit ett ansvar.

Att jag här och nu skulle säga att jag inte kommer att bry mig om den utredning som kommer att överlämnas till mig den 17 januari och de remissvar som kommer med anledning av den utredningen vore väldigt

konstigt. Jag tänker lyssna på den utredningen och remissinstanserna. Är det så att det är några förhållanden som vi behöver förbättra är jag beredd att göra det.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2005/06:48
9 december

*Svar på
interpellationer*

12 § Svar på interpellation 2005/06:131 om barnens ställning i asylprocessen

Anf. 63 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Tobias Billström har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att ändra lagen så att alla släktband i familjer som kommer till Sverige testas med DNA för att säkerställa att blodsband verkligen föreligger, vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att de barn som får illa på grund av sina föräldrars vilja att få asyl blir omhändertagna och vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att barn ska kunna föra talan om upphävande av föräldraskap.

Som jag framhöll i svaret på en interpellation från Tobias Billström tidigare i höstas är det angeläget att motverka att barn beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning till personer som oriktigt påstår sig vara barnets föräldrar. Det gäller inte minst med tanke på att det förekommit att barn i sådana fall utsatts för brottsliga handlingar eller har övergivits.

Regeringen beslutade, så sent som förra veckan, om en lagrådsremiss med bland annat förslag som gör det möjligt att på statens bekostnad genomföra frivillig DNA-analys i ärenden om uppehållstillstånd på grund av familjeåterförening. Påstådda släktskapsförhållanden kan på detta sätt kontrolleras.

Allmänt gäller redan i dag att DNA-analys kan aktualiseras då det föreligger misstanke om brott och straffet kan bli fängelse. Möjligheterna i detta avseende kommer från den 1 januari 2006 att utvidgas. Då träder en ny lag i kraft som bland annat innebär att DNA-prov ska kunna tas även på andra än de som är skäligen misstänkta för brott.

När det gäller Tobias Billströms fråga om omhändertagande av barn som får illa, gäller enligt socialtjänstlagen att myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Denna skyldighet gäller i relation till alla barn i Sverige, såväl asylsökande barn som andra.

Regeringen gav i juli 2005 Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram rekommendationer när det gäller tidiga insatser, vård och behandling av barn med uppgivenhetssymtom. Socialstyrelsen redovisade uppdraget i november 2005. I redovisningen framhåller Socialstyrelsen vikten av att förebygga och tidigt upptäcka barn som riskerar utveckla uppgivenhetssymtom.

Redovisningen har bland annat resulterat i ett meddelandeblad. I meddelandebladet understryker Socialstyrelsen bland annat den anmälningsskyldighet som redan i dag gäller för personal inom myndigheter vars verksamheter berör barn. När det gäller asylsökande barn är det Socialstyrelsens uppfattning att alla som kommer i kontakt med barnen ska beakta den risk som själva migrationsprocessen innebär för ett barn

och i ett tidigt skede anmäla till socialtjänsten om man känner oro för ett barn. Därefter är det socialtjänsten som har att bedöma om en utredning är nödvändig eller om andra insatser från socialtjänsten kan vara aktuella.

Min bedömning är att Socialstyrelsens meddelandeblad är till stor hjälp för myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdomar. Jag utgår från att myndigheterna fullgör sin anmälningsskyldighet.

Som svar på frågan vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att barn ska kunna föra talan om hävande av föräldraskap vill jag säga följande.

Innan ett barn har fått hemvist i Sverige kan en svensk domstol normalt sett inte ta upp en fråga om hävande av föräldraskap.

I svensk lag är frågor om faderskap och moderskap reglerade i föräldrabalken. Det finns bestämmelser i föräldrabalken om fastställande eller hävande av den legala faderskapspresumtionen. En förutsättning för att kunna häva den legala faderskapspresumtionen är att barnets mor och far är gifta med varandra. Några motsvarande regler till fastställande och hävande av faderskap vad gäller moderskap finns inte. Trots att det alltså finns vissa regler som tar sikte på sådana fall som Tobias Billström tar upp i sin interpellation, kan det tänkas förekomma situationer som inte täcks av nuvarande regelverk. Frågan om behovet av ändrade regler kan därför komma att aktualiseras inom Regeringskansliet.

Anf. 64 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Under de senaste veckorna har en intensiv debatt rasat i vårt land kring frågan om de så kallade apatiska barnen och huruvida deras symtom beror på asylprocessen i sig eller på att de har framkallats av föräldrarna.

Läkarexpertis som har inkallats har i medierna redovisat fall som tyder på att enskilda föräldrar, eller alternativt personer som utgivit sig för att vara barnens föräldrar, kan ha försökt sabotera det medicinska arbetet med att ge barnen hälsan åter. Ett antal fall har nu överlämnats till polisen, och vi har ännu inte sett slutet på en affär där socialtjänstens ansvar särskilt har stått i fokus.

Från moderat sida har vi varit konsekventa i frågan. Vi ifrågasätter inte sjukdomstillståndet hos de barn som det är fråga om, men vi har tydligt deklarerat att vi inte kan godta de förutsättningar som i dag råder för barnens ställning, som vi menar är alldeles för svag i förhållande till de risker som faktiskt finns. Den fråga kring uppehållstillstånd för barn och deras föräldrar där relationen inte stämmer, alltså där föräldrarna inte lämnat riktiga uppgifter om förhållandena, har statsrådet och jag diskuterat vid ett tidigare tillfälle. Som jag sade då, den 27 oktober i år, är det min och Moderaternas uppfattning att DNA-test bör genomföras när det råder osäkerhet i fråga om barnens relation till sina föräldrar. De senaste veckornas händelser har stärkt oss i uppfattningen. Skälen till detta är naturligtvis att dels garantera föräldrarnas rätt till sina barn, dels garantera barnens rättigheter att få skydd mot att missbrukas i asylprocessen och i andra sammanhang. Inget barn ska löpa risken att bli fast i klorna på människor som falskeligen utger sig för att vara deras förälder. Då undantar jag naturligtvis dem som gör anspråk på en ställning som ställföreträdande eller agerande föräldrar men inte på biologiskt föräldraskap.

Givetvis är det skillnad på intentionerna när det gäller att använda DNA-prövning för anhöriginvandring respektive asylärenden. När det gäller den första frågan ser vi fram emot den aviserade lagrådsremissen. Vad gäller den andra frågan anser vi från moderat sida att DNA-test borde kunna tillämpas som ett obligatorium även i asylärenden. Det är helt nödvändigt att redan vid den första kontakten med myndigheterna, i detta fall Migrationsverket, uppmärksamma eventuella missförhållanden. Därför måste myndigheterna ges rätt verktyg. Att tillåta DNA-test vid återförening är det första steget. Det andra bör vara ett obligatorium i samband med själva asylprövningen.

Det finns också en märklig syn i den här frågan som kommer till uttryck i statsrådets formulering i svaret till mig om att socialnämnden ska ingripa till barns skydd och att denna skyldighet gäller alla barn i Sverige, såväl asylsökande som andra. Vi har haft en situation i Sverige där ett stort antal barn har varit föremål för medicinska diagnoser. Ändå är det inte förrän alldeles nyligen som det har kommit upp en fråga om huruvida dessa barn borde omhändertas. Lagstiftningen och riktlinjerna är alltså i dag inte anpassade till den migrationspolitiska verkligheten. Händelserna de senaste månaderna visar att det finns andra aspekter som spelar in än vad man tidigare har varit medveten om. Jag tänker särskilt på vuxna som kidnappar barn för att förbättra sina egna chanser i asylprocessen – det som skedde i det så kallade Malmöfallet.

Det räcker inte med att säga ”barnets bästa”. Vi måste i högre utsträckning diskutera vad som är barnets bästa. Så mycket är klart att samhället i dag har en helt annan uppfattning i denna fråga än jämfört med för 30 år sedan. De apatiska barnen har hittills fått stanna hos sina föräldrar, men är det helt klart att det är förenligt med barnets bästa?

Vilka instruktioner ges till socialtjänsten om definitionen av detta begrepp vid asyl- och återföreningsärenden? Man kan jämföra med den nya adoptionslagen där det också saknas tydliga förarbeten, vilket ger stora problem för tjänstemännen att utan god vägledning göra bedömningar. Den jämförelsen är inte tagen ur luften.

Mina frågor till statsrådet är relaterade till DNA-test för asylsökande föräldrar och deras barn. Anser regeringen att detta bör göras till ett obligatorium? Vad är statsrådets uppfattning om hur Migrationsverket och socialtjänsten inte bör agera för att garantera barnets bästa?

Anf. 65 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Vi har diskuterat frågan tidigare. Det är en viktig fråga. Jag är helt överens med Tobias Billström om att det inte räcker med att säga ”barnets bästa”. Det räcker inte med att skriva ”barnets bästa”. Det gäller att diskutera vad som *är* barnets bästa. Vi är överens om problem-bilden när det gäller barn i asylprocessen. Barn behöver en stark ställning i asylprocessen, och barn behöver skydd i asylprocessen. Vi måste också när det gäller familjeåterförening ha metoder för att kunna visa att det är fråga om de riktiga föräldrarna till barnen.

Vi vet att det förekommer och har förekommit ett antal gånger att barn har kommit till Sverige, har vuxit upp i Sverige, kanske är svenska medborgare, och sedan har det visat sig efter en tid att de människor som har påståtts vara deras föräldrar inte är det. Det gör att barnen blir utsatta i Sverige. Det kan ha förekommit övergrepp, men det är också en utsatt-

het i faktumet att de inte lever med sina föräldrar. Barnen kanske blir övergivna eller blir tillbakaskickade till hemlandet, vilket vi också har sett exempel på.

Som jag har redogjort för tidigare har vi lämnat en lagrådsremiss, och vi kommer inom kort att lägga fram ett förslag på riksdagens bord som handlar om att ge Migrationsverket ytterligare ett instrument för att kunna fastställa släktskap i familjeåterföreningsärenden och i de fall det inte finns ordentlig dokumentation. Jag tror att Tobias Billström och jag är överens om att DNA inte är något man tar till i första hand. Om föräldrarna med hjälp av födelseattester eller annan typ av dokumentation kan visa att de är en familj och att barnen är deras behövs inte DNA-test. I de fall där det inte är klarlagt via dokumentation måste möjligheten finnas. Det är det som vi tänker lägga fram ett förslag om för riksdagen att ta ställning till.

När det gäller asylprocessen har vi en situation i dag där 93 % av dem som kommer som asylsökande till Sverige inte har identitetshandlingar. Det är det stora problemet. Vi måste komma till rätta med det problemet. Gör vi det kommer vi också till rätta med styrkande av föräldraskap. I dag har vi en situation där många kommer hit utan identitetshandlingar. Under asylprocessen medverkar de allra flesta så att det går att fastställa identitet och släktskap. Det stora problemet när det gäller asylprocessen är att vi har många som inte har identitetshandlingar när de kommer hit. Det är oerhört viktigt.

Anf. 66 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Vi måste skydda barn från att användas som redskap i asylprocessen. Bästa sättet att hindra att barn rövas bort och misshandlas av vuxna som hävdar ett föräldraskap är att vara glasklara med att sådant inte lönar sig i vårt land. Barns och föräldrars släktskap bör säkerställas i alla asylfall, inte bara när det gäller anhöriginvandring som regeringen har aviserat. Från moderat sida är vi öppna för att DNA-test bör genomföras för alla asylsökande med barn, inte bara vid återförening.

Det är sant och riktigt att dokumentation kan ge vägledning, men dokumentation är aldrig ett exakt instrument. Dokument kan förfälskas. Dokument kan säljas. Dokument kan överlåtas. Vi kan aldrig vara hundra procentigt säkra, men DNA-testen lämnar ett väsentligt större bidrag.

Redan i dag är det brottsligt att förvanska familjeuppgifter, men det gäller också att se till att de som begår brottet blir upptäckta och gripna. Frågan är om det verkligen finns garantier för att så kan ske med dagens system. Vi pratar om de asylsökande och inte bara om dem som återförenas.

Vi har från moderat sida sagt att barn har rätt till en egen asylprocess och till egna uppehållstillstånd. Självfallet ska deras behov av asyl tillgodoses. Det är inte deras rättigheter som vi ifrågasätter. De får inte påverkas negativt av vuxnas kriminella beteende. Men uppenbarligen har vi här en politisk skiljelinje mellan regeringen och oss moderater. Jag ser fram emot den diskussion vi kommer att ha i frågan framöver. Den är viktig.

Jag vill också passa på att följa upp det som ministern tyvärr inte berörde så mycket i min fråga, nämligen relationen mellan socialtjänsten och migrationsmyndigheterna. Vem är det egentligen som har ansvaret,

och hur ska man ta det fullt ut? Däremot vill jag gärna följa upp vad ministern sade i sitt svar om faderskaps- och moderskapspresumtionen. Det är mycket bra att regeringen enligt statsrådet tydligen funderar på att ändra den nuvarande lagstiftningen, som ju inte alls är tillräcklig för att hantera de situationer som uppkommer. I Malmöfallet var det, som bekant, presumtionsfrågan som var avgörande. Vi moderater vill inte att det ska bli fler sådana fall om det är möjligt att undvika det. Det är anledningen till att vi vill att det biologiska släktskapet ska fastställas redan i asylprocessens början. Om vuxna inte kan ta med sig barn på falska föresatser kommer naturligtvis behovet av att hävda ett föräldraskap som inte har fastställts aldrig att uppkomma. Det säger sig självt – logiskt.

Då blir följdfrågan till statsrådet hur regeringen kommer att hantera den här frågan. Blir det en departementspromemoria? Blir det en departementsskrivelse? Kommer regeringen att lansera en specifik utredning av den här frågan, som statsrådet avslutade sitt svar till mig med? Och viktigast av allt: Vilken tidsram vill statsrådet i dag ange för den här processen?

Anf. 67 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag är helt överens med Tobias Billström om detta med att barn ska ha en egen asylprocess och att barn ska ha en stark ställning i asylprocessen. Det är viktigt att se att DNA-prov på alla människor inte löser några problem, utan det måste vara åtgärder i asylprocessen där man ser till barns ställning i asylprocessen som helhet och där DNA-test, som jag nämnde tidigare, kan vara en del av lösningen när man inte kan fastställa släktskap på något annat sätt i familjeåterföreningsärenden.

När det gäller asylärenden, som jag nämnde inledningsvis, har vi en lagstiftning. Om det är brott som har begåtts finns det en sådan möjlighet också där. Det är en möjlighet som kommer att utvidgas den 1 januari.

Om jag får säga någonting mer när det gäller barns skydd och ställning i asylprocessen är det att vi har gjort väldigt mycket. Vi har under de senaste tio åren sett till att jämställa asylsökande barn med barn som bor i Sverige, när det gäller både skola och hälso- och sjukvård. Vi har också i själva asylprocessen, i själva beslutsfattandet, sett till att barn har en mycket stark ställning, såtillvida att barnärenden till exempel alltid är förtursärenden och att barn ska höras i asylprocessen. Det är verkligen någonting som vi tar för givet men som inte förekommer i särskilt många andra länder. Barns asylskäl ska bedömas separat. Vi har utbildat barnhandläggare. Vi har en särskild samtalsmetodik när det gäller just att samtala med barn.

Det har gjorts väldigt mycket, tycker jag, när det gäller barns ställning i asylprocessen. Men jag tror att vi hela tiden måste vara uppmärksamma på att det kan förekomma att barn används i asylprocessen.

När det sedan gäller Tobias Billströms fråga om Migrationsverket och socialtjänsten, är det inte bara Migrationsverket som har en anmälningsskyldighet. Ligger barn på sjukhus faller det naturligtvis ett väldigt stort ansvar på sjukvårdande myndigheter och på skola och förskola. Det handlar om hela samhället, alla de myndigheter och offentligt anställda som på något sätt kommer i kontakt med barn och ungdomar som är asylsökande.

Här menar jag att Socialstyrelsens meddelandeblad, som trycker just på anmälningsskyldigheten, kommer att bli viktigt när det gäller asylsökande barn. Jag tror att det är viktigt att verkligen betona just detta att asylsökande barn ska ha samma rättsskydd som alla andra barn. Ser man att asylsökande barn far illa – om det är Migrationsverket eller om det är någon annan myndighet som gör det – har man en skyldighet att anmäla detta till socialtjänsten. Sedan är det socialtjänsten som ska göra utredningar för att se vilka åtgärder man bedömer vara nödvändiga att vidta för att kunna skydda barnen.

Anf. 68 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Det här har varit en intressant diskussion. Först och främst ser vi nu att det finns en klar skiljelinje mellan regeringen å ena sidan och Moderaterna å andra sidan när det gäller synen på att ge myndigheterna i Sverige bra verktyg för att hantera asylfrågorna.

Vi tror på DNA-testen. Vi tror att det bör vara första försvarslinjen. Vi tror att det är absolut nödvändigt att garantera att barnen inte hamnar i klorna på människor som falskeligen utger sig för att vara deras föräldrar.

Det är en viktig utgångspunkt för den fortsatta debatten. Vi vill ju stärka barnens ställning så långt som det över huvud taget är möjligt, medan ministern redovisar en ambitionsnivå som ligger på en betydligt lägre nivå. Det handlar för henne bara om återföreningen, inte om asylprocessen i sig.

Det kommer också till uttryck i det som ministern avslutade med, det vill säga att vi redan genom den lagförändring som träder i kraft i vår kommer att få en förändring därför att man i fall där man tror sig ha upptäckt brottslighet kommer att kunna använda DNA-test. Ja, men detta innebär ju inte ett obligatorium för att alltid testa. Det är det som är problemet. Det uppstår luckor. Då ligger det hela tiden på den enskilde tjänstemannen att tvingas göra dessa bedömningar, i stället för att kunna luta sig mot ett system som med 99,99 % säkerhet talar om huruvida den uppgivna biologiska relationen stämmer eller inte.

Avslutningsvis: Jo, det är jättebra med meddelandeblad. Men man får också ha klart för sig att det är ett stort problem, där vi hoppas att regeringen återkommer med ett förtydligande, att vanliga människor inte alltid lever sitt liv med utgångspunkt från hur regeringen delar upp politikområdena. De fall som vi har kunnat se, inte bara under de senaste veckorna utan även i det förgångna, är att saker och ting faller mellan två stolar, mellan migrationsmyndigheter och socialtjänst. Det gör det nödvändigt med en översyn på den här punkten. Jag är lite förvånad över att ministern tror att allt detta kommer att kunna avhjälpas enbart med ett meddelandeblad. Jag hade nog förväntat mig att man skulle prata om en utredning av förhållandena.

Anf. 69 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Tobias Billström säger att regeringen har en betydligt lägre ambitionsnivå än vad Moderaterna har. Jag tycker att det är precis tvärtom. Han säger att DNA-test på alla är första försvarslinjen. Jag menar att man naturligtvis ska använda DNA-test – det är precis det vi går fram med förslag om. Men det är när allting annat har misslyckats. Det är

när vi inte får fram identitetshandlingar, när vi inte klarar av att utreda släktskap eller när vi har väldigt dåliga förebyggande insatser. Självklart måste det finnas en sådan möjlighet. Där är vi överens. Det är en möjlighet som vi nu utökar för Migrationsverket i familjeåterföreningsärenden. Det är också en möjlighet som vi utökar från den 1 januari 2006 när man misstänker att brott har begåtts. Där är vi också överens. Men att det skulle vara den första åtgärden man vidtar är vi inte överens om.

När det gäller Migrationsverket och socialtjänsten tror inte heller jag att ett meddelandeblad från Socialstyrelsen löser alla problem. Jag tror att det är en viktig insats, som riktas till alla myndigheter, alltså både skola, förskola, sjukvård och så vidare. Alla som kommer i kontakt med barn har en anmälningsskyldighet.

När det sedan gäller de specifika fallen, som har diskuterats den senaste tiden där Migrationsverket har gjort anmälningar till polisen då man misstänker att brott har begåtts, är de föremål för utredning från länsstyrelsens sida. Det finns också en JO-anmälan och så vidare. Vi kommer naturligtvis att avvakta de utredningarna. Om det är så att vi behöver vidta åtgärder kommer vi att göra det. Men jag kan också konstatera att Migrationsverket självt redan har vidtagit åtgärder och förtydligat sina rutiner när det gäller när man ska anmäla till socialtjänsten och hur man ska anmäla till socialtjänsten. Informationen om hur Migrationsverkets rutiner ser ut finns på Migrationsverkets hemsida, så den kan jag rekommendera till Tobias Billström.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellationerna 2005/06:124 om fastighetsskatt och värdeår och 139 om teorin bakom fastighetsskatten

Anf. 70 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Per Landgren har frågat mig om jag avser att föreslå sådana regeländringar som innebär att ombyggnation och tillbyggnation av gamla småhus kan leda till nedsättning av fastighetsskatten. Landgren har vidare frågat mig om jag avser att föreslå sådana regeländringar som leder till symmetri mellan småhus och hyreshus vad gäller hel och halv fastighetsskattebefrielse efter omfattande ombyggnation och tillbyggnation.

Per Landgren har dessutom frågat mig om teorin bakom fastighets-skatten och om jag har för avsikt att föreslå sådana lagändringar som innebär att denna beskattningsmodell ska genomföras mer konsekvent dels i fastighetsbeskattningen, dels i skattesystemet generellt.

Jag har valt att besvara båda interpellationerna i ett sammanhang.

Låt mig inleda med att kortfattat nämna något om principerna bakom fastighetsskatten. I skattereformen för snart 15 år sedan utgjorde likformighet ett viktigt mål då skattereglerna utformades. Likformighet innebär att man så långt som möjligt söker utforma beskattningen så att olika typer av kapitalinvesteringar beskattas lika. Reglerna ska dels vara rättvisa, dels förhindra att en alltför stor del av sparandet och investeringarna kanaliseras till en viss sektor. Utgångspunkten vid fastighetsbeskattningen är således att fastigheter utgör en kapitaltillgång och att ägaren bes-

kattas för en löpande avkastning på samma sätt som sker för övrigt kapital. Avkastningen beräknas schablonmässigt utifrån taxeringsvärdet, och skatteuttaget ska i princip motsvara den skatt som tas ut på övrig kapitalavkastning.

Låt mig också påminna om att de utredningar som berört principerna för uttaget av fastighetsskatt, alltsedan nuvarande regelverk trädde i kraft vid skattereformen 1991, drar slutsatsen att den nu rådande principen är den mest rimliga både ur ett samhällsekonomiskt och fördelningspolitiskt perspektiv. Att överge ett fastighetsskattesystem baserat på marknadsvärdet och till exempel införa ett system som baseras på boyta skulle inte endast få oacceptabla fördelnings- och regionalpolitiska konsekvenser utan även leda till att den eftersträlvade likformigheten i beskattningen mellan olika typer av kapitaltillgångar upphävs. I förlängningen riskerar ett sådant regelverk att leda till en oönskad samhällsekonomisk fördelning av sparande och investeringar. Om fastighetsinvesteringar gynnas skattemässigt kommer en alltför stor del av sparat och investeringarna att kanaliseras till denna sektor.

Vad gäller reglerna om hel och halv fastighetsskattebefrielse så infördes dessa i fastighetsskattelagen i samband med skattereformen. Reglerna infördes för att motverka en mycket kraftig ökning av utgifterna för nyproducerade bostadshus på grund av breddade skattebaser, ändringar i fastighetsskatten och begränsningar av skattelättnaden för ränteutgifter. Syftet med skattebefrielsen var alltså att gynna nyproduktion av bostadshus. Reglerna gäller för både småhus och hyreshus.

Reglerna om skattebefrielse är kopplade till byggnadens värdeår, det vill säga dess ålder. Värdeåret fastställs vid fastighetstaxeringen och är i normalfallet nybyggnadsåret. Om en till- eller ombyggnad har ökat boytan i ett småhus ska husets värdeår jämkas. För hyreshusen gäller andra jämningsregler. Syftet med bland annat reglerna om värdeår är att åsätta så riktiga taxeringsvärden som möjligt, inte att de ska leda till fastighetsskattebefrielse. Reglerna fanns också långt innan reglerna om skattebefrielse infördes i fastighetsskattelagen.

Såväl värdeåret som eventuell jämkning av detta beräknades tidigare för både småhusen och hyreshusen på i princip samma sätt som för hyreshusen i dag. Reglerna ansågs dock vid en översyn med anledning av 1981 års allmänna fastighetstaxering av olika skäl vara krångliga och leda till en osäker värdering för småhusens del. I stället infördes de regler som gäller för småhus i dag.

Beräkningen av hur stor jämkningen av värdeåret blir efter en till- eller ombyggnad skiljer sig således i dag åt mellan småhus och hyreshus. För småhusen krävs att boytan ökat, och en sammanvägning görs av när de olika delarna av huset byggts. Det är alltså förändringar av boytan som ligger till grund för beräkningen. För hyreshusen krävs inte någon ökning av boytan. I stället jämförs samtliga nedlagda till- och ombyggnadskostnader med nybyggnadskostnaden.

Per Landgren har påstått att befrielse från fastighetsskatt vid till- eller ombyggnation av ett småhus aldrig kan erhållas när någon del av befintlig byggnadsstomme tillvaratas. Jag menar att gällande lagstiftning inte utesluter detta även om det i praktiken krävs att den del av det befintliga huset som behålls är väldigt liten och den till- eller ombyggda delen väldigt omfattande. Det är således endast i ett fåtal fall som skattebefri-

else kan uppnås. Det svar jag lämnade den 26 oktober 2005 på Landgrens tidigare fråga kunde ha varit utförligare i denna del. Min uppfattning att det i grunden är välmotiverat med skillnader i värderingen av helt nybyggda hus respektive till- eller ombyggda hus står jag också fast vid.

Den symmetri mellan småhus och hyreshus när det gäller regler för beräkning av värdeår och jämkning som Landgren efterfrågar förelåg alltså tidigare men ändrades efter en översyn för småhusens del. Vid den tiden fanns som sagt inte reglerna om fastighetsskattebefrielse, utan syftet med ändringarna var att förbättra möjligheterna att åsätta småhusen en så riktig värdering som möjligt. Någon motsvarande ändring har inte ansetts nödvändig för hyreshusen.

Man bör i detta sammanhang komma ihåg att det finns stora skillnader i förvaltning och innehav av hyreshus och småhus. Hyreshusen förvaltas normalt yrkesmässigt, och det finns oftast en ordnad bokföring över vidtagna åtgärder. Åtgärder som vidtagits i hyreshus får också i regel genomslag på hyresnivån, vilket innebär att taxeringsvärdet påverkas även av sådana åtgärder som med detta system inte skulle få något genomslag vid taxeringen av småhus. Reglerna för bestämmande av värdeår för hyreshusen medför således inte samma osäkerhet för dessa som motsvarande regler ansågs göra för småhusen.

Olikheterna mellan småhusen och hyreshusen vad gäller värdeår beror alltså på en strävan att kunna åsätta så riktiga taxeringar som möjligt, inte att åstadkomma olika förutsättningar för fastighetsskattebefrielse.

Mot bakgrund av detta avser jag inte att nu föreslå några sådana ändringar avseende reglerna om värdeår och fastighetsskatt som Per Landgren efterfrågar. Det är för närvarande inte heller aktuellt att föreslå förändringar i fastighetsbeskattningen. Jag tycker dessutom att avvägningen mellan olika beskattningsprinciper i nuvarande regelverk generellt är välbalanserad.

Anf. 71 PER LANDGREN (kd):

Herr talman! Kära åhörare! Ni reser er nu, jag kan förstå det.

Finansministern har valt att besvara båda interpellationerna i ett sammanhang. Jag har valt att föra diskussionen enbart om fastighetsskatt och värdeår. Sammanhanget är inte enhetligt. Jag kommer att återkomma med en ny interpellation om teorin bakom fastighetsskatten i ett särskilt sammanhang, som det brukar heta.

Låt mig först säga att när jag jämför svaret på min interpellation med svaret tidigare på min fråga i samma ämne undrar jag om det är skrivet av samme författare. De två svaren, som jag betraktar det, är led i en resa där finansministern sakta men säkert bringas till insikt om hur rättsläget ligger till. Han har dock inte kommit fram till slutstationen än. Under resans gång upprepar han med allt mindre trovärdighet om skillnaden vad gäller lagstiftning om skattebefrielse för "helt nybyggda hus respektive till- eller ombyggda hus" att det är "i grunden ... välmotiverat". "I grunden" får väl tolkas som en ny brasklapp under den här resan.

För att ett småhus ska räknas som nybyggt och befrielse från fastighetsskatten ska bli aktuell får ingen del av en tidigare byggnadsstomme på platsen användas. Detta innebär att om man behåller mer än bottenplattan av huset så räknas inte huset som nybyggt. Någon befrielse från fastighetsskatten kan då inte erhållas. Detta framgår såväl av lagstift-

Prot. 2005/06:48
9 december

Svar på
interpellationer

ningen, Skatteverkets egen broschyr i ämnet som domar från våra domstolar. Att Pär Nuder i sitt svar på min interpellation anger att större om- och tillbyggnader av mindre småhus kan ge skattefrihet duger gott som bevis på att finansministern fortfarande befinner sig på kunskapsresan och faktiskt är felinformerad. Möjligtvis försöker han desinformera eller så förstår inte finansministern lagstiftningen. Det kan vara en kombination.

I svaret på min tidigare fråga ges medborgarna svaret att äldre småhus som "byggs om eller byggs till ... återigen kan komma att betraktas som nybyggt eller nästan nybyggt och därigenom komma att omfattas av reglerna om hel och halv fastighetsskattebefrielse". Nu heter det "att gällande lagstiftning inte utesluter detta". Det är i det senaste svaret – det är lite textkritik här. Vidare: "Det är således endast i ett fåtal fall som skattebefrielse kan uppnås".

Här har vi klara diskrepanser. Faktum kvarstår att i Skatteverkets lagtolkning och praxis måste värdeåret vid jämkning bli året före det år som fastighetstaxeringen sker för att skattebefrielse ska inträffa. Det framgår också av 3 § fastighetsskattelagen. Är året för fastighetstaxering 2006 får således ett småhus som äsätts värdeår 2004 ingen reduktion av fastighetsskatten. Punkt.

I interpellationssvaret skriver dessutom finansministern att syftet "med bland annat reglerna om värdeår är att åsätta så riktiga taxeringsvärden som möjligt, inte att de ska leda till fastighetsskattebefrielse". Nej, och det ju precis vad reglerna inte gör. Kommuniserar vi, finansministern? Är det rak kommunikation?

Svaret är inte enhetligt. Det är motsägelsefullt, herr talman.

Anf. 72 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag har givit mitt längsta interpellationssvar hittills, och jag har ingenting att anföra utöver det svar som jag precis har angivit. Jag har heller inte fått någon fråga av Per Landgren. Jag har bara en stilla reflexion. Jag förstår egentligen inte varför Per Landgren över huvud taget botaniserar i hur fastighetsbeskattningen är konstruerad i sina enskildheter med tanke på att Kristdemokraterna vill avskaffa fastighets-skatten.

Jag förstår kanske ändå varför han gör det. Han har ju inte lyckats övertyga sina borgerliga bröder i den så kallade alliansen om nödvändigheten av att avskaffa fastighetsskatten. Vi får väl fortsätta, i den skatteöversyn som jag har aviserat efter valet, att diskutera även hur fastighetsbeskattningen ska vara beskaffad. Välkommen i det arbetet.

Anf. 73 PER LANDGREN (kd):

Herr talman! Det är fantastiskt att höra detta från finansministern. Jag utgår från nuvarande rättsläge. Jag skulle gärna utgå ifrån att vi hade makten och fick skapa befintligt rättsläge. Det är läget nu som min interpellation gäller och som min fråga gällde.

Det är människor av kött och blod som drabbas av detta.

Det föranleddes av ett exempel från Dagens Nyheter. Nu ska jag ta ett exempel från kammarrätten i Stockholm.

Det handlar om en gammal omodern torpstuga på 51 kvadratmeter som byggdes ut med 75 kvadratmeter till ett så gott som nytt hus, enligt

dagligt vanligt språkbruk, på 125 kvadratmeter. Den gamla delen förseddes med nytt kök, ny avloppsanläggning, nytt tak, nytt badrum, nyborrad brunn, nya fönster, ny invändig renovering och så vidare. Det nya huset ansågs inte nybyggt och full fastighetsskatt utgick från första dagen.

Hade det däremot varit fråga om ett hyreshus som byggts om på motsvarande sätt hade reduktion av fastighetsskatten kunnat erhållas.

Om nu finansministern vill ha frågor – jag är inte säker på att jag får svar – undrar jag: Var finns logiken i detta mellan hyreshus och småhus? Varför ska fastighetsbolag få lätnader i sin fastighetsbeskattning, men inte småhusägare? Värnar inte regeringen om den lilla människan i sitt lilla hus utan snarare om fastighetsbolagen i sina stora?

En annan konsekvens av reglerna att skattefrihet inte kan beviljas vid om- och tillbyggnation av småhus är att många äldre småhus får falla för grävskoporna helt i onödan. Med full fastighetsskatt från första dagen efter en eventuell om- och tillbyggnad tvingas många i stället att bygga nytt. Hur detta rimmar med dagens miljötänkande begriper jag inte.

Ska vi inte ta vara på fullt renoveringsbara småhus i stället för att öka belastningen på miljön genom att riva husen? Varför försvarar finansministern en lagstiftning som i praktiken är rivningsdrivande i äldre småhusområden och dessutom är miljöförstörande?

Det är många frågor, herr talman.

Man skulle kunna tro att denna lagstiftning gällde under 60- och 70-talens rivningshysteri. Nu är det år 2005. Årligt talat kan jag inte förstå att finansministern inte kan erkänna att Sverige borde ha samma villkor för befrielse från fastighetsskatt för småhus som för hyreshus.

Jag kan på sätt och vis förstå reträtten. Att först ha skrivit direkt fel i svaret på min fråga. Det står: Om ett äldre småhus byggs om eller byggs till innebär reglerna att huset återigen kan komma att betraktas som nybyggt eller nästan nybyggt och därmed komma att omfattas av reglerna om hel eller halv skattebefrielse.

Det är ju fel. Det krävs en ökning av boytan. När en jämkning sker kommer man aldrig till någon fastighetsskattebefrielse. Det har rättsfall visat, och även Skatteverkets tolkning.

Så kommer vi till finansministerns ursäkt och reträtt. Det står i interpellationssvaret: Det svar jag lämnade den 26 oktober 2005 på Landgrens tidigare fråga kunde ha varit utförligare i denna del.

Där hittar vi den lilla ursäkten för att ha informerat fel om en lagstiftning som är svår och som behöver ändras och som drabbar människor.

Anf. 74 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag har inga som helst problem med att i riksdagens protokoll än en gång läsa in att det svar jag lämnade den 26 oktober 2005 på Landgrens tidigare fråga kunde ha varit utförligare i denna del. Jag har inga som helst problem med den typen av erkännanden. Där kanske vi skiljer oss åt, åtminstone att döma av det tonläge som Per Landgren brukar ha i debatten.

Det är fascinerande att se vilket engagemang det finns för enskildheter i ett skattesystem i en specifik skatt som man vill avskaffa. Jag har, som sagt, givit ett långt svar på konkreta frågor. Jag hänvisar till det. Jag är öppen för att diskutera enskildheter i fastighetsbeskattningen. Det bör

Prot. 2005/06:48
9 december

Svar på
interpellationer

vi göra i den större översyn av skattesystemet som jag har aviserat tidigare.

Som jag sade i mitt tidigare inlägg, Per Landgren: Det vi har fått besked om under senare tid är att fastighetsskatten blir kvar, även om olyckan är framme och det blir en borgerlig regering. Det är naturligtvis viktigt att även den här typen av synpunkter beaktas.

Välkommen i det reformarbete vi har framför oss för att behålla fastighetsskatten.

Anf. 75 PER LANDGREN (kd):

Herr talman! Det är en spännande retorisk strategi att helt och hållet avvika från ämnet och ge sig in på helt andra saker. Jag bekymrar mig om det nuvarande rättsläget oavsett vilka bra förslag Kristdemokraterna har. Det är möjligen inställningen hos finansministern och försöken att förtäcka felaktig information i svaren som gör att jag hetsar upp mig lite. Om man dessutom sover lite på nätterna och jobbar här uppe behöver man extra energi.

Jag vill avsluta med att säga att det är uppenbart att finansministern fortfarande tror att om ett småhus byggs om eller byggs till kan dess ägare slippa fastighetsskatt i fem år och få halv fastighetsskatt i ytterligare fem. Nu har det blivit väldigt ovanligt, men finansministern tror det fortfarande.

När nu rättsläget är ett annat, hur kan finansministern då framhärda i att någon ändring i lagstiftningen inte behövs? Någon typ av logisk anständighet kräver jag även om Kristdemokraterna har ett väldigt mycket bättre förslag.

Välmotiverad och välbalanserad, läser vi. Detta är ju ihåligt. I interpellationssvaret skriver finansministern: Det svar jag lämnade den 26 oktober 2005 på Landgrens tidigare fråga kunde ha varit utförligare i denna del. Nu har vi det tre eller fyra gånger i protokollet. Det blir lite löjväckande. Är det ursäkten för att finansministern har tagit fel om rättsläget och kommit med felaktig och missvisande information? Är det ett meddelande från något ofelbarhetsdepartement i en skattefråga där lagstiftningen är direkt skadlig och slår hårt mot enskilda människors frihet och framtidsdrömmar, tycker jag att det är fullt legitimt att vara något upprörd. Fel begår vi alla och ursäkter ska tas på allvar. Men ansvar ska tas och sådana här glidningar inger inte något större förtroende för finansministern heller.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2005/06:136 om förmögenhetsskatten

Anf. 76 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Stefan Hagfeldt har frågat mig om jag avser att lägga fram ett förslag om avskaffande av förmögenhetsskatten och i så fall när. Stefan Hagfeldt har vidare frågat, för det fall något sådant förslag inte kommer att läggas fram, vilka mina motiv är för att även fortsättningsvis ha kvar förmögenhetsskatten.

Nej, jag har för närvarande inte för avsikt att lägga fram något förslag om att avskaffa förmögenhetsskatten. Skatten bidrar årligen med mellan 5 och 6 miljarder kronor till statskassan. Merparten av skatten betalas av höginkomsttagare. Motiven för förmögenhetsskatten är således statsfinansiella och fördelningspolitiska.

Jag har debatterat förmögenhetsskatten vid ett flertal tillfällen i riksdagen under hösten. Vad jag har sagt är att regeringen inte utesluter en diskussion om den framtida utformningen av förmögenhetsskatten. En sådan diskussion bör dock föras i ett större skattepolitiskt sammanhang där fördelningspolitiska och statsfinansiella överväganden kan beaktas på ett ansvarsfullt sätt.

Som bekant förbereder regeringen nu en samlad översyn av skattesystemet. Avsikten är att framöver bjuda in övriga partier till överläggningar om en bred skattereform. I det sammanhanget är jag beredd att diskutera eventuella förändringar i förmögenhetsbeskattningen.

Anf. 77 STEFAN HAGFELDT (m):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för svaret. Jag måste tyvärr samtidigt säga att jag är besviken.

Finansministern talar mot bättre vetande när han säger att motiven för förmögenhetsskatten är dels fördelningspolitiska, dels statsfinansiella. Mot finansministerns åsikter står en förkrossande majoritet av ekonomiska experter i landet som hävdar att förmögenhetsskatten driver kapital ut ur landet och missgynnar kapitalbildning, riskvillighet, investeringar och nyföretagande.

Svenskt Näringsliv har räknat, mycket försiktigt, på att om bara 10 % av de utflyttade 500 miljarderna återvänder till Sverige får staten in mer pengar i skatt än vad förmögenhetsskatten i sig beräknas inbringa. Det finns de som hävdar att över 1 000 miljarder kronor flyttats ut ur landet. Skulle då 10 % återvända blir vinsten för staten över 10 miljarder kronor, vilket är ungefär dubbelt så mycket som fastighetsskatten beräknas ge.

Skatteverkets generaldirektör Mats Skönstrand har uttalat sig i frågan och sagt att förmögenhetsskatten bör avskaffas. Han redovisar att det normalt inte längre är de förmögna som beskattas utan att det numera är många vanliga människor som genom höga taxeringsvärden på sina hus råkar illa ut.

Socialdemokraten P.-O. Edin, han med Skattebasutredningen, var en av dem som utfrågades av skatteutskottet för ett par år sedan. Enligt protokollet redovisade han då att förmögenhetsskatten är en dålig skatt ur teknisk synpunkt.

Han säger ordagrant: "Förmögenhetsskatten är till exempel så utomordentligt lätt att smita undan. Har du en förmögenhet som är beskattningsbar så stoppar du in den i en kapitalförsäkring, och då försvinner den. Eller så köper du olistade aktier för den. Du kan belåna ditt förmögenhetsinnehav och ta pengarna från banken och gå och köpa olistade aktier. Då försvinner också förmögenheten. Man ska komma ihåg att detta skapar en väldig orättvisa."

Han säger vidare: "Det skadar svensk ekonomi. Detta är ett typexempel på en skatt som gör mycket stor skada och har väldigt liten positiv effekt."

Sådana skatter ska vi inte ha i Sverige, konstaterar han.

Herr talman! Jag har två frågor till finansministern.

Varför envisas ni socialdemokrater med att behålla förmögenhetsskatten, som enligt expertisen gör mycket stor skada och dessutom medför att vi alla blir fattigare i Sverige?

Den andra frågan handlar om att regeringen i nästa års budget räknar med ökade intäkter från förmögenhetsskatten. Är inte det märkligt mot bakgrund av att arvs- och gåvoskatten har tagits bort och fribeloppet höjts? Ändå skrivs intäkterna från förmögenhetsskatten upp. Räknar Pär Nuder med att det är de höjda taxeringsvärdena, som drabbar vanliga inkomsttagare så hårt, som kommer att stå för de ökade intäkterna från förmögenhetsskatten?

Anf. 78 PER LANDGREN (kd):

Herr talman! Finansministern har tidigare efterlyst frågor. Jag ska ställa en fråga till finansministern. Anser finansministern att det finns några skadliga inslag i eller skadliga effekter av förmögenhetsskattelagstiftningen som den nu ser ut?

Anf. 79 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag ska först ta upp det som gäller förmögenhetsskatten och fördelningspolitiken. 300 000 personer betalar förmögenhetsskatt i Sverige – 4 % av befolkningen över 18 år. Den tiondel av befolkningen som tjänar mest står för ungefär två tredjedelar av förmögenhetsskatten. Man kommer inte undan att det finns en fördelningspolitisk dimension i den här frågan, Stefan Hagfeldt.

P.-O. Edin, en person som jag har mycket stort förtroende för och lyssnar på i många olika sammanhang, har synpunkter på förmögenhetsskatten. Det kan jag ha respekt och förståelse för. Men så mycket känner jag P.-O. Edin att han aldrig skulle komma på tanken att finansiera avskaffandet av förmögenhetsskatten – eller som ni vill halverandet, för ni orkar ju inte mer än så – genom att låta de arbetslösa betala. Det är nämligen precis vad det handlar om. Kostnaden för att halvera förmögenhetsskatten är ungefär 3,6 miljarder, och det är den kostnaden ni vill överlasta på de arbetslösa.

Jag är beredd att diskutera förmögenhetsskattens effekter på investeringsvilja och nyföretagande och huruvida den driver kapital ut ur landet, men jag vill göra det i ett större fördelningspolitiskt och skattepolitiskt sammanhang. Det är skillnaden.

Det jag dock inte kan förstå, herr talman, är varför ni, om nu hälften av det ni säger om förmögenhetsskattens skadliga verkningar stämmer, nöjer er med att bara avskaffa halva förmögenhetsskatten i den händelse det skulle bli en borgerlig regering. Detta borde ju vara det första beslut som en borgerlig regering dag 1 skulle fatta. Det vore bra att få era synpunkter på den saken.

Anf. 80 STEFAN HAGFELDT (m):

Herr talman! Till att börja med måste de där siffrorna på hur många som betalar förmögenhetsskatt vara ett par år gamla. Jag har själv försökt att få fram siffror med hjälp av riksdagens utredningstjänst, och de säger att de inte går att få de senaste siffrorna. Det är i och för sig självklart, för nu har ju det inträffat att fastighetstaxeringsvärdena kommer att höjas.

Jag fick inget svar på frågan varför regeringen räknar med ökade inkomster från fastighetsskatten. Då är det väl en övervältring. När det gäller de stora aktieägarna, majoritetsägarna, har ju regeringen i sin vishet sagt att de inte ska betala någon förmögenhetsskatt på sitt stora aktieinnehav.

Vad sedan gäller alliansen är det faktiskt så att vi satsar på att få folk i arbete. Det är nästan en och en halv miljon svenskar i arbetsför ålder som inte går till något arbete. Därför kan vi inte ta bort alla skatter på en gång eller minska dem i den takt vi vill. Alliansen har sagt att vi tar bort förmögenhetsskatten i två steg, och detta är fullständigt finansierat i våra budgetar.

Herr talman! Jag återkommer till utfrågningen av P.-O. Edin i skatteutskottet. Han konstaterade i ett svar på en fråga från en vänsterpartist om förmögenhetsskatten följande: ”Det är ett politiskt problem att ta bort en skatt som många vanliga människor upplever som rättvis, även om det skulle vara rättvisare att ta bort den.”

Han går vidare i sitt svar och framhåller att man måste vara ärlig: ”Det tror jag i längden är en mycket dålig strategi, politiskt, för det är ju faktiskt att lura människor. Det är ju att stå för något som inte är sant och att säga att det här är en bra skatt från rättvisesynpunkt.”

Han tillägger: ”Det är er uppgift” – han syftar då på oss politiker – ”att ta tag i det problemet och gå ut och säga: Det här är ingen bra skatt, inte ens ur mina värderingars vinkel. Om det är någonting som svenska folket i längden kommer att uppskatta, tror jag, så är det att ha ärliga politiker som vågar säga som det är, även om det ibland är lite obekvämt att visa hur verkligheten ser ut.”

Herr talman! P.-O. Edin har säkert här redovisat varför Socialdemokraterna behåller en skatt som har så negativa effekter för svenska folket. Förklaringen är helt enkelt att man i så många år hävdat att förmögenhetsskatten är positiv för landet och bara drabbar höginkomsttagare. Att nu gå ut och redovisa att så inte är fallet klarar inte regeringen av.

Trots att de flesta andra länder har insett förmögenhetsskattens negativa effekter fortsätter Socialdemokraterna att blunda för dessa. Bland OECD:s 30 medlemmar finns det i dag bara åtta länder som har kvar denna skatt. Redan under 1990-talet avskaffades förmögenhetsskatten i exempelvis Danmark, Tyskland, Nederländerna och Österrike.

Förmögenhetsskattens orimliga konsekvenser har också nyligen visat sig i att arbetande kapital i företag förmögenhetsbeskattas. Denna skatt, som är helt orättfärdig, har döpts till lex Uggla av massmedierna.

Herr talman! Jag återkommer till mina frågor till finansministern, som han fortfarande inte har besvarat. Varför behåller ni socialdemokrater förmögenhetsskatten när en förkrossande majoritet av Sveriges ekonomer anser att den har mer negativa effekter än positiva?

Tystnaden är lika stor på frågan om bakgrunden till att ni socialdemokrater beräknar att förmögenhetsskatten ska dra in mer pengar till statskassan nästa år än vad den gör i år. Är inte det märkligt mot bakgrund av att arvs- och gåvoskatten har tagits bort och fribeloppet höjts?

Anf. 81 PER LANDGREN (kd):

Herr talman! Jag ställde en förhållandevis enkel fråga – även om svaret kanske kan vara komplicerat var frågan enkel att begripa – om det

finns några som helst skadliga effekter ändå av förmögenhetsskatten som möjligtvis finansministern kunnat tillstå. I stället kommer någon typ av raljerande över att alliansen inte tar bort den med en gång om den nu är så skadlig.

Jag kan väl säga att under de dåliga budgetförutsättningar som den sittande regeringen och majoriteten skapar får man faktiskt prioritera, välja och vraka. Ni har en förmåga att fördela men en väldigt låg förmåga att skapa tillväxt så att kakan växer och blir större.

Nej, jag tror att problemet, när nu finansministern tar upp att det är fördelningspolitiska effekter och så vidare, egentligen är att det mesta av förmögenhetsskatten tas ut på hus, på fastigheter. Jag tror att Socialdemokraterna är bundna av den ideologiska megasymbolen som det har blivit. De är rädda för kritik från vänster och från annat håll, trots att de egentligen vet, finansministern vet precis som P.-O. Edin, att det här är den dummaste skatt som vi har. Det är den mest skadliga skatten för ekonomins funktionssätt.

Alla partier och egentligen alla som sätter sig in i det här vet att förmögenhetsskatten är godtycklig. Den kan lätt skatteplaneras bort. Men föreställningen om att det är en rättviseskatt lever fortfarande stark i rörelsen. Det får man ha respekt för att finansministern tar hänsyn till. Men som finansminister bör han se till Sveriges bästa i första hand. Det finns liksom ingen rim och reson i att innehav av Teliaaktier ska behandlas annorlunda än innehav av Tele 2-aktier till exempel.

Anf. 82 Finansminister PÄR NUDER (s):

Herr talman! Först vänder jag mig till Per Landgren som påstår att regeringen är dålig på att skapa tillväxt. Jag ska inte ta åt mig äran för all den ökade tillväxt som vi för närvarande har i Sverige. Men jag vill ändå påminna Per Landgren om att vi med största sannolikhet kommer att revidera upp tillväxten både för i år och för nästa år så att vi ännu mer kommer att överstiga det europeiska genomsnittet vad gäller tillväxtnivå. Vi kommer att ha högre tillväxt än de 2,4 % som vi trodde i budgetpropositionen för i år och högre tillväxt nästa år än de 3,1 % som vi trodde i budgetpropositionen. Kakan växer, Per Landgren, och den växer ganska så rejält.

Till Stefan Hagfeldt som säger att avskaffandet eller halva avskaffandet av förmögenhetsskatten är fullständigt finansierat vill jag säga att det är just det som är problemet. Problemet med er skattepolitik är att det är de arbetslösa, de sjuka och de förtidspensionerade som får betala halveringen av avskaffandet av förmögenhetsskatten. Ni må åberopa P.-O. Edin och hans synpunkter på skattesystemet hur mycket som helst, men han skulle aldrig någonsin komma på tanken att låta de arbetslösa betala avskaffandet eller halveringen av förmögenhetsskatten.

Men jag är beredd att diskutera förmögenhetsskatten i ett större skattepolitiskt sammanhang. Det är inga skygglappar. Vi avskaffade arvs- och gåvoskatten för knappt ett år sedan, vid årsskiftet.

Men det som är intressant här är att är man borgerlig väljare och verkligen vill bli av med förmögenhetsskatten ska man lägga sin röst på Junilistan, därför att de står för ett omedelbart avskaffande av förmögenhetsskatten i motsats till den borgerliga alliansen. Detta har Rune Andersson, en sympatisör med Junilistan, kritiserat er i alliansen för i Da-

gens Industri. Beskedet till borgerliga sympatisörer som omedelbart vill avskaffa förmögenhetsskatten är: Lägg er röst på Junilistan!

Prot. 2005/06:48
9 december

Anf. 83 STEFAN HAGFELDT (m):

Herr talman! Finansministern får gärna uppmana folk att rösta på andra partier. Skillnaden kanske är att vi i alliansen har ett samlat paket för skatterna. Vi har någonting som vi kallar för arbetslinjen som tyvärr Socialdemokraterna har avvikit ifrån. Man kan närmast säga att ni nu slår vakt om bidragen. Att få så många som möjligt i arbete får komma lite i andra hand, vilket är mycket märkligt. Vi satsar alltså oerhörda belopp på att få in fler, hundratusentals nya jobb i Sverige. Det är väl det som är det viktiga.

En sådan skadlig skatt som förmögenhetsskatten tar vi i två steg. Det kan man kritisera. Jag kan faktiskt säga att jag hellre hade velat ta det i ett steg. Men jag respekterar också att allting ska betalas.

Avslutningsvis säger finansministern att regeringen inte utesluter en diskussion om den framtida utformningen av förmögenhetsskatten. Han säger att regeringen förbereder en samlad översyn av skattesystemet och att bjuda in övriga partier till överläggningar om en bred skattereform.

Det är bara det att efter valet 1998 kom det en liknande inbjudan. Dåvarande finansministern åstadkom ingenting. Efter ett knappt år upplöstes det hela utan att ha åstadkommit en enda sak. Det gör mig lite skeptisk till hur det kommer att gå den här gången.

Det säkraste för svenska folket är naturligtvis att rösta fram alliansen som är beredd att snabbt ta bort den här förmögenhetsskatten och framför allt få folk i arbete igen.

Herr talman! Avslutningsvis kan jag säga att jag inte har fått svar på mina två frågor. Finansministern har en chans ytterligare. Interpellationsdebatterna är mycket märkliga debatter om man inte får svar på en enda fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2005/06:128 om regeringens utnämningsspolitik

Anf. 84 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Tobias Krantz har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i syfte att dels bringa regeringens utnämningsspolitik i bättre överensstämmelse med grundlagen, dels reformera utnämningssmakten i riktning mot ökad öppenhet och insyn.

Utnämningssmakten är en central del i regeringens uppgift att styra riket. Naturligtvis är förtjänst och skicklighet av avgörande betydelse när det gäller utnämning av nya myndighetschefer.

Som Tobias Krantz säkert väl känner till tillsattes i juli förra året en parlamentarisk kommitté, Grundlagsutredningen, med uppdrag att göra en samlad översyn av regeringsformen. I uppdraget ingår att se över regeringens utnämningssmakt. Grundlagsutredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2008. Jag vill inte förekomma de för-

*Svar på
interpellationer*

slag som utredningen kan komma att lägga fram när det gäller just utnämningmakten.

Då Tobias Krantz, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Helena Bargholtz i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 85 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag får börja med att framföra ett tack från Tobias Krantz för svaret på de här interpellationerna som han har tagit del av under sin föräldraledighet. Jag vill också tacka för detta.

Jag börjar med att säga att frågan om regeringens utnämningssmakt inte är någon ny fråga. Under alla mina år i konstitutionsutskottet, och det är några stycken nu, har den här frågan dykt upp med jämna mellanrum. Det är väldigt många som är bekymrade över utnämningssmakten och hur utnämningarna går till. Det har vi ju märkt under den senaste veckan när det har varit vad jag vill minnas tre program i tv. Det är programmet Dokument inifrån som har handlat just om utnämningssmakten.

Alldeles uppenbart säger regeringsformens föreskrifter att vid tillsättning av statlig tjänst ska avseende fästas bara vid sakliga grunder som förtjänst och skicklighet. Det är väldigt bra och väldigt klokt.

Men så är det ju inte i dag. Det vet vi på olika sätt att det inte är. Regeringens utnämningsspolitik har ju utsatts för väldigt hård kritik, bland annat från förra generaldirektören för Riksrevisionsverket, Inga-Britt Ahlenius, som uttryckte sig så här: I Sverige dyker det plötsligt upp en ny generaldirektör, och ingen har insyn i den processen. Man utkräver inte ansvar för sina politiska vänner, och man kan aldrig ställa regeringen till svars för en dålig utnämning.

Riksdagen har vid flera tillfällen krävt öppenhet och insyn i utnämningssförandet, men det sker inte i alla fall. Förvaltningspolitiken är ju en av de viktigaste hörnstenarna i en fungerande demokrati, och den måste naturligtvis ske i full öppenhet.

Jag noterar att statsrådet i flera av svaren till Tobias Krantz klagat över att Tobias Krantz har tagit upp de här frågorna tidigare. Och jag kan garantera statsrådet att det här kommer inte bara Tobias Krantz utan många av oss andra politiker att ta upp gång på gång tills vi ser att det blir en tillfredsställande ordning. Min partikollega och goda vän Birgit Friggebo sade vid ett tillfälle att politik är att tjata. Och den typen av politik kommer vi att fortsätta med när det gäller de här frågorna.

Sven-Erik Österberg säger att Grundlagsutredningen pågår – det är alldeles riktigt, det vi alla om – och att man inte ska förekomma de förslag som utredningen kan komma att lägga fram när det gäller utnämningssmakten. Det är ett väldigt konstigt resonemang, därför att de som sitter i utredningen är ju väldigt angelägna om att vi ska ha en vital debatt om de här frågorna under den tid som utredningsarbetet pågår. Det är ju inte meningen att man ska lägga locket på.

Herr talman! Avslutningsvis i detta inlägg: Om vi inte ska diskutera regeringens utnämningssmakt under den tid som Grundlagsutredningen pågår, kan man ju undra om regeringen inte då också ska avstå från att göra utnämningar under den tiden. Eller?

Anf. 86 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Jag får tacka för det något korta svaret på en väldigt viktig och angelägen fråga. Den är viktig därför att den handlar om förtroendet för statsförvaltningen. Vi ska ha en effektiv statsförvaltning som är i alla medborgares tjänst.

Ett av motiven till att vi vill ha ökad öppenhet och insyn är att försäkra oss om att effektiva, dugliga och duktiga statstjänstemän tillsätts som kan sköta statens uppgifter på ett sätt så att respekten och förtroendet för statsförvaltningen upprätthålls. Det tror jag är ohyggligt angeläget.

Jag tycker inte att det ansvariga statsrådet bara kan hänvisa till den pågående Grundlagsutredningen. Statsrådet har ett ansvar här och nu eftersom utnämningsspolitiken pågår kontinuerligt. Det är inte så att den gör halt för att återkomma när Grundlagsutredningen är klar. Nästan varje vecka görs nya utnämningar av högre tjänstemän i staten.

Jag tror att statsrådet tog intryck av Sveriges Televisions Dokument inifrån, där tidigare socialdemokratiska statsråd och socialdemokratiska journalister riktade en rätt svidande kritik mot regeringens utnämningsspolitik och hur man hanterar utnämningssmakten. Det är ett ansvar som faller på Sven-Erik Österberg.

Du vet säkert också att mycket av det här inte bara bestäms av hur regeringsformen är utformad. Regeringen har ju sina egna riktlinjer och sin egen policy för arbetet här. Varken journalister eller riksdagsledamöter som vill granska vilken kompetens och vilken kravprofil som regeringen ställt ut för ett visst uppdrag kan få se dessa. Det är ett slutet system som dessvärre öppnar upp för ett maktmissbruk.

Grundlagsutredningen ska vara klar om tre år. Redan nu vet vi att det finns en majoritet i den här kammaren för mer av öppenhet och mer av insyn, till exempel att det upprättas kravprofiler för de högre statliga tjänsterna och att dessa sedan blir allmänna handlingar.

Jag vill igen fråga statsrådet om den socialdemokratiska regeringen kommer att genomföra några förändringar i steg mot ökad öppenhet kring utnämningarna av statens högre tjänstemän innan vi går till val nästa år. Jag vill speciellt ta upp frågan som ligger inom regeringens egen makt att påverka: Kommer regeringen att göra kravprofiler för högre tjänstemän till allmänna handlingar, eller kommer det här slutna systemet och hemlighetsmakeriet att fortsätta fram till valet?

Anf. 87 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag har noterat att bland annat, eller kanske framför allt, Tobias Krantz i högerpaktens interna arbetsfördelning har blivit tilldelad rollen att smutskasta svensk statsförvaltning. För denna uppgift har han gått in med stor frenesi och även envishet. Det här är ett klassiskt arbets sätt, har jag också noterat. Det går ut på att vagt formulerade och även bristfälligt underbyggda påståenden besannas om de bara upprepas tillräckligt många gånger.

I det här fallet handlar det om att formulera ett batteri av återkommande interpellationer och frågor, vilket jag också har noterat. Efter att ha tagit del av det här kan jag konstatera en sak: Det är uppenbarligen inte svensk statsförvaltning som förfaller, utan det är på gränsen till att det är riksdagens interpellationsinstrument som förfaller.

Prot. 2005/06:48
9 december

Svar på
interpellationer

Att alltid i varierande ordalag formulera samma interpellation om och om igen, trots att de redan besvarats, vittnar inte om att man vill försöka föra en seriös debatt om det här och om framtida utmaningar för svensk statsförvaltning, som är oerhört viktigt, utan det vittnar om viljan att till varje pris driva kampanj och försöka plocka kortsiktiga politiska poäng. Det är ungefär så alliansen agerar i den här frågan.

Det här är tröttsamt på ett sätt, och jag kan konstatera att också Tobias Krantz tycker att det är tröttsamt eftersom han inte är här och vill diskutera sina egna interpellationer. Det är en sak som jag tycker att jag kan notera här.

När det gäller själva sakfrågan sägs det i interpellationen att utnämningsspolitiken strider mot regeringsformen. Det tycker jag är en allvarlig anklagelse. Om det låg några fakta bakom påståendet vore det minst sagt uppseendeväckande. Det håller jag med om. Nu är det ju inte så. Det är förtjänst och skicklighet som ligger i botten när vi gör utnämningarna, och det är helt avgörande när nya myndighetschefer utses.

Sedan sägs det i svepande ordalag i interpellationen att regeringen agerar grundlagsvidrigt, och det mot bakgrund av tre utpekade personer som i år har anställts som myndighetschefer. Det är inte första gången som man också använder sig av tekniken att peka ut enskilda personer som påstås bevisa det ena eller det andra.

Som jag sade till Tobias Krantz i interpellationsdebatten redan den 30 maj tycker jag att man bör vara varsam med att dra den här typen av slutsatser, och jag har precis samma uppfattning i dag.

I interpellationen står det till exempel att det är en statsrättslig revolution som pågår. Att försöka föra en seriös debatt utifrån den typen av ogrundade påståenden känns ganska meningslöst egentligen. Man sätter sig ned och funderar på vad man ska säga som svar.

Låt mig bara för protokollets skull säga att det naturligtvis kan vara mycket meriterande att ha erfarenhet från chefsarbete i exempelvis Regeringskansliet. Därför kan exempelvis ett statssekreterarjobb mycket väl vara en lämplig merit för ett myndighetschefsjobb framöver. Det tycker jag hänger väldigt nära ihop och har full acceptans i alla lägen.

Anf. 88 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag måste säga att statsrådet tydligen lyssnar väldigt dåligt. Jag började med att tacka från Tobias Krantz för svaret på hans interpellation därför att han är hemma och är föräldraledig. Det är väl ändå inte att smita undan en debatt. Det är faktiskt att ta sitt föräldraansvar. Han var mycket besviken över att han inte fick möjlighet att ta den här debatten med statsrådet. Tydligen var man tvungen att förlägga den till en tid som inte passade honom. Det är alltså därför som jag har tagit över debatten.

Det är inte vem som helst som klagat över bristen på öppenhet och insyn i utnämningsförfarandet. Det var den förra generaldirektören Inga-Britt Ahlenius, som numera ägnar sig åt revision i FN, som jag citerade. Hon är ett mycket, mycket tungt namn i de här sammanhangen.

Jag vill lyfta fram en modell som jag tycker vore väldigt intressant om statsrådet kunde ha några synpunkter på, utan att för den skull känna att han styr utredningen. Det tror jag inte att man behöver befara ens om man är statsråd när man diskuterar de här frågorna. Det är den modell

som jag har fört fram i debatten om tillsättningarna av högre domare. Jag satt nämligen en gång med i en utredning som handlade om det. Jag menar att det ska vara riksdagen i stället för regeringen som utser justitieråd i HD och regeringsråd i Regeringsrätten. Det skulle leda till större öppenhet och ökad demokrati vid tillsättningarna. Det skulle också öka domarutnämningarnas legitimitet, därför att de då utses direkt av det organ som representerar landets medborgare.

För detta skulle man ha en förslagsnämnd som skulle vara organisatoriskt självständig från både riksdag och regering. I det här fallet skulle nämnden bestå av representanter för domarkåren, Advokatsamfundet och allmänheten. Det här beredningsorganet skulle ha till uppgift att lämna förslag på lämpliga kandidater. Det vore väl ändå en tänkbar modell att använda för tillsättningen av alla högre tjänster. Jag tänker till exempel på generaldirektörer.

Jag väntar tills statsrådet lyssnar på mig. Uppfattade statsrådet vad jag sade?

(Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s): Ja, absolut.)

Detta är en modell som jag tycker skulle vara tillämplig på många av de högre tjänsterna, till exempel när det gäller generaldirektörer, alltså att man låter riksdagen utnämna dem, att man naturligtvis har ett öppet tillsättningsförfarande och att man, precis som Henrik von Sydow var inne på, har en ordentlig kravprofil så att människor kan se vilka personer som får olika tjänster och på vilka meriter man får dem. Det tror jag skulle öka respekten, inte bara för domarkåren, som jag har engagerat mig i, utan över huvud taget för hela den svenska statsförvaltningen.

Anf. 89 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Jag noterar att när vi diskuterar möjligheten att granska regeringens utnämningsmakt och regeringens utnämningsspolitik, då ägnar statsrådet sitt inlägg åt att smutskasta riksdagens kontrollmakt och möjlighet att ställa interpellationer i ämnet. Det är det han gör; han riktar kritik mot detta. Jag undrar varför det här området är så känsligt. Varför är det så känsligt att öppna upp för mer av granskning, mer av utvärdering av den socialdemokratiska regeringens utnämningsspolitik?

Jag nämnde i går under frågestunden, och jag vill nämna det i dag också, att den socialdemokratiska journalist som ha skrivit en bok om statsminister Göran Persson framträdde i Dokument inifrån i söndags och påpekade att statsministern är besatt av utnämningssmakten, att han använder den som ett maktinstrument för att lägga ett pussel som också är en del i ett politiskt taktiserande. Jag tror att det är värt att kommentera också för statsrådet, om det är så att den bilden stämmer. I så fall är det förstås än viktigare att ställa krav på en granskning av detta.

Jag tror inte att Socialdemokraterna kommer undan den här frågan nu. Ni vet vilken majoritet och önskan det finns från den här riksdagen att gå mot steg av ökad öppenhet. Mycket av detta bestämmer regeringen själv. Det är regeringen som avgör om man vill göra kravprofiler till allmänna handlingar. Återigen till frågan som jag inte fick ett svar på: Är det så att regeringen kommer att upprätta kravprofiler som blir allmänna

handlingar inför utnämmandet av högre statliga tjänstemän? Där är statsrådet svaret skyldig.

Anf. 90 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Jag har förstått att statsrådet Sven-Erik Österberg är trött på den här typen av interpellationer. Tydligt är Sven-Erik Österberg så trött att han också har bytt taktik i försvaret. Tidigare har jag upplevt att Sven-Erik Österberg har försvarat utnämningsspolitiken och hur den har fungerat i praktiken. Numera har jag märkt att han allt oftare bara hänvisar till Grundlagsutredningen. Det är klart att det är ett lättare sätt att klara diskussionen.

Grundlagsutredningen är viktig. Där ska man ta upp frågor av större dignitet, exempelvis om riksdagen, som Helena Bargholtz var inne på, ska ha ett större inflytande i själva tillsättningen eller om det ska ligga kvar hos regeringen. Men, och då är jag inne på det som Henrik von Sydow också var inne på, det finns mycket att göra innan dess. Öppenheten är ju det stora problemet. Vad är det som sker? Jag vet genom kontakter med många generaldirektörer och statliga chefer att de själva önskar mer öppenhet i processen, för det ökar deras egen legitimitet. När de kommer till sina nya arbeten, inför medierna och inför den allmänna opinionen, blir det tydligare varför man fått det aktuella jobbet.

Det finns exempelvis en modell som man kan tänka sig där man upprättar en kravspecifikation i förväg: Vad krävs i det här uppdraget? Man kanske har en öppen nomineringsmöjlighet för olika intresseorganisationer och intressenter på området, och även en möjlighet för människor att söka tjänster om man så önskar. Det kan vara så att man intervjuar dem som man sedan väljer ut som de mest intressanta kandidaterna. Man fattar fortfarande beslut i regeringen, men sedan går man till riksdagen och har ett offentligt förhör där man som regering måste motivera sina beslut. Det skulle tvinga fram en ökad offentlighet, en ökad genomskinlighet och en ökad legitimitet för de utnämningar som regeringen sedan gör. Det skulle också göra att exempelvis konstitutionsutskottet kan granska utnämningsprocessen tydligare.

Enligt de kontakter vi har haft med Regeringskansliet, när vi har försökt efterforska vissa utnämningar, finns det inget underlag, inga papper, inte ens arbetsanteckningar. Det tyder ju på att det inte finns någon möjlighet till genomskinlighet. Då har jag en fråga till statsrådet Sven-Erik Österberg. Den här typen av arbetsmetodik går att ha inom befintlig lagstiftning, går att ha utan att man riskerar att människor inte skulle våga närma sig denna typ av jobb. Den skulle göra att det blev mer genomskinlighet, mer offentlighet och mer möjligheter till granskning. Är statsrådet beredd att vidta åtgärder i den här riktningen, ja eller nej?

Anf. 91 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag konstaterar en sak när jag tittar på det här: I den grundlag som finns är det regeringen som styr riket, och det här är en stor del av regeringens möjlighet att styra riket med den uppbyggnad vi har i Sverige, med myndigheter som ligger direkt under regeringen, stora myndigheter kopplade till mindre departement. Det är ju det som är den svenska modellen jämfört med hur det är i andra länder. Det gör att myndigheterna till stor del är regeringens redskap för att verkställa den politik

som regeringen för utifrån vad Sveriges riksdag beslutar. En viktig del av detta är att utse folk som kan klara jobbet som myndighetschefer med förtjänst och skicklighet. Det är den princip som ligger till grund för det här om man ska gå till botten med själva den diskussion som har varit.

Jag och regeringen i övrigt är väldigt medvetna om den diskussion och debatt som har förts kring det här. Jag är inte alls främmande för den debatt som har förts i denna kammare, inte minst från oppositionens sida, där man tycker att man vill ha en annan ordning. Jag har också noterat att högeralliansen är ganska splittrad i hur man tycker att det här ska gå till. Vi har fått två exempel här i dag, i den här interpellationsdebatten, på hur man tycker att det här skulle gå till.

Det kanske visar att den här frågan faktiskt fordrar ganska mycket eftertanke om man ska gå över till en annan ordning. Det var ju den debatten som också föregick själva Grundlagsutredningen. Vi tyckte att det fanns skäl att ta in det i Grundlagsutredningen och också ordentligt diskutera det från en ytterst seriös utgångspunkt, om den nuvarande situationen med utnämningsförhållandet bör ingå i en annan fas eller hanteras på ett annat sätt än vad som är fallet nu.

Därför tycker jag, kanske till skillnad från andra frågor, där man kan ha en ganska levande debatt där även statsråd är ute och tycker och har åsikter om hur det skulle kunna vara, att jag bör avstå från det här. Det här är en grundläggande fråga som man inte bara kan ha en allmän diskussion omkring, hur det skulle vara. Jag har fullt förtroende för Grundlagskommittén. Jag noterar att från Folkpartiets sida sitter Daniel Tarschys där. Jag har fullt förtroende för honom och för att han också för de här frågorna på ett bra sätt. Alla partier har ju möjlighet att, via sina representanter i Grundlagskommittén, föra fram sina åsikter om hur man tycker att det skulle vara. Sedan förväntar jag mig att de kommer med ett förslag även på den här punkten som sedan går att hantera vidare – så småningom också i denna kammare. Det är vad jag skulle vilja säga om det.

Jag tycker att det ser ut att vara en spridd bild från alliansens sida. Jag har noterat detta i debatter som har varit, om man ser tillbaka på gamla riksdagsdebatter. Representanter för olika partier har talat om allt från en total politisering, där man säger att kommer vi till regeringsmakten hösten 2006 ska vi kasta ut alla socialdemokrater och sätta in vårt folk. Det är en total politisering. Någon har sagt att ingen som har politisk bakgrund ska finnas där över huvud taget. Det skulle vara en total avpolitisering. Så ser debatten och inläggen ut från olika riksdagsledamöter från de respektive oppositionspartierna. Det ger ju ingen stadga, och det ger ingen stabilitet åt frågan i sig.

Sedan tycker jag, som jag också sade i en radiodebatt med Stefan Attefall i veckan, att om vi tittar på resultatet av utnämningsspolitiken fungerar den väl på så sätt att det är få chefsutnämningar som har fallerat på grund av att den som har blivit utsedd inte har hållit måttet, alltså detta med förtjänst och skicklighet. Den felprocenten står sig väl, skulle jag vilja säga, i jämförelse med andra system, som när man har ett totalt öppet tillsättningsförfarande eller hur det faktiskt fungerar i näringslivet. Det är också ett totalt slutet system, skulle jag vilja säga, där det också fallerar i vissa fall. Den här utnämningsspolitiken står sig väl, tycker jag, i jämförelse med det. Det finns inte mycket att klaga på därvidlag.

Prot. 2005/06:48
9 december

Svar på
interpellationer

Anf. 92 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag hade hoppats att statsrådet ändå skulle säga någonting ursäktande med anledning av sitt påhopp på och sin anklagelse mot Tobias Krantz om att han försöker smita ifrån den här debatten. Jag är helt övertygad om att han lyssnar på den här debatten. Och jag ska för tredje gången säga att han inte är här på grund av att han är föräldraledig.

Jag har däremot inte uppfattat att vi har så stora åsiktsskillnader inom alliansen när det gäller hur det här förfarandet ska gå till. Vi är överens om att det vore mycket bra med en modell med kravprofiler, öppna handlingar och ett öppet tillsättningsförfarande, så att man kan bedöma dessa kvalifikationer.

Att dra en parallell mellan tillsättningarna i näringslivet och i offentlig förvaltning tycker jag inte håller. De jobb som finns inom offentlig förvaltning finansieras med skattemedel. Så är inte fallet i det privata näringslivet.

Personligen skulle jag inte ha ett dugg emot att man arbetar mer öppet även i det privata näringslivet. Men det är inte en sak som vi politiker ska engagera oss i. Vår uppgift är att se till att den offentliga förvaltningen sköts på allra bästa sätt. Dit hör att man har ett bra, öppet och tillförlitligt rekryteringsförfarande.

Vi kan nog räkna med att debatten om dessa frågor, åtminstone från den borgerliga sidan, kommer att fortsätta, oavsett hur det ligger till i Grundlagsutredningen.

Självklart har jag kontakt med min gode vän och kollega Daniel Tarschys i dessa frågor. Men, som sagt, vi behöver en öppen debatt också, så att medborgare i allmänhet kan bilda sig en uppfattning om hur vi resonerar.

Anf. 93 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Grundlagsutredningen ska vara klar om tre år. Sedan ska den remissbehandlas, och det ska vara val mellan besluten. Vi kanske kan ha resultatet av de förändringar som Grundlagsutredningen leder till omkring 2011. Grundlagsutredningen ser över de stora frågorna. Ska regeringen ensam ha utnämningmakten, eller ska även riksdagen ha det? Hur ska vi hantera offentlighetsprincipen och liknande? Men innan dess, inom ramen för nuvarande lagstiftning, går det att göra mycket i fråga om ökad öppenhet och transparens.

Varför tänker Sven-Erik Österberg vänta i så många år innan han vidtar några som helst åtgärder? Det är verkligen att smita undan sitt ansvar att säga att han inte vill ha någon uppfattning. Men tydligen väntar han på att oppositionen ska ha en uppfattning, så att han själv kan ha en uppfattning.

Var lugn, Sven-Erik Österberg, du kommer att få det. Jag leder en arbetsgrupp inom alliansen som tittar just på ett program för hur vi mer exakt ska formulera utnämningsspolitiken inför nästa mandatperiod. Och du kommer att få möjlighet att ta ställning till det förslaget. Du kommer att få möjlighet att bemöta det också. Om du då sticker huvudet i sanden som strutsen och säger att du ska vänta till 2011 innan du har någon uppfattning, då kommer du att stå ganska naken, är jag rädd för, i den valrörelse som kommer framöver därför att detta är en sak som engagerar människor.

Just nu är en FN-resolution mot korruption ute på remiss. Vi ska ratificera den i Sverige. Inte bara Inga-Britt Ahlenius utan även andra jurister pekar på att Sverige inte fyller kraven i FN-resolutionen mot korruption just därför att man inte har en öppenhet och en förutsägbarhet i processen för att utse höga statliga chefer. Detta är en allvarlig fråga för svensk demokrati och för tilltron till statsförvaltningen. Att jämföra det med det privata näringslivet, som är ett privaträttsligt subjekt, är något hårresande. Och även om det kan behövas öppenhet där också är det staten som vi talar om. Staten är till för medborgarna och inte tvärtom.

Prot. 2005/06:48
9 december

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 94 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag vill vara väldigt tydlig och säga till Stefan Attefall att den enda jämförelsen som jag gör med det privata näringslivet – det finns massor som skiljer, det tror jag att vi är helt överens om – är hur utnämningarna lyckas och resultatet av dem. För övrigt tror jag att vi är överens om att det kan skilja väldigt mycket.

Jag skulle också vilja säga till Helena Bargholtz att jag bara har noterat att Tobias Krantz inte var här. Om han har ett skäl till det så faller naturligtvis ingen skugga på honom från min sida. Det vill jag också förtydliga. Alla har rätt att vara borta om de har skäl för det. Så är läget.

Man blir ju mer och mer tveksam om huruvida alliansen kommer med enhetliga förslag eller vad som händer på detta område, men jag hoppas det. Jag ska inte fördjupa mig i det. Men jag noterar att det finns en massa inlägg från olika håll om hur man vill ha detta. Det tycker jag bara visar hur komplex denna fråga är. Och det gäller att borra vidare i detta.

Jag har också noterat att man har föreslagit att utnämningsmakten skulle ligga på riksdagen. Utan att vara expert på det här kan man undra hur det ska fungera om det är regeringens myndigheter och riksdagen ska vara bevakande och granska regeringen om man själv har tillsatt cheferna i regeringens myndigheter. Det kan jag inte få att gå ihop. Ett sådant utspel och ett sådant uttalande som jag har sett någonstans är nästan huvudlöst utifrån hur vår konstitution ser ut. Det bevisar väl också att det faktiskt är kunniga och insatta personer som bör fundera ordentligt på hur detta hänger ihop med granskning och ansvar och vem som kan ställa vem till svars när det gäller detta.

Jag ser gärna att det blir en fortsatt debatt. När jag har granskat detta och sett tillvägagångssättet, så finns det väldigt många saker att peka på som jag tycker står på ganska stark grund. Men, som sagt var, vi är också öppna för att i framtiden se vilka ändringar som har gjorts. Men jag tycker att det ska göras ordentligt av Grundlagskommittén eftersom det är en så väldigt stor och viktig fråga i svensk politik och i svensk statsförvaltning. När det gäller regeringens sätt att styra riket är det väldigt avgörande var man sätter ned foten. Detta ska ju fungera oavsett vem som har regeringsmakten. Och det är viktigt att det fungerar åt alla håll.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2005/06:129 om myndigheters politiska opinionsbildning

Anf. 95 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Tobias Krantz har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i syfte att stävja myndigheters politiska opinionsbildning.

En mycket snarlik interpellation framfördes i våras, och det vore intressant att få höra varför den här frågan ställs igen på samma sätt som tidigare. Eftersom frågan tidigare har besvarats mer uttömmande blir mitt svar i dag väldigt kortfattat.

Låt mig inledningsvis ställa en motfråga till den som i Tobias Krantz ställe tar emot svaret vad det är han avser med opinionsbildning. Om Skatteverket, ett av de exempel som Krantz brukar ta upp, har ett uppdrag att bekämpa skattebrott och i denna verksamhet väljer som ett instrument av flera att genomföra en informationskampanj, så är detta för mig ett medel för att nå de mål som det har fattats beslut om här i riksdagen. Det är ju på intet sätt ett försök att få upp en fråga på dagordningen i den allmänna debatten, vilket för mig är opinionsbildning.

Min uppfattning är att det ska finnas en rågång mellan politisk opinionsbildning och vad som är myndigheters uppgifter. Rollfördelningen ska vara tydlig, och det tycker jag också att den är.

Jag har dock noterat att någon enstaka myndighet har befunnit sig i gränslandet för vad som kan anses befogat, och jag tog därför upp bland annat den frågan med landets myndighetschefer vid ett möte med dem i maj i år.

Diskussionen om vad vi uppfattar som legitim offentlig informationsverksamhet är alltid viktig. Den behöver föras nyanserat och utifrån en förståelse såväl för dagens informationssamhälle som för den målstyrning som finns för att stärka myndigheternas möjligheter att själva välja medel att uppnå målen.

Då Tobias Krantz, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Helena Bargholtz i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 96 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret också på den här interpellationen.

Varför kommer den här frågan upp igen? Det är av precis samma skäl som den förra frågan kom upp – det händer ingenting. Då måste man påminna om det flera gånger för att se om det ändå kan ske några förändringar.

Synen på en rågång mellan politik och förvaltning som statsrådet beskrev i sin interpellation delar vi. Vi tycker att det är helt okej. Det är helt riktigt beskrivet. Det ska vara en rågång mellan dessa två områden. Men vi från Folkpartiets sida ser inte att det verkligen är på det sättet. Det kan möjligen bero på att man ser på denna fråga med olika glasögon. Vi tycker inte att till exempel den kampanj som Skatteverket hade mot svartjobb var en opolitisk kampanj. Den uppfattades av många som ett försvar för den socialdemokratiska högskattepolitiken. Och kampanjen kostade också skattebetalarna mångmiljonbelopp. Det är också därför som det är väldigt angeläget att vi granskar och är mycket medvetna om

vilka kampanjer som drivs. Pengarna tas ju inte ur någon privat ficka, utan det är allas våra skattepengar. Naturvårdsverket har genomfört en kampanj, den så kallade klimatkampanjen som också hade en tydlig politisk slagsida. Jag talar kanske i egen sak men lärarutbildningskonventionen med representanter för landets lärarhögskolor använde våren 2005 tusentals kronor av skattebetalarnas pengar till att i en annons angripa Folkpartiets syn på lärarutbildningen.

Det här är flagranta missgrepp, menar vi i Folkpartiet – en politisering av myndigheternas informationsverksamhet. Bara det att man uppfattar det så är ett tecken på att det inte är som det ska.

Det handlar också, som sagt, om mycket pengar. Riksdagens utredningstjänst har fått fram att det handlar om minst 125 miljoner kronor om året, så det är inga småsummor.

Det var intressant att höra statsrådet redovisa sin syn på detta med att myndigheterna har ett ansvar för att informera om sin verksamhet. I tidningen Dagens Media från den 20 juni i år faller Sven-Erik Österberg en avslöjande kommentar: Myndigheterna har ett ansvar för att informera om sin verksamhet och sina uppgifter. Det ingår i det uppdrag som de fått från regering och riksdag.

Sedan heter det: Då är det väl inte konstigt om uppdraget har en socialdemokratisk prägel.

Jo, det är just vad det är. Det är konstigt om ett sådant uppdrag får en socialdemokratisk prägel. Folkpartiet har därför begärt att en särskild granskningskommission tillsätts med uppgift att dels systematiskt kartlägga omfattningen av myndigheternas politiska opinionsbildning, dels utarbeta riktlinjer för att sätta stopp för den politiska opinionsbildningen från statliga myndigheter. I det kan ligga ett uppdrag att se om det går att få fram någon typ av objektiv information från de olika statliga myndigheterna.

Anf. 97 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Denna diskussion är mycket viktig och angelägen, egentligen av samma skäl som när det gäller den tidigare debatten. Det handlar om medborgarnas tilltro till och förtroende för statens verksamhet och för statsförvaltningen.

Vi vill inte ha politiserade myndigheter. Statsförvaltningen ska företräda hela svenska folket, oberoende av vilken politisk uppfattning medborgarna har. Det ska vara effektiva myndigheter i alla medborgares tjänst.

Precis som det pekas på i interpellationen finns det, vet jag, en utveckling mot att statliga myndigheter driver alltmer av politisk opinionsbildning. Det här sammanfaller möjligen med vad vi nyss har diskuterat, nämligen utnämningssmakten. Om regeringen återkommande utnämner politiker till generaldirektörer kommer myndigheterna också att bli politiserade. Utnämner man fler socialdemokrater finns risken att den opinionsbildning som bedrivs blir socialdemokratiskt präglad.

Herr talman! Det är inte bara oppositionspolitiker som problematiserat utvecklingen med opinionsbildande myndigheter just utifrån hur vår demokrati faktiskt ska fungera och utifrån vad som är en verkligt fri debatt.

Prot. 2005/06:48

9 december

---

*Svar på
interpellationer*

Demokratiutredningen, som leddes av förra statsrådet Bengt Göransson, skriver i ett av sina betänkanden så här: Med oro ser vi dock hur verk och myndigheter allt oftare uppträder som opinionsbildare ifrån ett snävt verksamhetsintresse. Vi finner det stötande och anser att det är en misshushållning med skattemedel. Det röjer en allvarlig missuppfattning av vari deras medborgaruppdrag består. Det gröper ur tilltron till deras opartiskhet.

Så skrev alltså Bengt Göransson och Demokratiutredningen i beredningens första utredning. Delar förvaltningsministern denna syn och oro? Och kommer statsrådet att ta några initiativ för att förhindra statliga myndigheter att driva politisk opinionsbildning under det år som kommer?

Anf. 98 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! För att svara på den allra sista frågan först kan jag säga att jag har nämnt – det gjorde jag också i mitt första svar här, och jag har sagt det även vid andra tillfällen – att det finns ett gränsland där man behöver vara vaksam. Vid något tillfälle kan någon myndighet passera det. Där tycker jag att man ska vara noga, och där är jag beredd att ta fullt ansvar och även gripa in när det går. Därför tog jag i maj i år väldigt tydligt upp frågan med samtliga myndighetschefer för att diskutera den.

Jag håller inte med om den text som lästes upp. Jag har inte sett den själv nu. Kanske har jag sett den tidigare, men jag minns inte att Demokratiutredningen själv pekat på att detta skulle vara ett stort problem. Jag tycker inte det.

När jag lite grann tittat på debatten tidigare noterade jag vad folkpartisten Manne Ståhl för 55 år sedan sade. Jag vet inte om Helena Bargholtz känner till eller minns honom. Han tyckte att staten inte ens skulle sprida upplysningar om sig själv eftersom, menade han, gränsen mellan propaganda och upplysning var hårfin. Jag hade hoppats att i dag kunna säga att det ändå har skett en utveckling sedan den tiden inom Folkpartiet och kanske också inom alliansen. Men när jag lyssnar på deltagarna i den här interpellationsdebatten måste jag säga att vi nästan är kvar där fortfarande.

Sedan har vi det här med Skatteverket. Jag tycker att man måste backa i frågan och i stället säga: Politik är inte objektiv, utan politik är subjektiv – det är att utgå från våra ideologier, vad vi tror och vilken uppfattning vi har i olika frågor. En regering är politik i sin helhet. Svenska folket väljer så att säga via sin riksdag. Man väljer riksdag, och riksdagen väljer regering utifrån vad folket har tyckt. Det blir en politisk regering som driver frågorna. Till sitt förfogande har regeringen ett antal myndigheter som ska verkställa sin politik. Det betyder att det myndigheter ska verkställa i vissa fall har en politisk laddning.

Jag är fullt medveten om att nuvarande regering och alliansen i en rad olika frågor har olika uppfattning om vad man tycker är en god skattepolitik, om hur det skulle kunna vara och hur man ska agera. Skatteverket agerar utifrån regeringens politik och vad som är viktigt, driver de frågorna och pekar på dem och agerar i den riktningen. Men det betyder inte att man gentemot medborgaren ska agera olika beroende på vilken politisk uppfattning medborgaren har. Men när jag lyssnar på Henrik von Sydow kan jag få en känsla av att så skulle fallet. Det råder i stället full

enighet om att alla medborgare ska ha samma information och ska behandlas på exakt lika sätt. Frågan handlar inte på något sätt om var någonstans man står. Så är det i hela det här – detta sagt med tanke på detta med att tro att man skulle kunna ha myndigheter som är totalt utslätade eller som inte driver sina frågor.

Det som är signifikativt för svensk förvaltning tycker jag ändå är att vi har starka och bra myndigheter och vid en internationell jämförelse väldigt bra myndigheter som gör sitt. Vi kan tycka att de ibland kanske inte fullt ut lever upp till allt vi önskar. Men vid en internationell jämförelse tycker jag, som sagt, att vi står för starka myndigheter. Det får jag bekräftat också när jag är ute i Europa och träffar andra förvaltningsministrar och när jag lyssnar på deras problem.

Till sist vill jag helt kort säga att jag starkt motsätter mig vad Henrik von Sydow säger. Min erfarenhet från min korta tid hittills som förvaltningsminister och även från tidigare är absolut att jag inte skulle vilja säga att myndighetschefer med politisk bakgrund, vare sig de är socialdemokrater eller de är folkpartister eller moderater, skulle vara mer politiserade i sin roll. De som haft politiska utnämningar tycker jag i allra högsta grad har tagit sin roll utifrån sin myndighetsdel, så att säga. Jag tror att man gör ett stort och starkt fel om man på så sätt degraderar hela den politiska kåren och säger att de inte kan vara chefer därför att de kommer att fortsätta att driva politik. Så tycker jag absolut inte att det är. Det är en total feltolkning av verkligheten på den punkten, anser jag.

Anf. 99 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Nu är vi inne på en spännande debatt därför att nu kan jag tolka det så – om jag hörde rätt, och jag lyssnade väldigt noga – att statsrådet är inne på att det kanske inte är så viktigt med idén om myndigheternas självständighet.

Statsrådet medger, vilket vi alla är överens om, att politik är subjektivt, att myndigheterna är till för att verkställa majoritetens politik i politiken och att den rågång mellan politisk förvaltning och opartiska myndigheter som jag tyckte att statsrådet inledningsvis talade om inte längre ska gälla. Vi kommer till helt nya intressanta statsrättsliga principer om vi får mer av öppet politiserade myndigheter – alltså att man erkänner att de är de organ som regeringen har för att verkställa sina beslut. Så fungerar det väldigt mycket i dag. Det har vi förstått, men man har inte riktigt velat medge detta.

Jag tror att det kan bli en oerhört intressant och viktig uppgift för Grundlagsberedningen att titta på om man i stället ska säga att genom att myndigheterna är regeringens förlängda arm är de också, om inte politiska organ så i alla fall politiskt influerade. Man kan gå ytterligare ett steg också. Många statsråd åberopar att man inte vill ägna sig åt ministerstyre, men kommer man inte att göra det om man får myndigheter som har en starkare politisk inriktning? Blir det inte ministerstyre då? Det gör det å andra sidan lättare för oss som vill granska regeringen att också få statsråd att ta ansvar för vad de olika myndigheterna gör.

Jag ser verkligen fram emot att få föra den här debatten. Ska vi ha en annan myndighetskultur? Är modellen med de oväldiga ämbetsmännen, som man anser har präglat svensk förvaltning så länge, någonting som vi kanske ska börja fundera på om det är dags att se över och ändra?

Jag tycker ändå att statsrådet skulle vara intresserad av att ha en sådan granskningskommission som Folkpartiet föreslår för att se över dessa frågor som handlar om politisk opinionsbildning. Vad man än kommer fram till, kunde den här kommissionen säkert göra stor nytta.

Anf. 100 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Jag vill verkligen uppmana och tipsa statsrådet om att vända sig till Demokratiutredningens rapport och utredning och läsa om den och läsa vad bland annat Bengt Göransson, det tidigare socialdemokratiska statsrådet, tycker och anser och vilka utmaningar mot demokratin som det innebär att statliga myndigheter alltmer börjar driva opinionsbildning. Det är mycket allvarligt. Det urgröper medborgarnas tilltro till myndigheternas opartiskhet, skriver man. Det tycker jag att förvaltningsministern bör läsa och fundera över, och också gå till handling.

I rapporten pekar man också på att det inte är ett litet belopp av de statliga medlen som läggs på opinionsbildning. Nu har de inte färsk siffror, men tankesmedjan Timbro gjorde en enkätundersökning där man pekade på att den sammanlagda kostnaden förra året för statliga myndigheters opinionsbildning kommer upp i belopp som närmar sig 2 miljarder. Jag tycker att förvaltningsministern måste fundera på om detta är väl använda pengar. Om han inte lyssnar till Bengt Göransson, så lyssna till Gustav Möller, den legendariska socialdemokratiska socialministern, som påpekade att inte använda skattemedel effektivt är som att stjåla från de fattiga. Det borde fler socialdemokrater lyssna på i dag.

Anf. 101 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag tror att det finns en sak här, Helena Bargholtz, som man måste säga. Vi är lite slarviga ibland när vi uttrycker oss vid olika tillfällen. Det är inte så att myndigheterna är självständiga. De är däremot fristående, vilket är en annan sak.

Ser vi på hela diskussionen är det väl ganska klart uttryckt vad som är ministerstyre. Jag tror att man som statsråd har en ganska klar uppfattning om var gränsen går. I svensk förvaltning handlar det om att statsråd inte lägger sig i enskilda fall eller enskilda ärenden och i direkta ordalag talar om att så här ska en myndighet göra i just det här ärendet. Myndigheternas roll är ju att verkställa de uppgifter de får genom beslut av regeringen eller genom beslut som fattas i den här kammaren. På så sätt verkställer de också den politiken i sin dagliga verksamhet.

Det är detta som blir så knepigt i den allmänna debatten. Var går gränsen mellan en politisering och ett verkställande av den politik som regeringen och en majoritet i riksdagen för?

Låt mig ta ett exempel. Om man beslutar om en ny miljölag och oppositionen, i vilket läge det än må vara beroende på vem som sitter i regeringen, har en annan uppfattning och berörd myndighet verkställer den politiken, är det väl inte att politisera verksamheten? Man fullgör sin skyldighet som myndighet och lägger inga politiska aspekter på det. Man verkställer det som har beslutats om i kammaren. I ett annat fall kan det handla om att det bara krävs regeringsbeslut. Jag tror att det är väldigt viktigt att det är så.

Anledningen till att jag tog upp det här på förvaltningsmötet i maj när jag träffade generaldirektörerna är att vi alltid ska vara observanta på

detta. Det kan man också koppla till det Henrik von Sydow säger om kostnaderna för detta. Om vi går tillbaka 55 år i tiden till den här Manne Ståhl som jag citerade förut och kanske till Gustav Möller – de levde väl under ungefär samma period – kan man säga att informationssamhället har utvecklats enormt sedan dess. Här finns det också ett medborgartryck, vilket jag stöter på ganska ofta. Via hemsidor och information, kanske till och med annonserad ibland, måste man ibland gå ut och upplysa om vilka rättigheter den enskilde har, hur man får kontakt och hur man ska agera i vissa frågor. Det är också ett grannliga jobb.

Jag är av den uppfattningen att myndigheter inte ska lägga mer pengar på direktreklam eller direktinformation än vad som är absolut nödvändigt. Det tror jag också är viktigt. Men ibland kan det vara befogat ur skattebetalarnas synvinkel av det skälet att det gagnar medborgaren.

Det här exemplet med Skatteverket, som är populärt att ta upp, handlade om skatteflykt och svartarbete. Jag tror inte – och det vill jag inte ens beskylla oppositionen för – att man tycker att det är fel att man verkar emot detta. Det handlade faktiskt om att det skulle vara en politisering när man går ut och upplyser om detta. Jag skulle vilja säga att det ligger i samhällsintresset, och det ligger framför allt i riksdagsmajoritetens intresse, att stävja detta. Det går ut över andra skattebetalare om vissa undanflyr detta. Detta är Skatteverkets roll. Jag tycker inte att det är politisering. Det är faktiskt att föra vidare den uppgift som Skatteverket har att se till att de som enligt lag är skyldiga att betala skatt faktiskt gör det och att det också upplyses om att det är lagvidrigt om man jobbar på ett felaktigt sätt. Det gör ju att mindre skattepengar kommer in, och därmed belastas andra skattebetalare hårdare. Det är faktiskt det svartarbete innebär. Jag kan inte tycka att det är att politisera. Det måste jag säga.

Anf. 102 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Det terminologiska är också intressant. Hur ska man beskriva myndigheterna? Är de opartiska, fristående eller självständiga? Det är inte alldeles lätt att känna skillnaderna i de här orden. Vad är skillnaden mellan att vara fristående och att vara självständig?

Herr talman! Jag föreställer mig ändå att det ganska ofta förekommer kontakter mellan myndighetschefer och statsråd. Det har hänt att vi har granskat detta i konstitutionsutskottet. Nu senast i våras hade vi en mycket inflammerad fråga som handlade om i vad mån skolminister Ibrahim Baylan hade styrt tillbakadragandet av en rapport från Skolverket. Där hade vi också anledning att fråga ut inte bara statsrådet Baylan utan även generaldirektör Per Tullberg.

Jag håller med om att det är viktigt att medborgarna får korrekt information om olika myndigheter och deras ansvarsområden. Den ska vara korrekt och naturligtvis också lättillgänglig och begriplig. Det sista är väldigt viktigt. Men den ska inte vara politiskt styrd. Det ska vara en saklig information.

Det är därför jag tycker att det vore en idé att tillsätta den granskningskommission som Folkpartiet föreslår för att se hur man skulle kunna utforma en sådan information och ta bort politiseringen av informationen.

Jag vill nämna ett exempel där det verkligen slog snett och där opinionsbildningen riktade sig direkt mot Folkpartiet. Det var det här lärarutbildningskonventet som använde tusentals kronor för att i en annons angripa Folkpartiets syn på lärarutbildningen. Det var alltså skattebetalarnas pengar som användes till detta. Och det om något, är väl en tydlig politisk opinionsbildning.

Anf. 103 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Det sista Helena Bargholtz sade ligger i den allvarliga gränzonen. Jag noterade det själv också. Det är därför jag tycker att det är bra att man har en debatt om det, och det är också därför det finns skäl för mig att ta upp med myndighetscheferna när jag träffar dem att man måste vara väldigt nogga med var gränsen går för den som handlägger det uppdrag man har som myndighet att verkställa den politik som har beslutats i denna kammare och av regeringen så att det också kommer svenska folket till del. Det här är någonting som är viktigt att peka vidare på och också se till att det fungerar i sin helhet.

Jag skulle återigen vilja peka på att det här är komplext. Jag är tveksam till en sådan kommission som Helena Bargholtz talar om. Vi ser på andra ställen att man ska ha granskningsnämnder och ska göra bedömningar i medievärlden och på andra ställen också. Det ger också ett slags utrymme för var gränsen går någonstans. Jag tror inte att vi blir så värst behjälpta av det. Jag tycker heller inte att frågan är så komplicerad, så svår och så anmärkningsvärd att en vanlig debatt och en vanlig diskussion – att så att säga fortlöpande följa frågan – inte skulle vara tillfyllest. Jag upplever inte att det är något jätteproblem på något sätt utan att det faktiskt är ganska god kontroll på läget. Dessutom är jag tveksam till att en kommission skulle rätta till det här. Då skulle man ytterligare politisera detta i den efterföljande debatten om beslutet var rätt. Jag tycker att det här på det hela taget faktiskt fungerar ganska väl.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2005/06:130 om statsförvaltningens expansion

Anf. 104 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Tobias Krantz har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i syfte att hejda myndighetsraseriet och skapa en mindre och mer effektiv statlig förvaltning.

Det är bara ett år sedan Tobias Krantz ställde en snarlik fråga, och det svar jag då gav är fortfarande giltigt. Av detta skäl vill jag i dag fatta mig kort.

Frågan om en effektiv och ändamålsenlig förvaltning intresserar mig i mycket hög grad, och en konstruktiv debatt om hur den kan bli bättre är angelägen. Men att i svepande ordalag fastna i några siffror leder ingen vart. Tobias Krantz framför exempelvis att antalet anställda inom statsförvaltningen har ökat mellan 2000 och 2004. Det är korrekt, men detta är inte uttryck för en ”svällande byråkrati” som Krantz kallar det. Bakom

dessa siffror ligger framför allt en kraftig expansion av undervisning och forskning i det svenska högskolesystemet.

Bakom de 552 myndigheter Krantz nämner ligger bland annat riksdagens myndigheter, men också exempelvis 112 domstolar och 37 högskolor, och det säger sig självt att antalet myndigheter därför alltid måste ses i ett större sammanhang och diskuteras utifrån en rad olika aspekter, så att man kan utveckla förvaltningens olika delar utifrån dess olika förutsättningar.

Den statliga förvaltningen måste självfallet hela tiden anpassas till nya krav och förändringar i omvärlden för att kunna vara ett effektivt instrument i genomförandet av regeringens politik. Det är därför naturligt att myndighetsstrukturen ständigt måste omprövas och förändras.

Då Tobias Krantz, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Helena Bargholtz i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 105 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Att Tobias Krantz och även jag, men framför allt Tobias, tar upp de här frågorna beror som sagt på att han och vi känner ett väldigt starkt engagemang. Jag vill också betona att både han och jag känner ett väldigt starkt ansvar, ett ansvar för att skattebetalarnas pengar används på det absolut bästa och mest effektiva sättet. Vår oro gäller att man inte gör det, utan att man har en massa statliga myndigheter som har egna regler och bestämmelser, och många gånger sin egen byråkrati. Det är frågan om det är ekonomiskt försvarbart.

Behöver vi ha så mycket som 552 myndigheter, till exempel? Det är inte bara det att man har fler anställda – statsrådet pekade just på att man anställer lärare och så inom universitet och högskolor – men det är också det att man inrättar ett antal myndigheter. Jag ser nu den här siffran, 552 myndigheter, men jag vet att det inte var alldeles enkelt att få fram den här siffran. Det har krävt ganska mycket energi att lokalisera alla de myndigheter som finns. Det finns ju många myndigheter som utgörs av bara ungefär fem personer. Är det ett rationellt sätt att sköta verksamheten?

Jag tycker att man ständigt hör talas om att nya myndigheter inrättas, men hur ofta hör man talas om att tidigare myndigheter avvecklas? Man kunde ju tänka sig – vi har diskuterat det i Folkpartiet – att för varje ny myndighet som inrättas så ska en avvecklas. Det kräver naturligtvis också att man måste se över organisationen av myndigheterna. Man skulle kunna se om man inte kan mera aktivt lägga ihop myndigheter och rationalisera och många gånger effektivisera myndigheter. Vi har från Folkpartiet pekat på en del myndigheter som vi skulle kunna avveckla. Dit hör exempelvis Arbetsdomstolen, Myndigheten för skolutveckling och Arbetslivsinstitutet, för att nämna några.

Däremot – det ska jag gärna erkänna – finns det myndigheter som vi inte är glada över att regeringen lägger ned. Det handlar om tingsrätterna. Vi vet vilken betydelse tingsrätterna har för att man ska kunna ha en effektiv rättskipning i Sverige. Det är viktigt att de små tingsrätterna på många orter finns kvar, därför att det är svårt för människor att ta sig till större städer där de sammanslagna tingsrätterna befinner sig.

Prot. 2005/06:48
 9 december

Svar på
 interpellationer

I övrigt skulle jag väldigt gärna vilja höra statsrådet fundera lite grann över vad det är för myndigheter vi skulle kunna avveckla. Behöver vi varenda en av de här 552 myndigheterna?

Anf. 106 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag skulle vilja säga att den bild som Folkpartiet genom den här interpellationen och även genom det ytterligare inlägget här försöker förmedla klingar ganska falskt när den kommer i kontakt med verkligheten. Jag tycker att sanningen är att den svenska förvaltningsmodellen i sin helhet fungerar väl. Det är som jag sade tidigare: När jag som ansvarig i regeringen för just de här frågorna träffar delegationer från andra länder som besöker oss och frågorna kretsar kring det här visar det sig att det faktiskt fungerar ganska väl om vi gör en internationell jämförelse.

Hur kommer det sig att ni har en så här effektiv offentlig förvaltning? Det brukar vara en vanlig fråga som jag får. Och hur kommer det sig att korruptionen är låg? Det kämpar många länder väldigt hårt för att komma till rätta med.

Det här är positiva omdömen. De behöver naturligtvis också granskas enskilt för att bedömningen ska kvarstå, men faktum är ändå, tycker jag, att Sverige har en effektiv förvaltning.

Påståendet att antalet statliga myndigheter växer kraftigt är inte heller korrekt. I själva verket är det så att antalet myndigheter sedan början av 90-talet har minskat kraftigt, främst genom sammanslagningar, ska sägas, till färre och större myndigheter, vilket kan vara en effektivisering i sig. För att ta en siffra kan jag säga att mellan 1990 och 1998 mer än halverades det totala antalet myndigheter från 1 360 till 590 myndigheter. Trenden att siffran går ned har fortsatt, och den håller i sig. Den främsta orsaken är, som jag sade tidigare, att små regionala och lokala myndigheter slås samman eller upphör att vara egna myndigheter för att i stället ingå i en gemensam myndighet. Exempel på det här området där nya myndigheter har bildats är Tullverket, Arbetsmiljöverket och Skatteverket, som har effektiviserats genom att bli enmyndighetsverk. Inom försvaret har över 100 myndigheter upphört för att nu ingå i den nya myndigheten Försvarsmakten, för att nämna ytterligare exempel. Allt det här görs för att förbättra styrningen och öka effektiviteten i den statliga verksamheten.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2006 angivit att antalet små myndigheter – här har jag varit delaktig själv i allra högsta grad – bör minska och att noggranna prövningar ska göras innan en eventuell ny myndighet inrättas, för att citera budgetpropositionen direkt. Vi säger också att myndigheter med färre än tio anställda får förekomma endast i undantagsfall eftersom det alltid finns en grundkostnad för att driva en myndighet även om den är väldigt liten.

Det är självfallet inget självändamål för regeringen att expandera antalet myndigheter – tvärtom. Varje myndighet prövas självständigt. Bara för att nämna exempel från den senaste tiden, under 2003 och 2004, har vi hört talas om att det inrättats nya myndigheter. Jag håller med Helena Bargholtz om det. Men vi har aldrig hört talas om när myndigheter upphör att finnas till. Sanningen är den att under 2003 och 2004 inrättades 14 nya myndigheter, och 14 upphörde samtidigt också att existera. Jag

skulle vilja säga att myndighetsstrukturen avgörs av de behov som finns och de krav som ställs på samhället att ge allmänheten en effektiv service.

Därför får jag ofta frågan, inte minst från medier: Vilka myndigheter behöver inte finnas kvar? Folkpartiet har gjort ett försök att peka på några.

Om vi skulle komma i en verkställighetssituation för att avveckla dessa myndigheter är jag ganska säker på att en helt annan debatt skulle uppstå. Då skulle säkert också ett antal folkpartister komma och säga att myndigheterna, av en rad olika skäl, behövs. Det är samma argumentation som Helena Bargholtz har beträffande tingsrätterna. Oavsett hur man är berörd, var man finns, hurdant det är, så är det precis den diskussionen som förs, och då måste frågan prövas väldigt nog.

Jag skulle därför vilja säga att när man inte ligger i verkställighetsröret för att faktiskt göra detta är det lätt att peka ut några myndigheter som man tycker verkar ganska onödiga. Jag kan dock försäkra att när man tittar närmare är det fråga om en ganska god prövning av de myndigheter som finns och de uppgifter som de har. Om inte de uppgifterna i fortsättningen ska göras eller tas över av någon annan uppstår ganska snart ganska stora problem. Därmed inte sagt att inte antalet myndigheter kan bli mindre. Vi har en gemensam uppgift att jobba för att få en effektiv statsförvaltning. Det är jag den förste att hålla med om.

Anf. 107 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Det låter klokt att statsrådet funderar på dessa myndigheter, och därför är min nyfikna fråga naturligtvis: Vilka myndigheter är statsrådet beredd att föreslå ska läggas ned under den kommande mandatperioden, under förutsättning att statsrådet – vilket inte är sannolikt – fortfarande är statsråd med ansvar för de förvaltningspolitiska frågorna?

Folkpartiet har lanserat ett annat förslag som väl inte vore så dumt, med tanke på att vi tycks ha ett slags samsyn i de här frågorna, nämligen att inte ha för många myndigheter. Vi kallar det för solnedgångsparagraf. Den innebär att regeringen eller riksdagen efter en period av ett visst antal år måste fatta nytt beslut för att en myndighet ska få fortsätta att finnas kvar samtidigt som ett antal redan befintliga myndigheter avvecklas. Det ger ju en väldigt tydlig indikation.

Man kan dra parallellen exempelvis till generaldirektören för en myndighet, som ju har ett begränsat förordnande; det är i allmänhet sex år och sedan ytterligare tre år. Man så att säga omprövar generaldirektörens ställning eller uppdrag. På samma sätt skulle man ompröva hela myndighetens uppdrag för att se om det finns anledning att ha kvar myndigheten. Jag är nyfiken på att höra vad statsrådet svarar mig på den punkten.

Anf. 108 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag känner till att Folkpartiet inte tycker att regeringen ska inrätta någon ny myndighet utan att samtidigt lägga ned en redan existerande. Jag tror dock inte att en sådan generell regel skulle fungera, och inte heller vara nödvändig, för att få till stånd en seriös prövning av inrättandet av nya myndigheter. Jag skulle vilja säga att sådana frågor alltid bereds mycket omsorgsfullt i Regeringskansliet. Jag har själv varit

Prot. 2005/06:48
9 december

*Svar på
interpellationer*

inne i några sådana processer under min korta tid som ansvarigt statsråd. Därför tror jag inte heller på en solnedgångsparagraf som automatiskt skulle avveckla en myndighet om inte regeringen fattade nytt beslut om dess vidare existens.

Det förekommer redan i dag att särskilda delegationer och råd inrättas för tidsbegränsade myndighetsuppgifter. Dessutom prövas alla myndigheters verksamhet årligen i en budgetprocess där man går över den verksamhet som bedrivs.

Däremot håller jag med interpellanten om att den statliga myndighetsstrukturen ständigt måste omprövas, och den måste också förändras. För att ge ett exempel på detta kan jag säga att i Ansvarskommitténs uppdrag ingår att utarbeta principer för den centrala myndighetsstrukturen och överväga hur samordningen av de statliga myndigheternas verksamhet kan förbättras till exempel genom en sammanhållen styrning av den verksamhet som berör flera myndigheter eller genom sammanläggning av myndigheter.

Jag skulle också vilja säga att regeringen är, och har varit, aktiv i reformarbetet. Flertalet myndigheter avsätter en betydande del av de tillgängliga resurserna till stöd för kärnverksamheten och så kallade overheadkostnader. I syfte att åstadkomma mer inom ramen för oförändrade resurser är det angeläget att undersöka vilka möjligheter det finns att minska just dessa overheadkostnader, ett ärende som jag diskuterat senast den här veckan.

Regeringens uppdrag därför inom kort åt Ekonomistyrningsverket att fortsätta arbetet med att undersöka myndigheternas overheadkostnader. Det uppdraget innebär att lämna ett förslag till hur statliga myndigheters administrativa stöd skulle kunna effektiviseras till exempel genom samordning, *share-it-service* som man ibland säger, utlägg på entreprenad, *outsourcing*, och så vidare. ESV ska även ge förslag till hur ett system för beräkning av relevanta nyckeltal just avseende overheadkostnaderna skulle konstrueras – allt för att ha en fortlöpande process kring frågan.

Låt mig för en sekund återvända till solnedgångsparagrafen. Jag tror att det är att ha ett alldeles för enkelt och, skulle jag vilja säga, nästan naivt förhållningssätt till hur man sköter en statsförvaltning att säga att ifall man inte gjort en omprövning så faller hela myndigheten. Det här är ett stort och komplicerat arbete, både vad gäller arbetsuppgifterna och naturligtvis också omsorgen om de människor som jobbar i statsförvaltningen. Det hela måste hanteras på ett ytterst seriöst sätt och prövningarna grundas på reella fakta.

Vid årsskiftet upphör en myndighet som ligger under mitt ansvarsområde. Statens kvalitets- och kompetensråd uppgår då i den nya stabsmyndighet som bildas med resurser från både Regeringskansliet, ESV och KKR. Jag kan försäkra interpellanten att en sådan apparat som att strukturera om detta, för att effektivisera och få mera fokus inte minst på 24-timmarsarbetet som är en oerhört viktig del, är ett omständligt arbete med många människor inblandade. Det kräver ett år av arbete och förberedelser innan man kan få i gång det hela.

Att ha en solnedgångsparagraf skulle innebära att man avvecklar myndigheter bara för att man bestämmer att de inte ska fortsätta att finnas kvar. Det tycker jag är, som sagt, ett naivt sätt att hantera statsförvaltning och förvaltningspolitik.

Anf. 109 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Statsrådet säger att förslaget om en solnedgångsparagraf är naivt. Då ska jag avslöja att det inte är vi inom Folkpartiet som hittat på det, utan det är en modell som tillämpas i andra länder. Det är därifrån vi har fått vår idé.

Äpropå andra länder nämnde statsrådet att förvaltningsmodellen i Sverige är väldigt bra, vilket uppenbarligen sägs av artiga utländska delegationer som kommer hit på besök. Det är klart att de säger det; det vore väl oartigt att uttrycka kritik mot den när de kommer som gäster till Sverige.

Därför undrar jag om statsrådet, när han själv gör utländska besök och studerar de förvaltningsmodeller som finns i de länderna, då kritiserar deras förvaltningsmodeller. Nej, knappast. Men förhoppningsvis lär sig statsrådet ett och annat och kan få inspiration och idéer om vad man kan göra för att förbättra förvaltningsmodellen. För även om blott Sverige svenska krusbär har, som en känd författare uttryckt det, är inte allt som görs på det svenska sättet alltid det bästa sättet. Jag menar därför att man kan hämta inspiration från andra länder, bland annat om solnedgångsparagrafen och befintliga myndigheter.

Statsrådet nämnde också omsorgen om de anställda vid avveckling av myndigheter. Visst, det är viktigt att tänka på det; man kan också tänka sig omplaceringar. Men var finns omsorgen om de anställda när de statliga utlokaliseringarna görs till Karlstad, till Visby och till andra orter som förlorat sina regementen? Då tvingas människor flytta med till dessa orter, och det är väl inte att visa omsorg om de anställda.

Anf. 110 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! När det gäller den sista frågan kan jag säga att vi gör det på ett ytterst seriöst sätt. Först och främst är det ingen som sägs upp, utan alla kommer att behålla sina arbeten. Utredningsmannen Gert Persson har tittat på detta, och det kommer att finnas en särskild kommission som får i uppgift att särskilt titta på dem som väljer att inte följa med de myndigheter som flyttar ut, för att också de ska få en omsorgsfull behandling som ett led i statens tjänst.

Sedan skulle jag vilja peka på det som sades om utländska besökare och så vidare. Ja, det förekommer väl alltid artighetsfraser och sådant. Jag känner i allra högsta grad till detta. Ett slående exempel är dock när utländska delegationer skriver och anhåller om att få besöka oss för att de vill studera den svenska förvaltningspolitiken närmare och se hur vi hanterar våra myndigheter.

Bara för att ta ett exempel kan jag berätta att det franska finansutskottet under dess borgerlige ordförandes ledning var här för någon månad sedan och tittade på bland annat hur vår budgetprocess med de svenska myndigheterna fungerar. Han frågade mig ytterst seriöst: Hur betar ni er för att de svenska myndigheterna inte på eget bevåg bara ska förverka de pengar som de har till förfogande? Sedan hade vi en lång diskussion om det.

Jag kände då att vi på den punkten kommit lite längre, alltså när det gäller att hantera de ekonomiska bitarna gentemot våra myndigheter, just med tanke på de problem som de har i Frankrike. De besöken är alltså

Prot. 2005/06:48

9 december

---

*Svar på
interpellationer*

inte bara artighetsvisiter, utan vi för naturligtvis ingående diskussioner om de fördelar och nackdelar som finns med olika modeller.

Sammantaget tycker jag att svensk statsförvaltning står sig mycket väl i de diskussionerna. Det innebär inte att allting är perfekt i Sverige och att vi skulle slå igen någon dörr och säga att vi inte har någonting att lära. Det är klart att vi har att lära. Vi ska alltid vara lyhörda. Vi ska ha både ögon och öron öppna för vad som händer i vår omvärld och se på vilket sätt vi kan förfinas vårt system. Någon annan inriktning har jag aldrig haft när jag utfört uppdraget.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2005/06:134 om försöket med trängselskatt i Stockholm

Anf. 111 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Stefan Attefall har i interpellationen ställt tre frågor till statsrådet Jens Orback. Den första frågan gäller vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att garantera att alla invånare i Stockholmsregionen får en möjlighet att genom en folkomröstning påverka införandet av trängselskatt i Stockholm. Den andra frågan gäller vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att valsedlarna i Stockholms stads planerade folkomröstning om permanentandet av trängselskatter ska utformas på ett sätt som gör att den fråga som ställs i folkomröstningen inte är ledande. Den tredje frågan slutligen gäller vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att tillförsäkra att båda sidorna i folkomröstningskampanjen om permanentandet av trängselskatter i Stockholm ges samma förutsättningar att genomföra kampanj och utforma sitt eget informationsmaterial, inklusive baksidan på valsedeln.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på denna interpellation.

Alla de tre frågor Stefan Attefall ställt tar sikte på formerna för kommunala folkomröstningar, och mitt svar i dag är begränsat till den saken.

Behovet av särskilda regler kring förfarandet vid kommunala folkomröstningar hade diskuterats i flera år när lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar infördes. För att undvika eventuella konflikter om den formella hanteringen togs grundläggande bestämmelser om själva förfarandet in i den särskilda lagstiftningen. Kompletterande bestämmelser om fullmäktiges handläggning arbetades in i 5 kap. 23 § kommunallagen (1991:900).

Av dessa regleringar framgår att det är fullmäktige som har den exklusiva och formella rätten att avgöra om en begärd folkomröstning i en lokal fråga ska hållas eller inte. Lagregleringen är begränsad till de mest grundläggande momenten i omröstningsförfarandet. Därutöver är det fullmäktige som ska fatta beslut om de ytterligare föreskrifter som kan behövas för att genomföra omröstningen. Frågor som sammanhänger med en folkomröstning är alltså en angelägenhet för den kommun där initiativet om en folkomröstning väcks.

Som framgår av propositionen *Lokal demokrati* (1993/94:188) är det fullmäktige och inte någon annan som ska bestämma frågeställningarna och svarsalternativen.

Mot denna bakgrund avser jag inte att ta några initiativ med anledning av de ställda frågorna.

Prot. 2005/06:48
9 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 112 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman och ärade publik! Jag tackar statsrådet för svaret. Ett av de starkaste skälen till varför vi kristdemokrater har sagt nej till trängsel-skatteförsöket här i Stockholm är just demokratiaspekten. Det är en fråga som man har fattat beslut om i ett maktpolitiskt spel på regeringsnivå. Man har beordrat sina lokala företrädare att mot deras uttryckliga vallöften införa en trängselskatt.

Man ska fatta beslut om den i Stockholms kommun med statliga beslut i ryggen. Sedan ska den gälla inte bara för Stockholms kommuns invånare utan även för kranskommunernas och självklart dem från hela Sverige som besöker Stockholm. Men det gäller framför allt kranskommunernas invånare som dagligen gör resor in i och ut ur staden.

Staten satsar 3,8 miljarder kronor i detta, fattar beslut om skatten och regleringen av den, kör över den lokala beslutsnivån och undergräver den kommunala självstyrelsen. Dessa demokratifrågor vill jag diskutera. Jag vänder mig till statsrådet Jens Orback. Han får inte svara på frågan. Sven-Erik Österberg vill inte svara på frågorna.

Hur kan man diskutera de lokaldemokratiska effekterna de statliga besluten? Vilket statsråd ska jag diskutera dem med? Det är faktiskt en mycket intressant fråga. Det är staten som hela tiden reglerar försöket och har bestämt att det ska införas, hur det ska se ut och också formerna för detta.

Det är ett statligt beslut i en kommun som i mycket hög grad berör hundratusentals människor runt om den kommunen och inte bara kommuninvånarna. Vi kan koka ned mina tre frågor till statsrådet till en central fråga. Hur ska alla som berörs dagligen av trängsel-skatteförsöket kunna få vara med och påverka detta försök?

Det är staten som ska besluta om detta försök ska avslutas, och det är staten som ska besluta om detta försök ska permanentas. Statens remissinstans är tydligen enbart Stockholms kommun.

I betänkande 2003/04:SkU35 som låg i kammaren när man beslutade om att införa trängselskatteförsöket diskuterades inte demokratiaspekterna alls utom i några få rader på slutet. Majoriteten bestående av socialdemokrater, miljöpartister och vänsterpartister skriver: När det gäller kommunernas invånares möjligheter att påverka beslutet anser utskottet att ett ställningstagande till dessa frågor bör anstå till dess att försöket är genomfört och utvärderat och en bedömning låter sig göras på basis av vunna erfarenheter.

Men när och hur ska invånarna inte bara i Stockholms kommun utan i Sundbyberg, Nacka och Solna få komma till tals? Det är de frågorna jag vill diskutera. Ska de få vara med i den lokala folkomröstningen och tycka till? Hur tillvaratar staten sina intressen så att det blir en riktig och bra folkomröstning med rena alternativ och inte som det ser ut att bli just nu med kanske sex sju olika alternativ, om man lyssnar på Annika Billströms senaste uttalanden?

Det är en central fråga. Det är vi skattebetalare via riksdagsledamöternas beslut som stoppar in pengar i detta. Vi bestämmer regleringen av detta. Vi bestämmer faktiskt också om försöket ska permanentas eller avslutas.

Men vi får enligt Sven-Erik Österberg tydligen inte ha någon uppfattning om hur processen ska se ut. Vi kan tydligen inte uttala oss över det sätt på vilket man tänker fastställa om försöket ska genomföras permanent eller inte.

Anf. 113 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Det är otvivelaktigt mycket intressanta frågor som herr Attefall väcker i debatten. Jag har konfronterats med dem vid många tillfällen. Innan jag går in på dem och pekar lite grann vill jag säga följande.

Det faller väl tillbaka, till viss del, allt det som väcks. Vem är det som är med i en kommunal folkomröstning? Vilka konsekvenser får ett sådant beslut? Berör det bara den egna befolkningen eller andra också?

Jag har varit engagerad i det här men även mitt parti. Jag har ingen annan uppfattning än partiet i helhet om det. Vi har varit ganska restriktiva till kommunala folkomröstningar. Skälet är att de är väldigt komplicerade.

När en politisk majoritet fattar ett beslut i vilken fråga det än må vara kan den alltid ställas till svars. Den kan ändra sitt beslut om det visar sig att man tycker att tiden har gått och det finns skäl att ompröva det.

En lokal folkomröstning kan aldrig ställas till svars på det sättet. Folket kan inte ställa sig självt till svars. Det kan möjligtvis ske genom en ny folkomröstning. Men vi känner alla till processen.

Problemet med folkomröstningar i allmänhet är att ta reda på efterbörden. Hur hanterar man det så att det också framstår som demokratiskt riktigt? Det är ofta väldigt populistiskt i debatten att säga att en kommunal folkomröstning är det yttersta av demokratin. Det är folket självt som säger hur det vill ha det.

De flesta omröstningar visar att när processen har skett så uppstår missnöje. Man tycker att man har blivit demokratiskt misshandlad. Man berörs på ett sätt fastän man inte har kunnat vara med och säga sitt.

Mitt konkreta exempel som jag skulle vilja peka på är den folkomröstning som hölls när Heby kommun ville byta län från Västmanland till Uppsala. Det utbröt en stor debatt. Människor som bodde i Sala kommun tyckte att de berördes. De fick en sämre service. Man hade haft ett gemensamt upplägg om sjukvård, tingsrätter, elverk och distribution tillsammans. Man hade haft logistik tillsammans. Det skulle brytas upp av en länsgräns. Hur kan man bestämma det i Heby kommun? Varför får inte vi ta del av det här och säga vår sak? Så sade man. Precis detta är den komplexa frågan i lokala folkomröstningar. Därvidlag, när man tittar enskilt på dem, har jag egentligen ingen annan uppfattning än Stefan Attefall övergripande i sig. Det är alltid problem med vilka som är med och bestämmer när man ska hålla lokala folkomröstningar.

Som jag sade i min inledningsdel är det upp till respektive fullmäktige när det gäller de kommunala folkomröstningarna. Det tänker jag inte lägga mig i från statlig nivå oavsett om det gäller ett länsbyte, bildande av kommun eller vad det kan vara. Jag tänker inte göra det ens när det

gäller trängselskatt i Stockholm. Frågorna har samma dignitet. Det är fullmäktige i Stockholm som har fattat beslut, och de har den exklusiva rätten att både bestämma när man ska ha folkomröstning och vad folkomröstningen ska handlägga.

Jag har fullt förtroende för den kommunala nivån och det kommunala självstyret. Jag har uppfattat att också Kristdemokraterna har tyckt att det kommunala självstyret är bra och att man beslutar i det läget. Man kan ju inte byta fot bara för att det gäller en fråga som man själv inte gillar i grund och botten. Då tycker man visst att staten ska gå in. Jag vet inte om jag ska tolka Stefan Attefall på det sättet. Här är det tydligen läge för staten att gå in, för i grund och botten gillar inte Kristdemokraterna trängselskatt.

Jag tänker för övrigt inte nämna någonting om trängselskatt. Om Stefan Attefall vill diskutera den frågan får han väl vända sig med en interpellation till Pär Nuder. Jag tänker inte ge mig in på det utan bara beröra komplexiteten vid kommunala folkomröstningar.

Däremot kan man säga något om demokratiaspekten, oavsett vad för debatt som har förts just i den enskilda frågan. Det finns ändå en majoritet i Stockholms stadshus som har tyckt att man ska införa trängselskatten. Annars hade den ju aldrig kommit till stånd.

Anf. 114 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Det här kanske är en fråga för talmannen. Vem ska man interpellera om man vill diskutera demokratiaspekterna utifrån trängsel-skatteförsöket? Det är en fråga som jag tycker att talmannen kan grubbla på och ge mig ett gott råd, så ska jag gärna rikta interpellationen till rätt statsråd. Om jag ställer den till Pär Nuder säger han säkert att det är Sven-Erik Österberg eller Jens Orback som jag ska diskutera frågan med. Om jag ställer den till Jens Orback får jag inte göra det. Det är inte helt enkelt.

Jag tycker ändå att resonemanget här är spännande. Vi kan gärna lyfta fram frågan mer principiellt. Problemet med den kommunala självstyrelsen är att hela den här frågan har kört över den. Tänk er ett förslag till trängselkatteförsök som hade väckts lokalt och tagits upp i en valrörelse. Sedan hade man fattat beslut om att man ville göra det här i Stockholms kommun och riktat sig till statsmakten som hade sagt: Ja, okej, vi reglerar så att ni kan genomföra det som ni vill göra! Det hade ur demokratisynpunkt varit ett rimligt sätt att hantera frågan. Detta är det första felet med hela det här frågekomplexet ur demokratisynpunkt.

Det andra problemet är hur staten ska göra. Staten har ju finansierat det här. Staten har reglerat alla lagregler för det. Hur ska staten göra om det blir en folkomröstning som är ungefär som kärnkraftsomröstningen – det blir fullständigt kaos i alternativen? Sedan kommer en fullmäktigemajoritet och säger: Folkomröstningen blev så här! Vilket beslutsunderlag har då statsmakten?

Alla partier i Stockholms kommun säger att man ska följa folkomröstningsutslaget – även de som är emot trängselkatteförsöket. De vill följa utslaget; den inställningen har de. Men hur ska statsmakten då tolka en beställning? Vilket värde kommer Sven-Erik Österberg, om han sitter på regeringsmakten efter valet, att ge frågan om hur Solnas, Sundbybergs eller Nackas kommunpolitiker har tyckt? De kanske till och med berörs i

Prot. 2005/06:48
9 december

*Svar på
interpellationer*

högre grad av trängselskatteförsöket än de som bor och jobbar i innerstaden och som kanske inte ens äger en bil.

Stockholms kommun med kranskommuner har ju speciella förutsättningar i och med att det finns mycket arbetskraftspendling. Dessutom vet vi att hela idén med trängselskatteförsöket är att motverka att bilar kör in i Stockholms stad, det vill säga att länsbor kör in i staden. Det finns ju så klart en del stadsbor också som bor i förorterna till Stockholms kommun. När kommer de som bor utanför Stockholms kommun till tals? De påverkas ju i hög grad av det här. Och hur ska Sven-Erik Österberg reagera när han får ett folkomröstningsresultat som troligtvis kommer att bli mycket svårtolkat? Kranskommunerna har olika uppfattningar, och de får inte ens vara med i försöket.

Sven-Erik Österbergs partikamrater sade ju i kammaren – jag tror till och med att Sven-Erik Österberg var riksdagsledamot på den tiden – att man ska ta ställning till demokratifrågorna när försöket är genomfört och utvärderat. En bedömning ska göras på basis av vunna erfarenheter. Men solnaborna, sundbybergsborna och nackaborna får ju inte vara med om folkomröstningen. Detta är en fråga som Sven-Erik Österberg i egenskap av ansvarigt statsråd borde ha någon typ av uppfattning om.

Anf. 115 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag tycker nog att vi egentligen diskuterar kärnfrågan och vad det handlar om. I det här fallet kan man nog säga: Strunt i förspelet, Stefan Attefall! Man kan konstatera att det ändå finns en majoritet i Stockholms stadshus som har velat införa trängselskatt. Det är ju därför frågan över huvud taget har blivit aktuell. Det är egentligen där som kärnan finns. Om det inte hade funnits det hade frågan över huvud taget aldrig varit aktuell. Det är ju därför processen har startat.

Men man kan ju alltid diskutera processen i sig. I det här fallet har man valt att införa det, och så får väljarna i Stockholms stad ta ställning till om de tycker att det är ett bra eller ett dåligt beslut genom en folkomröstning. Det är så upplägget har varit. Vi kan ha massor av synpunkter på det ur en demokratisk synvinkel, och jag har egentligen ingen annan uppfattning än Stefan Attefall när det gäller hur komplext det är med lokala folkomröstningar.

Jag vet inte vad botemedlet är, och Kristdemokraterna har ju inte visat någon större entusiasm över det tidigare heller. Gäller det statsmakten övergripande, om man bortser från det här försöket? Det här problemet dyker ju upp i lite varierande skala överallt i landet vid olika tillfällen. Jag nämnde ett exempel som jag kan ganska ingående eftersom det gäller mitt eget län. Den processen har jag följt länge. Folkomröstningar som berör även andra dyker ju upp också på andra ställen.

Är lösningen att vi sätter oss ned och diskuterar att man borde begränsa möjligheterna till lokala folkomröstningar eftersom de är så svårtolkade? De kan också ur demokratisk aspekt anses som problematiska för alla människor beroende på hur besluten ser ut.

Folkomröstningar är ju rådgivande, men i den allmänna debatten har man hört att det är få som är rådgivande. De är i princip styrande av det skälet att det har blivit så med tiden. Man hade folkomröstningar både om högertrafik och om sprit en gång i tiden också. I alla fall några av dem var rådgivande såtillvida att man fattade beslut som gick totalt i

andra riktningen så småningom. Det verkar som om tiden har glidit ifrån det, och de har blivit mer och mer styrande.

Det medför precis det som Stefan Attefall pekar på – komplexiteten för de människor som berörs och som inte är direkt inne i det hela. De säger: Om några har fått vara med och säga någonting vill jag också vara med och säga, för jag berörs också av frågan! Det är det som är kärnan i Stefan Attefalls problem.

Det är svårt att säga emot detta. Så är ju fallet. Men är Stefan Attefall beredd att diskutera själva principfrågan – kommunala folkomröstningar i olika frågor? Är det där vi ska begränsa det hela eftersom det är så svårt att ta reda på efterbördan, som jag pekade på tidigare?

Själva principfrågan är det som har startat det hela i det här fallet. Som jag sade i slutet av mitt förra anförande finns det en majoritet i Stockholms stadshus som vill införa det här försöket för att försöka få ned trafikmängden i Stockholms stad av en rad olika skäl, som jag inte ska gå in på. Det är det som är grunden till att det här har startat. Man har valt att göra detta precis enligt de regler som finns; man gör en folkomröstning för stockholmarna så att de kan ta ställning till om de vill att det ska fortsätta eller inte.

Jag avstår helt ifrån att ha synpunkter på sättet att utforma valsedlarna. Det är tydligt lagreglerat enligt nu gällande lag att det är fullmäktige i Stockholm som bestämmer vad som ska stå på dem. Så ser det ut.

Men om Stefan Attefall vill ha en annan ordning och diskutera omfattningen av kommunala folkomröstningar så återkom gärna till den debatten!

Anf. 116 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Jag diskuterar gärna kommunala folkomröstningar. Jag är i grunden positiv till att använda instrumentet med kommunala folkomröstningar. Man ska komma ihåg att det är skillnad på kommunala folkomröstningar och kommunala folkomröstningar. Om det är byggnation eller social service i en kommun som man vill folkomrösta om är det självfallet ganska enkelt att avgränsa vilka det berör.

Komplexiteten i det här fallet handlar om att detta berör människor i en hel region. Stockholmsregionen är ju så tätt sammanvuxen. Det är en gräns som är mycket artificiell för många människor mellan att bo i Solna eller i Stockholms stad.

Du nämnde Heby som ett exempel. Ja, den frågan berörde lite mer även kranskommunerna. Men den folkomröstningen gör att Heby kommun går till riksdagen, och riksdagen fattar ett beslut. Frågan är vilka argument man låter väga tyngst. Vi vet att Sven-Erik Österbergs parti ville mer lyssna på kranskommunernas synpunkter och den socialdemokratiska ledningen i Västmanlands läns landsting medan vi på den borgerliga sidan ville lyssna på hebyborna. Men det är riksdagen som fattar beslutet.

Hur kommer Sven-Erik Österberg och en socialdemokratisk regering att lyssna in de åsikter som finns även utanför Stockholms kommun? De får tydligen inte vara med om folkomröstningen. Det var ett utmärkt exempel på när man ska ha regional folkomröstning, det vill säga låta kranskommunerna rösta om samma sak för att väga ihop helheten och få

Prot. 2005/06:48

9 december

Svar på

interpellationer

ett bra underlag. Då får man lyssna in människorna. Det är min personliga uppfattning.

Men hur kommer Sven-Erik Österberg att lyssna in synpunkterna från kranskommunerna? Det är staten, riksdagen på förslag från regeringen, som ska fatta beslutet om att avskaffa eller permanenta försöken med trängselskatter. Hur kommer Sven-Erik Österberg att lyssna in kranskommunernas uppfattningar? De får bevisligen inte vara med om folkomröstningen. Det har ju Annika Billström bestämt.

Anf. 117 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag kan inte låta bli att tycka att det här är en jätteintressant diskussion. Det är synd att jag har slutreplik. Jag skulle kunna fortsätta.

Det här är så intressant, Stefan Attefall – också Hebyexemplet. Ja, i och för sig krävs det att regeringen ska ta ett beslut som ska verifieras av riksdagen. Det är väl egentligen det som har skett. Men hela tiden fördes det intensivt fram i debatten, inte minst från Stefan Attefalls parti jämte andra partier, att det är folkomröstningen som gäller, punkt slut! Folkviljan måste ha sin framgång. I den debatten fanns det ingen som helst tanke på att de omkringliggandes åsikter skulle gälla. Det var fråga om dem som hade folkomröstat.

Sala kommuns invånare hade ingenting att säga till om. Inte heller hela Uppsala län fick ta ställning till om de ville ha Heby eller inte – om man ska sätta frågan på sin spets. Kommunen bara ”kom dit”. Kommunen var i och för sig välkommen, kan vi konstatera. Men om man ska sätta frågan på sin spets hade Uppsala län ingenting att säga till om. Det gör det naturligtvis komplext.

Det fanns en riksdagsmajoritet som tyckte att kommunen skulle byta säte. Man var till och med beredd att göra våld på indelningslagen för att få sin vilja igenom i det läge som var. Det finns en majoritet i riksdagens kammare för att införa trängselskatt i Stockholm. Det finns en likhet i detta.

Om det begås fel och Stefan Attefall tycker att regeringen inte handlägger eller agerar på rätt sätt kan vi säga att vi har varit lika goda kålsupare i den debatt som har varit. Beroende på vilken fråga det gäller är tydligen sakfrågan viktigare än principfrågan – om det hela sätts på sin spets. Den här debatten kan väl ha det goda med sig att den stämmer till viss eftertanke om vad lokala folkomröstningar får för följder, om det är den bästa ordningen som råder just nu, om en ordentlig folkmajoritet ska få igenom sin fråga eller inte. Den diskussionen återkommer jag gärna till, Stefan Attefall.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 2005/06:142 om integration av islam

Anf. 118 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Ewa Björling har frågat mig dels vad jag gör för att motverka att islamistiska extrema krafter får fotfäste i Sverige, dels vilka

insatser jag har för avsikt att göra för en ökad integration mellan olika religiösa grupper i Sverige och Europa, dels vad jag gör för att moderata muslimer ska kunna utöva sin religiösa tro i öppna moskéer, dels vad min inställning är till att svenska skattebetalares pengar används till bidrag för utövande av islamism och dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka dialogen mellan olika religiösa företrädare för kristna, judar och moderata muslimer.

Jag vill börja med vad som är lika självklart som nödvändigt att understryka: I diskussioner om vad Ewa Björling kallar ”extrem islamism” måste vi göra helt klart och fullständigt tydligt att vi gör en mycket klar och tydlig åtskillnad mellan å ena sidan det mycket begränsade antalet människor som är beredda att i islams namn begå olika slags våldshandlingar och å andra sidan den överväldigande majoritet av muslimer för vilka sådana handlingar med självklarhet är helt oacceptabla. Att verka mot våld som en liten grupp människor kan vara beredda att utföra i en religions namn är inte på något sätt att verka mot religionen eller dess övriga utövare. Det är att verka för alla människors gemensamma intresse att slippa utsättas för våld.

Ewa Björlings första fråga är alltså vad jag gör för att motverka att islamistiska krafter får fotfäste i Sverige. Genom att verka för att alla människor ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter, oavsett etnisk, kulturell och religiös bakgrund, motverkar integrationspolitiken sådana förhållanden som kan förstärka vissa personers extrema övertygelser. Regeringen driver nu ett intensivt och brett integrationspolitiskt reformarbete.

I detta sammanhang vill jag också ta upp den viktiga roll imamer spelar i arbetet för integration. Från många håll – inte minst från muslimer själva – hörs önskemål om att det bör finnas möjligheter att i Sverige utbildas till imam. Ett eventuellt initiativ till en sådan utbildning måste dock komma från företrädare för de muslimska trossamfunden.

Frågan om att förhindra att extrema krafter får fotfäste i Sverige har också en annan dimension, nämligen det polisiära arbetet för att förebygga och motverka terrorism. Kartläggningen av terrorister och nätverk som kan utgöra ett hot mot rikets säkerhet är en central uppgift för Säkerhetspolisen. En viktig beståndsdel i Säkerhetspolisens förebyggande arbete är den kontaktverksamhet som myndigheten bedriver vid moskéer med muslimska organisationer i Sverige.

Ewa Björling frågar vilka insatser jag har för avsikt att göra för en ökad integration mellan olika religiösa grupper i Sverige och i Europa. Som jag uppfattar denna fråga vill Ewa Björling peka på behovet av ett närmare förhållande och en ökad förståelse mellan olika religiösa grupper.

I regeringens råd för kontakt med trossamfunden, som organisatoriskt är knutet till Utbildnings- och kulturdepartementet, ingår företrädare för såväl judar och muslimer som kristna. Ordförande är statsrådet Hallengren. Rådets uppgift är att vara ett forum för diskussion om frågor av övergripande gemensamt intresse för både staten och trossamfunden. Genom rådet förs en dialog inte bara mellan trossamfund och regeringen utan också mellan olika trossamfund.

Prot. 2005/06:48
9 december

*Svar på
interpellationer*

En grundläggande förutsättning för att ett samhälle ska kunna fungera är att det finns en respekt för olikheter inom de gränser som följer av samhällets grundläggande värderingar. Detta är också ett av de integrationspolitiska målen. Både i Sverige och i EU i övrigt arbetar vi intensivt för att nå detta mål. Men mer måste göras.

Jag tror på möten mellan människor. Det finns givetvis otaliga sätt för människor att mötas – i bostadsområdet, i skolan, på fritiden och inte minst på arbetsplatsen. Ett sätt att få möten till stånd kan alltså vara att se till att människor får arbete. Många kommuner bör kunna göra en viktig insats genom att öka sina ansträngningar att skapa fler mötesplatser.

Förutom sådana möten mellan människor som sker i det praktiska vardagslivet tror jag att det är viktigt i det här sammanhanget att människor möts också i mer strukturerade former, inte minst för en dialog över religionsgränserna. Och därigenom kommer jag över till Ewa Björlings fråga om åtgärder för att öka dialogen mellan religiösa företrädare. Jag delar hennes uppfattning om vikten av dessa dialoger.

Det har fram till för några år sedan funnits en mera strukturerad dialog – ”Dialoggruppen” – mellan företrädare för kristna, judar och muslimer. Regeringen skulle välkomna en förnyad sådan dialog.

Men jag vill här också framhålla att samtal över religionsgränserna behövs inte bara på nationell nivå utan också lokalt. Många kommuner bör kunna spela en än större roll för att få sådana samtal till stånd.

Ewa Björling frågar vidare vad jag gör för att moderata muslimer ska kunna utöva sin religiösa tro i öppna moskéer. Statens stöd till trossamfund ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Detta motiv anses vara särskilt viktigt för stödet till de trossamfund som huvudsakligen har invandrade trosbekännare, där stödet kan vara ett viktigt bidrag i integrationsprocessen.

Som svar på Ewa Björlings fråga om användningen av skattebetalares pengar vill jag säga följande. Statens relation till folkbildningen bygger på ett långtgående förtroende för folkbildningen, dess organisationer och verksamhetsformer. Riksdagen har givit Folkbildningsrådet, FBR, i uppdrag att fördela statens bidrag till folkbildningen. I samband därmed har syftet med statens bidrag angivits. Ett av dessa syften är att folkbildningens verksamhet ska stärka och utveckla demokratin.

Religionsfrihet är en grundlagsskyddad rättighet och en viktig del av vår demokrati. Verksamhet som är icke-demokratisk ska givetvis inte stödjäs. Det ankommer på FBR att följa upp och granska den verksamhet som får del av statsbidraget i förhållande till de syften som anges för statsbidraget. Bidrag som utbetalats för verksamhet som visar sig uppenbarligen strida mot dessa syften ska givetvis återkrävas.

Ewa Björlings frågor berör samhällets dubbla ansvar att å ena sidan tillförsäkra alla människor lika rättigheter och möjligheter, oavsett bakgrund eller trosuppfattning, å andra sidan med kraft ingripa mot sådana handlingar som står i motsättning till den grundläggande uppfattningen om alla människors lika värde och respekt för mänskliga rättigheter. Det är min bedömning att de insatser jag ovan i all korthet redovisat ger goda förutsättningar för att vi ska lyckas i vårt arbete.

Herr talman! Jag tackar statsrådet Jens Orback för det uttömmande svaret. Det låter som flera goda tankar om hur vi integrerar islam. Det är bra, men de behöver prövas ute i verkligheten också.

Jens Orback säger att regeringen bedriver ett intensivt integrationspolitiskt arbete. Även om så är behöver det synas mer.

Jag håller med om att imamer spelar en viktig roll i arbetet, och några imamer försöker också uttala detta tydligt, hur vi ska kunna leva sida vid sida och acceptera varandra trots olika trostillhörighet. En del av dessa uttalanden är så starka i medierna att de sedan utsätts för allvarliga hot. Även här tycker jag att regeringen har ett stort ansvar.

Varför syns inte några tydliga uttalanden från någon enda minister i de här frågorna när sådana här saker händer? Varför är det så tyst?

Jag är fullt medveten om att det här är svåra frågor, både för att de är mångfasetterade och för att de väcker så enormt starka känslor. Men om regeringen inte säger ifrån, att ni inte accepterar det här, vem ska då våga ta avstånd från extremister?

De imamer som nu går ut och talar för muslimer som vill integrera sig i det svenska samhället, det vill säga det stora flertalet muslimer, behöver stöd – mycket stöd.

En statlig imamutbildning, som har diskuterats i medierna, ställer jag mig mer tveksam till. Det handlar om mycket mer än så. Det handlar om ett tydligt avståndstagande från extremism från alla i samhället.

Just i dag har en av våra dagstidningar en artikel där alla kommunalråd i Stockholms län gått ut tillsammans, oavsett partifärg, och vädjat till våra medborgare att markera avsky mot extrema grupper och olika våldsdåd. Framför allt pekar den artikeln på en oerhört viktig fråga, och det är att vi är bara starka tillsammans och att problemen tillhör oss alla på alla nivåer: riksdag, regering, kommuner, landsting, föreningsliv och skolor. Listan kan göras hur lång som helst.

Herr talman! Den senaste tiden har vi kunnat läsa och höra om hur extrema budskap sprids i en hel del moskéer i Sverige. Man säljer kassetter med antisemitiskt budskap, och det finns till och med en affär som gör det öppet. Man uttalar sig hatiskt om icke-muslimer i dessa predikningar, främst riktat mot ”förhatliga judar”, som man säger.

Då undrar jag återigen: Varför hörs så ynkligt lite från regeringens sida om den här hetsen mot folkgrupp? Sverige är väldigt bra på att vara tydlig när det gäller hets mot andra grupper, men av någon anledning hörs det inte särskilt mycket när det gäller den judiska gruppen. Jag vill poängtera att det här är ett fullständigt oacceptabelt agerande från extrema muslimers sida. Det gagnar ingen, vare sig muslimer, judar eller kristna.

Ser inte statsrådet vad som pågår? Det här gäller ju inte bara i Stockholm utan även i Malmö, där det finns källarmoskéer med slutna dörrar som över huvud taget inte tål dagsljus. Det har nyligen uppdagats att några av de källarmoskéer som finns i Sverige med så kallad wahhabitisk inriktning, som är en extrem form av islam, också verkar på just det här slutna sättet. Vanliga muslimer är inte ens välkomna.

I området Rosengård i Malmö existerar i dag en muslimsk majoritet. Det är en majoritet som lever i en förort där man som vanlig muslim ibland är rädd för att vistas på en del platser inom området, även på dag-

tid. Hur illa känns inte det för alla muslimer som vill leva enligt samma normer som vi andra här i samhället, i vårt svenska samhälle? Förstår inte statsrådet att de också är rädda för de här extrema krafterna?

Nästa fråga: Hur vidrigt känns det inte för alla i Sverige av judisk härkomst att ständigt bli trakasserade och utsatta för hot?

Det är för alla dessa människors skull som det är hög tid att ta tydligt avstånd från extrem islamism och visa att vi inte tolererar den sortens uttalanden i ett demokratiskt land som Sverige.

Anf. 120 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Tack, Ewa Björling. Det är bra att Ewa Björling tar upp den här frågan. Jag kan inte kräva att Ewa Björling ska kolla alla pressklipp och titta på alla tv-program, men jag har i rätt många fall varit ute och tagit tydligt avstånd från den del som hänvisar till islam för sina extrema åsikter.

Jag kan här i kammaren ta tillfället i akt att säga att den som anstiftar brott, den som uppviglar till brott, gör sig skyldig till brott. Jag kan till och med gå längre och vara tydlig och säga att den som inte är medborgare i vårt land och inte har fått uppehållstillstånd och uppviglar till allvarliga brott ska utvisas från vårt land. Där råder inget tvivel – det är en brottslig handling, och den ska bemötas precis som alla andra brottsliga handlingar.

Jag vill i det sammanhanget ändå påpeka att det rör sig om en väldigt liten del av dem som säger sig vara muslimer och använder islam och Koranen som utgångspunkt för sin religiösa övertygelse. Men det står helt klart att den som begår ett brott ska behandlas precis som alla andra.

Det kanske finns skäl för mig att skriva en artikel till eller vara med i något mer sammanhang där jag mycket klart tydliggör detta. Jag välkomnar också de kommunalråd som i Dagens Nyheter i dag skriver att vi måste vara vaksamma och ta avstånd från dessa extrema yttringar och från den diskriminering som finns i vårt samhälle.

Ewa Björling säger att det här måste finnas på alla nivåer. Ett sätt för staten att engagera sig i detta på alla nivåer har varit den storstadssatsning som vi hade och som vi vill hålla i och följa upp. Då handlar det också om att ge stöd till olika dialoger.

Vi har någonting som kallas brobyggare i många av våra kommuner. Jag har bland annat träffat Hussein Sadayo för en tid sedan, som jobbar i Malmö inom AUC, arbets- och utvecklingscenter. Han jobbar som brobyggare mellan olika religiösa grupper men också för att olika etniska grupper i större utsträckning ska bli en del av vårt samhälle. Andra sådana lokala projekt är det man nyligen hade i Alby kring demokrati och islam. I Alby har man också inom ramen för olika satsningar haft något som heter Religionsdialogen.

Det pågår alltså verksamhet på många olika håll, men det finns också skäl för oss att ta ett nationellt ansvar för att se till att den här dialogen kan fortsätta.

Avslutningsvis vill jag klargöra den tydliga distinktionen, att brott som begås i namn av islam ska behandlas med kraft. Vi ska inte dra alla muslimer över en kam. Men vi har lagstiftning när det gäller anstiftan, när det gäller uppvigling och när det gäller hets mot folkgrupp. Låt oss använda detta.

Herr talman! När det gäller att förhindra extrema krafter finns det mycket kvar att göra. Det är alltid väldigt lätt att glida in på området terrorism och hur vi skyddar våra medborgare mot terror genom polisiära krafter. Men jag vill också påpeka att det jag efterlyste i min interpellation var hur vi arbetar för att inte skapa grogrund för terrorism, alltså hur vi kapar dess rötter.

Jag tänkte bara väldigt kort nämna någonting om polisiära krafter, eftersom det fanns i svaret. Det har pågått flera utredningar, och flera utredningar har presenterats, efter terrordåden den 11 september. Vi ser i dag att vi har en krisberedningsmyndighet som ska ha en stödjande funktion. Då vill jag ifrågasätta: Hur agerar den när den inte ens får fatta beslut?

Enligt min mening har inte den typen av myndigheter något riktigt existensberättigande.

Nu har Göran Persson presenterat en krisberedskapsenhet, men den har fortfarande ingen operativ förmåga. Den ska i första hand hålla regeringen med statsministern i spetsen informerad. Här efterlyser jag tydligare ansvar från regeringens sida.

Herr talman! Den politik som nu bedrivs är på ett sätt diskriminerande för både muslimer och judar. Vi kan vara överens om att det är oerhört viktigt att göra skillnad på extrem islamism som uttalas av ett ytterst fåtal muslimer och annan islam som praktiseras generellt i samhället. Men det gäller också att sätta tydliga gränser. Det som skiljer islamismen från många andra religiösa extremer är att ambitionerna inte bara är begränsade till den muslimska världen. Det är globala ambitioner. Vi ska också komma ihåg att det inte är Koranen som är grundproblemet, utan det är sociala, kulturella, politiska och ekonomiska faktorer tillsammans med maktstrukturer.

Jag skulle vilja hävda att många gånger är vårt svenska bidragssystem väldigt passiviserande. Vi uppmuntrar många gånger segregationen genom vår iver att vara så tillåtande mot alla olika åsikter att vi ibland inte ens ser när demokratins gräns är passerad. Många gånger skapar vi då i stället fördomar när vi inte vågar ställa krav på regler för hur vi uppför oss mot varandra i ett demokratiskt samhälle.

Det här tillsammans med arbetslöshet och avsaknad av krav på hur vi betar oss inom ramen för demokratiska värderingar förvärrar ytterligare och skapar ännu större risk för radikaler. Jag tycker att vi behöver vara mycket mer observanta på hur utanförskapet och missnöjet med normaliserad religion, som av extremister anses vara en vek form av islam, skapar konflikter i samhället. Vi kan vara fullständigt övertygade om att terroristnätverken kommer att hitta fler rekryter så länge som det här utanförskapet existerar.

Mer öppen debatt behöver skapas – det är vi överens om – för att bryta den här onda cirkeln. Det är en debatt som måste föras både från väst och från öst, framför allt Mellanöstern. Alla parter ska delta. Det är viktigare än någonsin att både politiker, opinionsbildare och integringsvilliga muslimer öppet tar ställning mot extrem islamism. Vi behöver också tillsammans som jag sade med tydliga krav och regler för hur vi betar oss i demokrati visa ödmjukhet mellan olika kulturer. Vi behöver lära av varandra. Det handlar inte alltid om att jämka samman mellan

muslimer, kristna och judar. Det handlar snarare om att acceptera varandras olikheter och lära oss att leva tillsammans i alla fall.

Vi måste försvara upplysningens uppdelning mellan tro och vetenskap, världsligt och religiöst samtidigt som vi ska kunna leva i ett samhälle som består av alla de delarna. Det handlar helt enkelt om hur vi anpassar religionen till individen, mänskliga rättigheter och det liv vi lever i dag.

Anf. 122 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Jag trodde att jag svarade på Ewa Björlings fråga tidigare. Om du vill fördjupa samtalet till integrationspolitiken gör jag gärna det, men i mycket av din första fråga var det frågor kring extremism och fundamentalism. Sedan kom du tillbaka, tycker jag, till åsikter blandat med bidrag. Jag hängde inte med riktigt, men jag ska göra mitt bästa för att ändå gå över till det som jag tror är det viktiga, nämligen det förebyggande arbetet.

Det förebyggande arbetet startar, tror jag, i en bra etableringspolitik. När människor kommer hit från andra länder ska de snabbt få ett stöd för att komma in i vårt samhälle. Det handlar om ett stöd från arbetsmarknadspolitiken, från skola, om utbildning för att komma in i det svenska samhället.

Det handlar också om stöd som i det exempel jag tog upp, en storstadssatsning. Jag tror att integrationspolitiken mycket mer än poliser handlar om skola och förskola. Det är klart att också trygghetsfrågorna och polisens närvaro ska diskuteras. Jag kan ändå tycka att det är lite pikant att Ewa Björling tar upp de förebyggande frågorna. I min värld handlar det just om satsningar på ekonomiska och sociala förhållanden, alltså om att satsa där behoven är störst. Det är klart att behoven är stora i en skola när man kommer dit i sjunde eller åttonde klass. Därför tycker jag att det är lite märkligt, om Ewa Björling uttalar sig för alla moderater, att man inte har varit med på storstadssatsningarna, omfördelningarna inom kommunerna.

Ett sätt att komma i väg från den segregation som leder till stigmatisering och marginalisering är att fler kommuner tar ett större ansvar, att vi får möten mellan människor som har bott länge i Sverige, människor från olika områden och traditioner. Det skulle vi kunna få till stånd om några fler borgerliga kommuner öppnade för att bygga hyreslägenheter och såg till att ha avtal med Integrationsverket så att människor också kan komma till de områden som är väldigt starkt segregerade. Jag tror, precis som Ewa Björling ger uttryck för, på möten, men då måste vi också öppna hela Sverige för de mötena. Jag är intresserad av hur Ewa Björling ser på den frågan.

En annan fråga som måste uppmärksammas i samtalet kring förebyggande åtgärder är diskrimineringen. Den har ett väldigt stort ansvar som har makt att diskriminera. Det handlar om makten, om politiken, om företagande, om fackföreningar, där man har makten att inte ta in någon i helheten. Där har man också en stor skyldighet att inte diskriminera. Det tror jag är ett väldigt stort problem och ett väldigt stort ansvar för majoritetssamhället.

Anf. 123 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Till att börja med vill jag berätta för Jens Orback att det finns flera borgerliga kommuner som har bra integrationsavtal i dag. Min egen kommun är en sådan. Moderaterna satsar i sitt budgetförslag betydligt mer på kommunerna, så den frågan tycker jag är lite platt. Det var inte där jag ville landa i dag. Jag ville faktiskt lyfta det här lite högre än så.

Det är oerhört viktigt att fastslå att människor som kommer till Sverige ska ha samma rättigheter men också samma skyldigheter som alla vi andra. Det innebär att man måste ha rätt att ställa krav på människor som ska leva i ett demokratiskt Sverige, att vi inte har rätt att uttrycka oss hatiskt mot olika grupper, att vi inte har rätt att hetsa mot folkgrupp och att vi inte har rätt att utföra våldsdåd. Det gäller alla i Sverige. Det måste påpekas med mycket större tydlighet än i dag.

Vi måste också vara extremt tydliga när det gäller gränsdragningen mellan muslimer och islamistiska extremister. Det är väldigt lätt att det här går fel. Det är också det som är det stora problemet för många muslimer i dag. De känner sig helt enkelt diskriminerade för att man för en felaktig debatt, där man någonstans drar alla muslimer över en kam. Det är inte riktigt.

Jag tycker att vi måste tala mer om frågan. Så länge vi är tysta eller inte hörs tillräckligt mycket – om det nu är så att jag inte har hört Jens Orback tillräckligt – bidrar det till att hatet får breda ut sig. Jag vill inte se att Socialdemokraterna bjuder in fler extremister som talar vid svenska seminarier. Jag vill inte att våra skattepengar ska kunna gå till den typen av verksamhet. Jag garanterar att vi inte tolererar det från moderat sida, varken nu eller i framtiden.

Anf. 124 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Jag tycker att jag har försökt dansa med i debatten så gott det går och tala mycket om det som är det viktigaste för mig, det förebyggande arbetet, att vi inte ska ha klyftor i vårt samhälle. Jag tror att det är skäl och grogrund för extremism. Det handlar om klyftor. Därför vill jag satsa helhjärtat på jämlika villkor.

Trots den ambitionen som har funnits i min rörelse när det gäller klasskamp och jämställdhet och som nu också är en del av integrationspolitiken finns det alltid konflikter. Jag vill åter en gång säga att det inte finns något utrymme för att ha några silkeshandskar mot den som begår brott, den som uppviglar till ett brott eller den som anstiftar till ett brott. Där ska vi vara tydliga, och där kan jag vara tydligare. Det har jag inga problem med.

I slutändan handlar det dock, som sagt, om en välfärdspolitik som inkluderar alla. Jag tror att den person som står utanför en gemenskap eller utanför en helhet också kan se den gemenskapen eller den helheten som en fiende.

Så går man från att vara medborgare till att vara motborgare. Därför måste vi med all kraft satsa på sociala reformer, inte minst i de områden som har den största utsattheten.

Prot. 2005/06:48

9 december

Svar på

interpellationer

Detta ska gå hand i hand med en trygghetspolitik så att man också i de områdena kan känna sig trygg. Där är jag förvåntansfull. Jag tror att det gäller för mitt parti, inte minst, att hålla i den storstadssatsning som gjorts och öka den och fortsätta det arbete som görs för jämlika villkor.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2005/06:50 till socialutskottet
2005/06:52 till arbetsmarknadsutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner skulle förlängas till *fredagen den 20 januari 2006*.

21 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2005/06:MJU1 och MJU2
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2005/06:AU1

22 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 9 december

2005/06:161 av *Rosita Runegrund* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds

Hivbekämpning i Liberia

2005/06:162 av *Runar Patriksson* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Den svenska vargstammen

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 januari 2006.

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framstälts

den 9 december

2005/06:583 av *Ulla Löfgren* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Holmförbindelsen

2005/06:584 av *Yoomi Renström* (s) till statsrådet Lena Sommestad
Ökad användning av giftfria metoder

2005/06:585 av *Marianne Kierkemann* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Äldres rätt att flytta och kommunernas ekonomiska ansvar för detta

2005/06:586 av *Göran Lindblad* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Säkerheten i Göteborgs hamn

2005/06:587 av *Carina Ohlsson* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Missbrukande kvinnors rätt till skadestånd i egenskap av brottsoffer

2005/06:588 av *Lennart Kollmats* (fp) till vice statsminister Bosse Ringholm

Fördröjd utredning av lotterifrågor

2005/06:589 av *Lars Gustafsson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Alkohol i trafiken

2005/06:590 av *Lars Gustafsson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Hållbara infrastruktursatsningar

2005/06:591 av *Lars Gustafsson* (kd) till försvarsminister Leni Björklund

Mina i Göteborgs hamn

2005/06:592 av *Viviann Gerdin* (c) till finansminister Pär Nuder
Reklamskatterna och annonsörerna

2005/06:593 av *Lars Ångström* (mp) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Konverteringsbidrag och elanvändning vid uppvärmning

2005/06:594 av *Yvonne Andersson* (kd) till socialminister Berit Andnor
Barns säkerhet

2005/06:595 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till statsrådet Lena Sommestad
Remissbehandlingen av ett förnyat strandskydd

2005/06:596 av tredje vice talman *Helena Höij* (kd) till justitieminister
Thomas Bodström

Digital fotohantering vid polisen

2005/06:597 av *Jan-Olof Larsson* (s) till försvarsminister Leni Björklund
Hantering av dumpade stridsmedel

2005/06:598 av *Inger Nordlander* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Den äldre arbetskraften

2005/06:599 av *Eva Arvidsson* (s) till statsminister Göran Persson
Internationell katastrofberedskap under EU och FN

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 december.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 9 § anf. 39 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 77 (delvis),
av talmannen därefter till och med 19 § anf. 118 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

1 § Avsägelse.....	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till konstitutionsutskottet.....	1
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
4 § Svar på interpellation 2005/06:71 om situationen för homosexuella, bisexuella och transpersoner i de nya medlemsländerna i EU	2
Anf. 1 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	2
Anf. 2 TASSO STAFILIDIS (v)	3
Anf. 3 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	4
Anf. 4 TASSO STAFILIDIS (v)	5
Anf. 5 MARTIN ANDREASSON (fp)	5
Anf. 6 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	6
Anf. 7 TASSO STAFILIDIS (v)	7
Anf. 8 MARTIN ANDREASSON (fp)	8
Anf. 9 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	8
5 § Svar på interpellation 2005/06:52 om ett nygammalt löntagarfundsförslag.....	9
Anf. 10 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	9
Anf. 11 CARL B HAMILTON (fp)	10
Anf. 12 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	11
Anf. 13 CARL B HAMILTON (fp)	12
Anf. 14 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	13
Anf. 15 CARL B HAMILTON (fp)	14
Anf. 16 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	14
6 § Svar på interpellation 2005/06:102 om framtiden i Östra Göinge	14
Anf. 17 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	14
Anf. 18 LARS-IVAR ERICSON (c)	16
Anf. 19 ANDERS BENGTTSSON (s)	17
Anf. 20 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	18
Anf. 21 LARS-IVAR ERICSON (c)	19
Anf. 22 ANDERS BENGTTSSON (s)	20
Anf. 23 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	21
Anf. 24 LARS-IVAR ERICSON (c)	22
Anf. 25 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	22
7 § Svar på interpellation 2005/06:103 om åtgärder för utländska filmbolags inspelningar i Sverige	23
Anf. 26 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	23
Anf. 27 LARS-IVAR ERICSON (c)	24
Anf. 28 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	25
Anf. 29 LARS-IVAR ERICSON (c)	25
Anf. 30 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	26
Anf. 31 LARS-IVAR ERICSON (c)	26
8 § Svar på interpellation 2005/06:146 om forum för småföretagarforskning	27

Anf. 32 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	27
Anf. 33 MARIA LARSSON (kd).....	27
Anf. 34 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	29
Anf. 35 MARIA LARSSON (kd).....	29
Anf. 36 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	30
Anf. 37 MARIA LARSSON (kd).....	30
9 § Svar på interpellation 2005/06:115 om villkoren för svenska äggproducenter	31
Anf. 38 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	31
Anf. 39 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	32
Anf. 40 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	33
Anf. 41 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	34
Anf. 42 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	34
10 § Svar på interpellation 2005/06:132 om samernas sedvanerätt till vinterbete i skogslandet	35
Anf. 43 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	35
Anf. 44 LISELOTT HAGBERG (fp).....	37
Anf. 45 OLA SUNDELL (m)	38
Anf. 46 LENNART GUSTAVSSON (v).....	39
Anf. 47 RUNE BERGLUND (s).....	39
Anf. 48 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	40
Anf. 49 LISELOTT HAGBERG (fp).....	41
Anf. 50 OLA SUNDELL (m)	42
Anf. 51 LENNART GUSTAVSSON (v).....	42
Anf. 52 RUNE BERGLUND (s).....	43
Anf. 53 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	43
Anf. 54 LISELOTT HAGBERG (fp).....	44
Anf. 55 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	45
11 § Svar på interpellation 2005/06:141 om småviltsjakt i fjällvärlden	45
Anf. 56 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	45
Anf. 57 KRISTER HAMMARBERGH (m)	47
Anf. 58 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	48
Anf. 59 KRISTER HAMMARBERGH (m)	48
Anf. 60 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	49
Anf. 61 KRISTER HAMMARBERGH (m)	50
Anf. 62 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	50

12 § Svar på interpellation 2005/06:131 om barnens ställning i asylprocessen	51
Anf. 63 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	51
Anf. 64 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	52
Anf. 65 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	53
Anf. 66 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	54
Anf. 67 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	55
Anf. 68 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	56
Anf. 69 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	56
13 § Svar på interpellationerna 2005/06:124 om fastighetsskatt och värdeår och 139 om teorin bakom fastighetsskatten.....	57
Anf. 70 Finansminister PÅR NUDER (s).....	57
Anf. 71 PER LANDGREN (kd).....	59
Anf. 72 Finansminister PÅR NUDER (s).....	60
Anf. 73 PER LANDGREN (kd).....	60
Anf. 74 Finansminister PÅR NUDER (s).....	61
Anf. 75 PER LANDGREN (kd).....	62
14 § Svar på interpellation 2005/06:136 om förmögenhetsskatten.....	62
Anf. 76 Finansminister PÅR NUDER (s).....	62
Anf. 77 STEFAN HAGFELDT (m)	63
Anf. 78 PER LANDGREN (kd).....	64
Anf. 79 Finansminister PÅR NUDER (s).....	64
Anf. 80 STEFAN HAGFELDT (m)	64
Anf. 81 PER LANDGREN (kd).....	65
Anf. 82 Finansminister PÅR NUDER (s).....	66
Anf. 83 STEFAN HAGFELDT (m)	67
15 § Svar på interpellation 2005/06:128 om regeringens utnämningsspolitik	67
Anf. 84 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	67
Anf. 85 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	68
Anf. 86 HENRIK VON SYDOW (m).....	68
Anf. 87 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	69
Anf. 88 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	70
Anf. 89 HENRIK VON SYDOW (m).....	71
Anf. 90 STEFAN ATTEFALL (kd)	72
Anf. 91 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	72
Anf. 92 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	74
Anf. 93 STEFAN ATTEFALL (kd)	74
Anf. 94 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	75
16 § Svar på interpellation 2005/06:129 om myndigheters politiska opinionsbildning	76
Anf. 95 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	76
Anf. 96 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	76
Anf. 97 HENRIK VON SYDOW (m).....	77
Anf. 98 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	78
Anf. 99 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	79

Anf. 100	HENRIK VON SYDOW (m).....	80
Anf. 101	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	80
Anf. 102	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	81
Anf. 103	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	82
17 §	Svar på interpellation 2005/06:130 om	
	statsförvaltningens expansion.....	82
Anf. 104	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	82
Anf. 105	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	83
Anf. 106	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	84
Anf. 107	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	85
Anf. 108	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	85
Anf. 109	HELENA BARGHOLTZ (fp).....	87
Anf. 110	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	87
18 §	Svar på interpellation 2005/06:134 om försöket med	
	trängselskatt i Stockholm.....	88
Anf. 111	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	88
Anf. 112	STEFAN ATTEFALL (kd).....	89
Anf. 113	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	90
Anf. 114	STEFAN ATTEFALL (kd).....	91
Anf. 115	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	92
Anf. 116	STEFAN ATTEFALL (kd).....	93
Anf. 117	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	94
19 §	Svar på interpellation 2005/06:142 om integration av	
	islam.....	94
Anf. 118	Statsrådet JENS ORBACK (s).....	94
Anf. 119	EWA BJÖRLING (m).....	97
Anf. 120	Statsrådet JENS ORBACK (s).....	98
Anf. 121	EWA BJÖRLING (m).....	99
Anf. 122	Statsrådet JENS ORBACK (s).....	100
Anf. 123	EWA BJÖRLING (m).....	101
Anf. 124	Statsrådet JENS ORBACK (s).....	101
20 §	Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om	
	förlängd motionstid.....	102
21 §	Förnyad bordläggning.....	102
22 §	Anmälan om interpellationer.....	102
23 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	103
24 §	Kammaren åtskildes kl. 15.20.....	104

Elanders Gotab, Stockholm 2005